

2024

JOB-MONITOR

JOB-MONITOR

BESTE LEZER,

Huidig studiejaar (2023-2024) is de JOB-monitor weer afgenomen! De JOB-monitor is dit keer door 209.289 mbo-studenten ingevuld. Namens JOB willen wij alle studenten die de tijd hebben genomen de vragenlijst in te vullen bedanken. Mede gaat onze dankbaarheid naar de docenten, kwaliteitszorgmedewerkers, studentenraden en iedereen die geholpen heeft om de JOB-monitor ook in 2024 weer een succes te maken.

De JOB-monitor wordt elke twee jaar afgenomen en dit is de dertiende editie. Het is ook de derde editie sinds de vernieuwing; we kunnen de resultaten dus goed vergelijken met de JOB-monitor van 2020 en 2022. Via www.jobmonitorresultaten.nl kun je ook de resultaten per school zien en vergelijken met het landelijke gemiddelde.

De JOB-monitor is ontworpen voor de studentenraden. Alle 209.289 meningen van mbo-studenten zijn omgezet in percentages en cijfers. Hiermee kunnen studentenraden precies zien hoe tevreden de studenten zijn en wat ze kunnen verbeteren. Door via de resultatenwebsite per school en per domein te kijken weten ze precies wat er speelt. Met de JOB-monitor bij de hand kunnen ze problemen aankaarten en veranderingen voorstellen aan hun schoolbestuur. In dit rapport leggen we uit hoe studentenraden dit kunnen aanpakken. Daarnaast komen we graag bij hen langs om samen dieper in de resultaten te duiken.

JOB gaat zelf uiteraard ook aan de slag met de resultaten. JOB komt op voor alle mbo-studenten en dit kan niet zonder de mening van de student mee te nemen. De JOB-monitor scheidt voor ons een breder beeld over waar verbetering nodig is. Dit kunnen wij aankaarten bij onder andere het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de MBO Raad. Ook proberen wij de pijnpunten op de netvlies van politici te krijgen. Aan het einde van elk hoofdstuk staat wat JOB van de resultaten vindt, waar we al mee bezig zijn en wat we in de toekomst gaan doen om het onderwijs te verbeteren.

LET OP: De JOB-monitor is bedoeld om het onderwijs te verbeteren voor de mbo-studenten, we willen hier geen ranglijst van instellingen mee maken. Deze cijfers zijn voor iedereen beschikbaar via de rapportage en de resultatenpagina. Niet om mee te pronken, maar om te zien waar kansen liggen voor verbetering. Laten we samen met de resultaten van de JOB-monitor 2024 aan de slag gaan om het mbo een nog mooiere plek te maken dan het al is.

Namens het JOB-bestuur, veel leesplezier toegewenst!

Roeland Diepenbroek
Vicevoorzitter & portefeuillehouder
JOB-monitor 2024

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	6
Leeswijzer	12
Factsheet	14
2. JOB OVER DE MEEST OPVALLENDE RESULTATEN	16
3. LESSEN	20
4. ONDERWIJS EN BEGELEIDING	26
5. INFORMATIE	34
6. OMGEVING, SFEER EN VEILIGHEID	42
7. LESMATERIAAL EN TOETSEN	50
8. BPV: STAGE EN LEERWERKPLEK	58
9. STUDEREN MET EEN ONDERSTEUNINGSBEHOEFTE	74

10. MEDEZEGGENSCHAP	82
11. ALGEMENE TEVREDENHEID	88
12. MODULES	94
Module 1 Burgerschap	96
Module 2 LOB	98
Module 3 Buitenlandervaring	100
Module 4 Positie MBO-studenten	102
Module 5 Passend onderwijs	104
Module 6 BPV: stage en leerwerkplek	106
Module 7 Studentenhuisvesting	108
Module 8 Geldzaken	110
Module 9 Studentparticipatie	112
Module 10 Sociale veiligheid	114
BIJLAGEN	117
Bijlage A Extra informatie	118
Bijlage B Respons en achtergrondkenmerken	119
Bijlage C Indeling in clusters	120
Bijlage D Vragenlijst	122
Bijlage E Respons per modulevraag	132
Bijlage F Gebruikte afkortingen	135

1

INLEIDING

In deze inleiding lees je informatie over de achtergrond van de JOB-monitor, hoe we het onderzoek hebben uitgevoerd en wat we met de resultaten gaan doen. Ook laten we zien wie de JOB-monitor hebben ingevuld. Aan het einde van de inleiding vind je een leeswijzer waarin we uitleggen wat je in dit rapport kunt lezen en hoe je dat kunt begrijpen.

ACHTERGROND

De JOB-monitor is voor de dertiende keer uitgevoerd in schooljaar 2023-2024. Mbo-studenten hebben de online enquête ingevuld waarin zij vragen over hun opleiding en school beantwoordden. Met hun antwoorden kunnen scholen en studentenraden inzien wat er goed gaat, en wat er beter kan. Met deze informatie kan op school verder gepraat worden met studenten om te kijken hoe het onderwijs het beste kan worden ingericht!

De JOB-monitor 2024 wordt georganiseerd door JOB, de Jongeren Organisatie Beroepsonderwijs. Wij komen op voor alle mbo-studenten in Nederland. Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) steunt het onderzoek. Onderzoeksbureau ResearchNed heeft het onderzoek, net als vorige keren, uitgevoerd. Dankzij de kwaliteitszorgmedewerkers in het mbo en vooral de studenten zelf is de vragenlijst ook dit jaar weer heel vaak ingevuld.

ONDERZOEKSOPZET

De studenten van 51 mbo-instellingen¹ in Nederland konden de vragenlijst invullen van 1 december 2023 tot en met 15 maart 2024. Zij moesten daarvoor eerst inloggen op een pagina van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO)² met hun achternaam, geslacht, geboortemaand en geboortjaar. Studenten konden in principe zelf kiezen

waar en wanneer ze de vragen gingen beantwoorden, maar vaak werd het invullen klassikaal tijdens een les gedaan.

Door DUO werd bij inloggen nagekeken of iemand een mbo-opleiding volgde en alleen als dat zo was kon de vragenlijst worden geopend. Zo was van elke student bijvoorbeeld bekend aan welke mbo-school zij studeerden en hoefde dat niet gevraagd te worden.³ De studenten hoefden niet de hele vragenlijst in één keer in te vullen, dit kon ook in meerdere keren. Ze waren gemiddeld bijna tien minuten bezig om alle vragen in te vullen.

JOB-MONITOR CYCLUS

De JOB-monitor wordt elke twee jaar uitgevoerd. In het meetjaar wordt de vragenlijst afgenomen en zien we hoe mbo'ers denken over hun school en hun opleiding. In het jaar daarna kunnen scholen en studentenraden aan de slag met hun resultaten. Vroeger was de vragenlijst van de JOB-monitor te lang. Daarom is de vragenlijst voor de JOB-monitor in 2020 aangepast. Samen met mbo-studenten, medewerkers van mbo-scholen, OCW en de Onderwijsinspectie werd gekeken welke vragen belangrijk genoeg waren om te blijven stellen en is er een nieuwe, kortere vragenlijst gemaakt die beter in te vullen is. In 2024 zijn bijna precies dezelfde vragen gesteld als in 2022 en 2020: zo kunnen

1 Vanuit de overige instellingen is aangegeven dat men niet deelnam aan de JOB-monitor 2024.

2 Studenten van de Politieacademie staan niet ingeschreven bij DUO. Deze studenten konden op een aparte inlogpagina van ResearchNed hun studentnummer en geboortjaar en -maand invullen. Daarmee konden later andere studentkenmerken aan de antwoorden worden gekoppeld. Die extra informatie is uit de administratie van de Politieacademie gehaald.

3 Deze informatie stuurde DUO door via een anoniem nummer. Dat nummer is ook gebruikt in de enquête. DUO weet de combinatie tussen dat nummer en de antwoorden op de vragenlijst niet. ResearchNed ziet nooit de achternamen en geboortedatum van studenten. Door OCW is in overleg met de Privacy Officer van DUO afgesproken dat dit volgens de AVG mag.

we de antwoorden van deze drie meetjaren met elkaar vergelijken. Wel zijn dit jaar de twee vragen die met corona te maken hadden weggehaald, en is de formulering van vier vragen aangepast.⁴

EXTRA MODULES

Dit jaar zijn er voor het eerst extra 'modules' aan de JOB-monitor toegevoegd. Uit gesprekken met partijen als het ministerie van OCW, de MBO Raad, mbo-studenten en JOB kwam naar voren dat het interessant is om bepaalde onderwerpen kort te bevragen. Die onderwerpen zijn geen vast onderdeel van de JOB-monitor, maar kunnen per meting verschillen zodat ze passen bij de aandachtspunten van dat jaar.

Er zijn voor deze meting tien modules (vragenblokjes over een bepaald onderwerp) gemaakt. Deze bestonden uit maximaal vijf vragen. Alle mbo'ers die de JOB-monitor invulden, kregen aan het eind één van deze modules voorgelegd. Zo werd elke module door ongeveer tien procent van de studenten ingevuld.

De extra modules bij de JOB-monitor 2024 gaan over de volgende onderwerpen:

- Burgerschap
- LOB
- Buitenlandervaring
- Positie mbo-studenten
- Passend onderwijs
- Stages (bol)/Leerwerkplek (bbl)
- Studentenhuisvesting
- Geldzaken
- Studentparticipatie
- Sociale veiligheid

De resultaten kun je vinden aan het eind van dit rapport, in hoofdstuk 12.

JOB-PANEL

In de JOB-monitor kunnen studenten aan het einde van de vragenlijst aangeven of JOB vaker om hun mening mag vragen. Ze kunnen dan hun emailadres opgeven zodat JOB ze vaker korte vragenlijstjes kan sturen. Deze groep studenten heet het JOB-panel, en dit jaar hebben 9.906 studenten zich hiervoor aangemeld. In 2022 en 2023 (sinds de vorige JOB-monitor) hebben we een vragenlijst onder het panel uitgezet over sociale veiligheid, loopbaanoriëntatie en -begeleiding, burgerschap en over de MBO Cultuurkaart. We willen met het JOB-panel een paar keer per jaar de mening van mbo'ers over allerlei onderwerpen in kaart brengen.

⁴ De weggehaalde vragen zijn: "Als er geen corona was, dan zouden de rapportcijfers die ik net gaf: [veel hoger zijn - een beetje hoger zijn - hetzelfde zijn - een beetje lager zijn - veel lager zijn]" en "Wat vind je van de online lessen die je dit schooljaar vanuit thuis volgt? [heel slecht - heel goed + ik krijg geen online lessen]". De aangepaste vragen zijn die bij het thema 'Studeren met een ondersteuningsbehoefte', en de antwoordopties van één vraag bij 'Medezeggenschap'.

RESPONS

	Netto respons	Populatie	% Netto respons
Aeres MBO	2.755	4.988	55,2%
Albeda	10.904	20.899	52,2%
Alfa-college	6.383	10.861	58,8%
Aventus	4.552	10.568	43,1%
Cibap	909	1.610	56,5%
Curio	7.676	14.771	52,0%
Da Vinci College	3.353	7.097	47,2%
Deltion College	8.860	15.804	56,1%
Drenthe College	4.047	7.563	53,5%
Firda (ROC Friese Poort en ROC Friesland College)	11.804	18.495	63,8%
Graafschap College	5.088	8.357	60,9%
Grafisch Lyceum Rotterdam	1.740	3.411	51,0%
Grafisch Lyceum Utrecht	1.277	2.310	55,3%
Hout- en meubileringscollege	2.360	3.833	61,6%
IVA Driebergen	97	256	37,9%
Koning Willem I College	8.427	17.536	48,1%
Leidse instrumentmakers School	226	312	72,4%
Lentiz onderwijsgroep	1.104	2.003	55,1%
MBO Amersfoort	3.265	7.603	42,9%
MBO Utrecht	2.482	4.951	50,1%
mboRijnland	7.950	15.738	50,5%
Mediacollege Amsterdam	1.468	2.609	56,3%
Noorderpoort	6.872	12.793	53,7%
Notenboom	14	62	22,6%
Nova College	5.596	11.355	49,3%
Onderwijsgroep Tilburg	4.736	6.716	70,5%
Politieacademie	1.733	4.574	37,9%
Regio College	2.479	4.928	50,3%
Rijn IJssel	5.253	9.746	53,9%
ROC A12	3.189	5.314	60,0%
ROC Horizon College	5.843	11.569	50,5%
ROC Menso Alting	358	584	61,3%
ROC Midden Nederland	8.339	16.244	51,3%
ROC Mondriaan	7.608	18.346	41,5%
ROC Nijmegen	5.632	9.191	61,3%

ROC Rivor	1.023	2.342	43,7%
ROC Ter AA	1.652	2.913	56,7%
ROC van Twente	10.914	17.900	61,0%
Scalda	4.193	8.148	51,5%
SG De Rooi Pannen	3.921	5.358	73,2%
SintLucas	1.778	2.657	66,9%
SOMA College	264	1.207	21,9%
STC	1.547	3.114	49,7%
Summa College	6.977	17.444	40,0%
Terra MBO	1.111	1.691	65,7%
Tio Business School	128	221	57,9%
VISTA college	5.188	11.054	46,9%
Vonk	2.143	4.362	49,1%
Yuverta	4.778	8.385	57,0%
Zadkine	7.200	16.789	42,9%
Zone.college	1.999	2.974	67,2%
Overige instellingen	94	72.115	0,1%
Totaal	209.289	471.671	44,4%

Bron: JOB-monitor 2024 en BRONMBO

In 2024 deden 51 scholen mee aan de JOB-monitor. De vragenlijst is geopend door 222.978 studenten, dat is 47 procent van alle mbo-studenten in Nederland (de onderzoekspopulatie). Later is door de onderzoekers gekeken welke ingevulde vragenlijsten mee te nemen waren in de uitkomsten van de monitor. Sommige setjes antwoorden zijn niet gebruikt, omdat:

- Studenten die de vragen te snel invulden en niet alles goed kunnen hebben gelezen;
- De vragenlijst niet ver genoeg was ingevuld.⁵

Hierna bleven de antwoorden van 209.289 mbo-studenten over. Dat betekent een bruikbare, 'netto' respons van 44,4 procent van alle mbo-studenten (ongeveer hetzelfde als in de vorige meting) en 52% van de studenten aan deelnemende instellingen. In de tabel hiernaast staat per mbo-instelling wat hun netto respons is.

Hoe meer studenten de vragenlijst invullen, hoe beter de antwoorden van de invullers lijken op die van *alle* mbo-studenten in Nederland. Wanneer in beide groepen bijvoorbeeld ongeveer zeventig procent

5 In voorgaande metingen zijn ook vragenlijsten weggelaten waarin teveel dezelfde antwoorden waren ingevuld. Dat criterium is nu losgelaten. We hebben de resultaten van de vorige metingen in dit rapport niet gecorrigeerd, zodat de percentages van 2022 en 2020 in dit rapport hetzelfde zijn als in de vorige rapporten.

van de studenten een bol-opleiding volgt, zijn de twee groepen goed met elkaar te vergelijken. In dat geval kunnen de antwoorden op de vragenlijst gebruikt worden om iets over de tevredenheid van alle mbo-studenten te zeggen.

Bij de JOB-monitor lijkt de invulgroep meestal niet genoeg op de hele groep mbo'ers om dat te kunnen doen. Dat is ook dit jaar het geval. Om toch iets te kunnen zeggen over alle mbo-studenten, is een weegfactor gemaakt. Als bijvoorbeeld van de groep invullers zestig procent een vrouw is en in het hele mbo veertig procent, tellen de antwoorden van vrouwen minder zwaar mee bij het berekenen van de uitkomsten. In ditzelfde voorbeeld tellen de antwoorden van mannen juist zwaarder mee. In de weegfactor voor de JOB-monitor 2024 is rekening gehouden met opleidingsdomein, school, geslacht, opleidingsvorm en leerweg.

DIT DOET JOB MET DE RESULTATEN

De Jongeren Organisatie

Beroepsonderwijs (JOB) komt op voor alle mbo-studenten in Nederland. Dit doen we in de politiek, de media en bij jou op school! Met de JOB-monitor komen we erachter wat mbo-studenten vinden van het onderwijs, maar dit doen we ook door met studentenraden te praten of door middel van de klachtenlijn. We houden ons bijvoorbeeld bezig met het

verminderen van schoolkosten, met het aanpakken van stagediscriminatie en het verbeteren van de rechten en plichten van de studenten. Met studentenraden proberen we het onderwijs op alle scholen te verbeteren. We willen studentenraden dan ook stimuleren om dieper in de resultaten te duiken via de resultatenpagina; hier komen we graag een handje bij helpen in een training. Daarnaast kunnen studentenraden en andere mensen die dit graag willen weten de uitkomsten ook online bekijken via www.jobmonitorresultaten.nl. Op deze site kun je de resultaten van je eigen school per domein zien of vergelijken met het landelijk gemiddelde.

LEESWIJZER

HOOFDSTUKKEN

De JOB-monitor bestaat uit twaalf hoofdstukken. De hoofdstukken 3 t/m 10 laten steeds de resultaten van één thema uit de vragenlijst zien. Het gaat dan om het totaaloordeel en de losse vragen van dat onderwerp. In hoofdstuk 11 wordt uitgelegd hoe de uitkomsten van het onderzoek het beste begrepen en gebruikt kunnen worden, en in hoofdstuk 12 worden de resultaten van de extra modules van deze meting besproken.

IN HET KORT

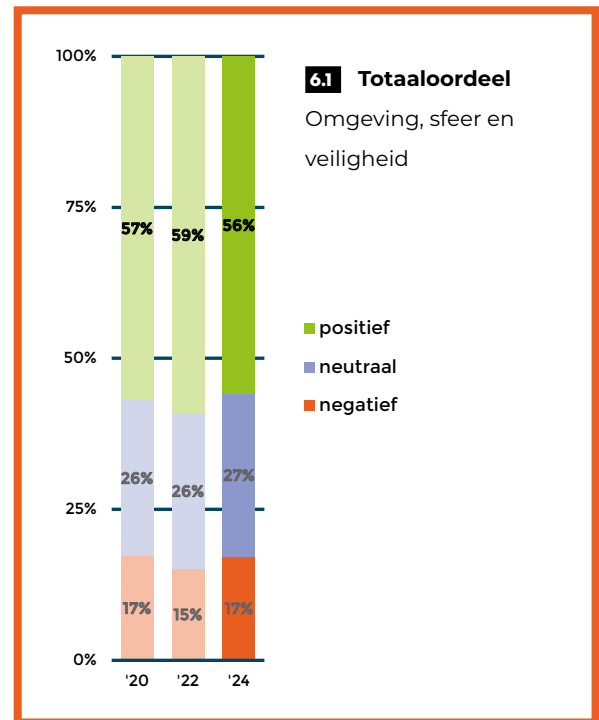
Ben je benieuwd wat in het kort de belangrijkste resultaten per hoofdstuk zijn? Kijk dan naar de pagina 'in het kort', die na de hoofdstuktoelichting komt. Per hoofdstuk staan daar de belangrijke resultaten uitgelicht.

TOTAALORDELEN

In de JOB-monitor worden vragen gesteld over verschillende thema's. Meestal is er meer dan één vraag per thema: we kijken dan of we van die vragen samen een totaaloordeel (of 'cluster') kunnen maken. Daaraan kun je dan snel zien hoe het op school gaat met dit thema. Vanuit de vragenlijst zijn acht totaalordelen te maken (zie bijlage C). Die indeling is door enkele deskundigen (twee hoogleraren van universiteiten die verstand hebben van onderzoek doen, en een onderzoeker van een hogeschool) goedgekeurd. Voor

sommige vragen is het niet mogelijk om in een cluster meegenomen te worden, die zijn daarom alleen 'los' terug te vinden in dit rapport (zie bijlage C).

RESULTATEN PER VRAAG

Naast de clusterscores zijn de landelijke resultaten per vraag weergegeven in het rapport. Je herkent de resultaten per vraag aan de stippe lijn die om het figuur en de toelichting daarbij staat. Net als bij de totaalscores wordt bij de resultaten per vraag een vergelijking gemaakt tussen de jaren 2024, 2022 en 2020. Zo kun je zien of studenten positiever of juist negatiever zijn geworden over een bepaald onderwerp in de afgelopen jaren.

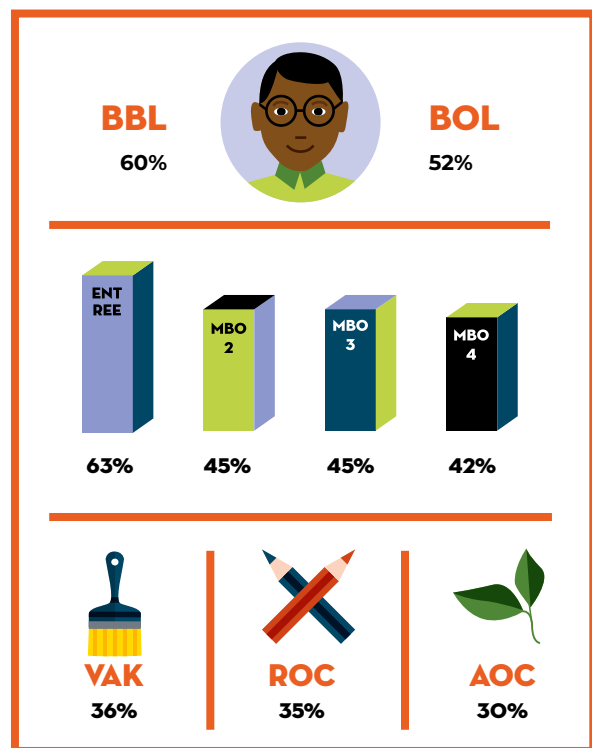
UITLEG ANTWOORDCATEGORIËN

In de vragenlijsten konden studenten meestal kiezen uit vijf antwoorden; heel slecht – slecht - niet slecht, niet goed – goed – heel goed. De antwoorden 'heel

'slecht' en 'slecht' werden bij elkaar genomen en zijn samen de groep ■ **negatief**. De antwoorden 'goed' en 'heel goed' werden ook bij elkaar genomen en vormen samen de groep ■ **positief**. Studenten die kozen voor 'niet slecht, niet goed', zijn de groep ■ **neutraal**. In de figuren zie je telkens het deel van de studenten dat negatief (rood), neutraal (paars) en positief (groen) is op het betreffende totaaloordeel of de vraag waar het over gaat. Soms zullen de resultaten niet helemaal op honderd procent uitkomen. Dit heeft te maken met de afronding van de percentages.

BELANGRIJKE VERSCHILLEN

Bij het kopje 'Belangrijke verschillen' kijken we naar verschillen tussen groepen studenten. In elk hoofdstuk vergelijken we verschillende soorten instellingen met elkaar (roc, aoc en vakinstelling), bol en bbl, en opleidingsvormen (entree, mbo-2, mbo-3 en mbo-4). Alleen (significante) verschillen van vijf procentpunt of meer worden getoond.

DIT ZEGT JOB

UITLEG
PER ONDER-
WERP

Ten slotte sluiten we elk hoofdstuk met 'Dit zegt JOB'. Daarin leggen we uit wat we als JOB van de resultaten vinden. Ook vertellen we wat we dit jaar op dat onderwerp hebben gedaan en wat we verder nog willen doen om iets voor de mbo- studenten voor elkaar te krijgen. In het kopje 'Dit zegt JOB' kijken we naar de resultaten van de JOB-monitor, maar ook naar bijvoorbeeld JOB-panelonderzoeken, de klachtenrapportage, veranderingen in de politiek en stukken die JOB samen met andere partijen aanbiedt.

WAT KAN JE ALS STUDENTENRAAD DOEN?

Op basis van wat JOB vindt van de resultaten geven we studentenraden tips om zaken op school te verbeteren. Ben je benieuwd wat je als studentenraad kunt doen? Lees dan deze tips!

EXTRA INFORMATIE

- Hier vind je een lijstje met tips voor extra informatie voor iedereen die daar benieuwd naar is.
- De bronnen die we in de extra informatie noemen zijn te vinden in bijlage A.

JOB-MONITOR

2024

HOE WERD 'IE INGEVULD?

209.289 van de 471.671 mbo-studenten in Nederland vulden de JOB-monitor dit jaar in. Dat is **44,4%** van alle mbo-studenten en **52%** van de studenten van de deelnemende instellingen.

Studenten deden er gemiddeld **10 MINUTEN** over om de vragenlijst in te vullen

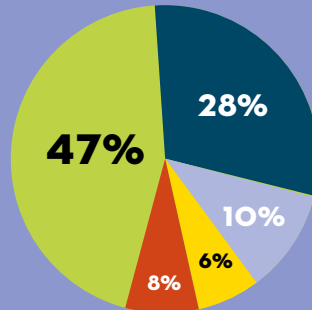

De standaardvragenlijst bestond uit **40 VRAGEN** voor bol-studenten, **38 VRAGEN** voor bbl-studenten. Daar bovenop kregen zij maximaal 5 modulevragen en maximaal 10 instellingsvragen.

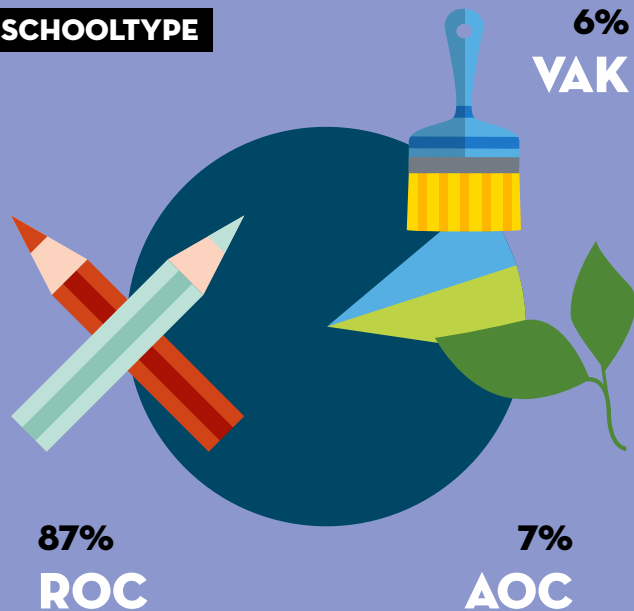
WIE VULDEN 'M IN?

LEEFTIJD

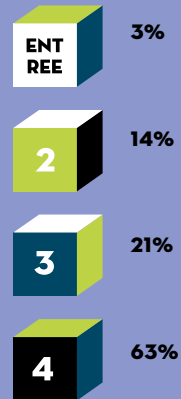
- 17 JAAR EN JONGER
- 18 EN 19 JAAR
- 20 EN 21 JAAR
- 22 EN 25 JAAR
- 26 JAAR EN OUDER

SCHOOLTYPE

OPLEIDINGSVORM

TOP 5 DOMEIN

1. ZORG EN WELZIJN
29%
2. ECONOMIE EN ADMINISTRATIE
8%
3. TECHNIEK EN PROCESINDUSTRIE
8%
4. VEILIGHEID EN SPORT
8%
5. VOEDSEL, NATUUR EN LEEFOMGEVING
8%

2

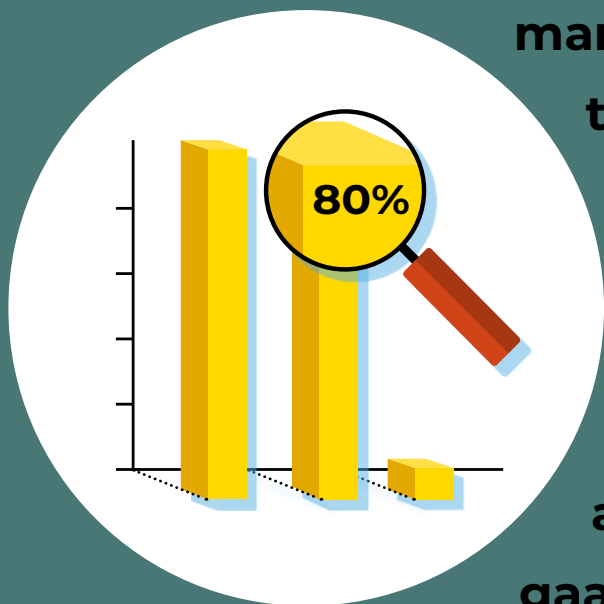
JOB OVER

DE MEEST

OPVALLENDE

RESULTATEN

De resultaten van de JOB-monitor zijn belangrijk voor JOB. Dit is een manier voor ons om erachter te komen wat er speelt onder mbo-studenten. Zo kunnen wij bepalen waar we de komende tijd onder andere aandacht aan moeten en gaan besteden. Een ander belangrijk doel van de JOB-monitor is dat de studentenraden een middel hebben om met hun school in gesprek te gaan over de tevredenheid van de studenten. Op deze manier werken we zowel op instellingsniveau als op landelijk niveau aan het verbeteren van het onderwijs. In dit hoofdstuk leggen we uit wat JOB vindt van de resultaten.

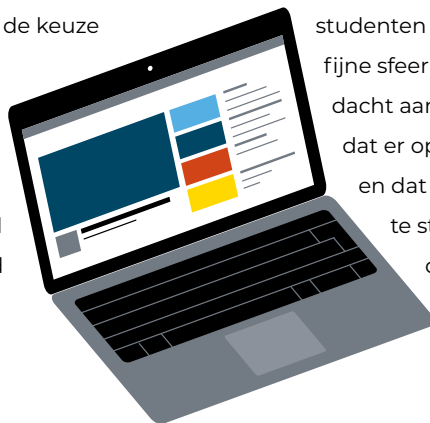
ACHT ONDERWERPEN UITGELICHT

BASISVAARDIGHEDEN

We zijn blij om te zien dat de meeste studenten positief of neutraal zijn over de lessen Nederlands, rekenen en Engels. Toch vinden we het ook jammer dat het percentage studenten dat negatief is over deze lessen ongeveer gelijk is gebleven over de jaren 2020, 2022 en 2024. Daarnaast geeft ook deel van de studenten aan dat zij geen les krijgen in deze vakken, terwijl zij hier wel examens in moeten doen. JOB vindt dat zorgelijk, want het is belangrijk dat studenten goed worden voorbereid op hun examens middels deze lessen. Daarnaast kijkt JOB kritisch naar de rol van de basisvaardigheden in het mbo. We zouden graag zien dat de basisvaardigheden op peil worden gehouden door dit in de beroepsgerichte vakken op te nemen.

BEGELEIDING VANUIT SCHOOL

JOB vindt het belangrijk dat studenten goed onderwijs krijgen en tevreden zijn over de begeleiding vanuit school. We vinden het jammer dat maar de helft van studenten (50%) positief is over de begeleiding tijdens de opleiding en dat dit percentage niet is toegenomen ten opzichte van 2022. Als studenten positief zijn over de begeleiding vanuit school gaan zij over het algemeen namelijk met meer plezier naar school. Dat slechts een derde van de studenten (32%) positief is over hoe school hen helpt bij de keuze om na hun opleiding verder te leren of te gaan werken, vindt JOB ondermaats. Het is voor mbo'ers juist belangrijk dat er in de begeleiding vanuit school tijd en aandacht wordt besteed aan de verdere loopbaan van studenten.

INFORMATIEVOORZIENING

Om als student te weten wat je rechten en plichten zijn, is het belangrijk dat je hier goede informatie over krijgt. We vinden het zorgelijk dat maar een derde van de studenten (32%) positief is over de informatie die zij hierover krijgen vanuit school. JOB vindt dat studenten goed geïnformeerd moeten worden over de Wet op Educatie en Beroepsonderwijs (WEB), het studentenstatuut en de onderwijs- en examenregeling (OER). Zo zorgen we er onder andere voor dat studenten niet voor onverwachte schoolkosten komen te staan, dat studenten bekend zijn met de klachtenprocedure, dat ze weten hoe ze extra ondersteuning kunnen krijgen, en dat zij weten dat een studieadvies alleen mag gaan over studieresultaten- en voortgang.

FIJNE SCHOOLOMGEVING

JOB vindt het heel belangrijk dat alle studenten zich kunnen ontwikkelen in een schoolomgeving waar zij zich veilig voelen. We zijn dan ook blij om te zien dat 79 procent van de studenten zich veilig voelt op school, maar vinden natuurlijk dat dit voor alle studenten zo zou moeten zijn. Het blijft dan ook belangrijk dat scholen oog hebben voor diversiteit en inclusie van ondervertegenwoordigde groepen studenten en daar aandacht aan besteden. Het liefst zien we dat studenten ook met plezier naar school gaan en een fijne sfeer ervaren op hun opleiding. Om hier aandacht aan te besteden vindt JOB het belangrijk dat er op elke schoollocatie een stilleruimte komt en dat er genoeg werkplekken zijn om rustig te studeren. In een stilleruimte kunnen studenten bijvoorbeeld bidden, mediteren, ontspannen of tot rust komen.

ONGEBRUIKTE LEERMIDDELEN

We vinden het jammer dat 43 procent van de studenten aangeeft de gekochte leermiddelen (bijna) nooit te gebruiken. Sinds schooljaar 2021-2022 is de terugkoopregeling verplicht en moeten scholen ongebruikte leermiddelen dus terugkopen van studenten. Het is goed dat deze regeling er is maar uit de monitor blijkt dat maar veertien procent van de studenten weet dat deze regeling bestaat. We vinden het zorgelijk dat nog steeds veel studenten worden verplicht om leermiddelen te kopen die zij niet gebruiken. JOB wil dat leermiddelen voor alle vakken gratis worden voor mbo-studenten. Zo zorgen we ervoor dat studenten niet met onnodige kosten worden opgezadeld en vragen we scholen opnieuw kritisch te kijken naar de leermiddelenlijst.

PASSEND ONDERWIJS

Sinds augustus 2023 moeten scholen samen met een student afspraken maken over de ondersteuningsvraag. Dit moet gebeuren voordat de student begint met de studie en de afspraken moeten jaarlijks worden geëvalueerd. We vinden het zorgelijk dat maar 55 procent van de studenten met behoefte aan extra ondersteuning daadwerkelijk afspraken

heeft gemaakt met school. Daarbij is maar 37 procent van de studenten met een ondersteuningsbehoefte positief over de hulpmiddelen en aanpassingen. Ook via de klachtenlijn horen we nog vaak dat studenten geen of onvoldoende hulp krijgen bij hun ondersteuningsvraag. JOB vindt het belangrijk dat scholen passend onderwijs bieden voor alle studenten die dat nodig hebben; om dat te bereiken moet er nog veel verbeteren.

STAGEBEGELEIDING

Net als voorgaande jaren zijn zowel bol- als bbl-studenten veel positiever over de begeleiding vanuit het leerbedrijf dan over de begeleiding vanuit school. We vinden het jammer om te zien dat nog steeds veel studenten ontevreden zijn over de begeleiding vanuit school. JOB vindt het belangrijk dat studenten ook vanuit school goede stagebegeleiding krijgen om zoveel mogelijk te kunnen leren van de stage of leerbaan. In het Stagepact is afgesproken dat er minimaal drie contactmomenten zijn tijdens de begeleiding, waarvan één fysiek op locatie van het leerbedrijf. We hopen dat school hierdoor beter weet wat er speelt en de begeleiding voor de student daardoor verbetert.

MEDEZEGGENSCHAP

We zijn erg blij dat 209.289 mbo-studenten hun stem hebben laten horen door de JOB-monitor 2024 in te vullen. Dat is ruim 44 procent van alle mbo-studenten! Medezeggenschap vormt de basis van het werk van JOB. We willen dat elke student diens mening kan geven op een manier die bij diegene past en vinden dat de mening van studenten te allen tijde serieus moet worden genomen. Nog te weinig studenten hebben het gevoel mee te kunnen praten (29%), worden door docenten om hun mening gevraagd (43%) of weten wat de studentenraad doet op school (21%). Om ervoor te zorgen dat de stem van studenten wordt gehoord is het belangrijk dat hier extra aandacht aan wordt besteed.

3

LESSEN

In het mbo zijn Nederlands en rekenen verplichte vakken voor elke opleidingsvorm. Engels is alleen verplicht voor mbo-4: deze studenten doen centraal examen in Engels. In dit hoofdstuk lees je wat studenten vinden van hun lessen Nederlands, rekenen en Engels.

IN HET KORT

RUIJ 60% van de entree-
studenten is positief over
de lessen **NEDERLANDS**

Bbl-studenten zijn
vaker positief over de
lessen **REKENEN** dan
bol-studenten

23% van de mbo-4-studenten
krijgt geen lessen **ENGELS**
terwijl zij daar wel examen in
moeten doen

3. LESSEN

In dit hoofdstuk kijken we naar het oordeel van mbo-studenten over hun lessen. De volgende vragen zijn gesteld:

- Wat vind je van de lessen Nederlands?
- Wat vind je van de lessen rekenen?
- Wat vind je van de lessen Engels?

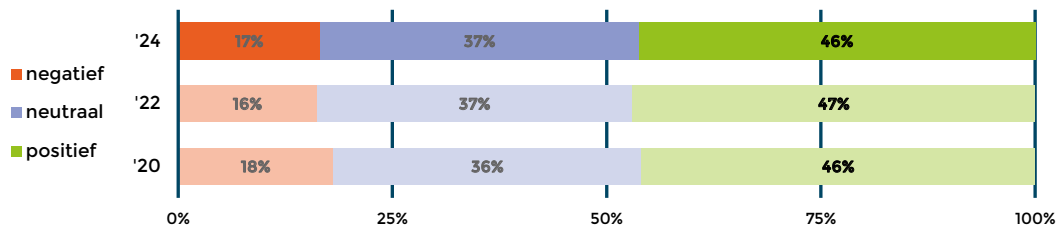
STAND VAN ZAKEN 2024

De meeste mbo-studenten krijgen lessen Nederlands en rekenen; maar twaalf procent van alle studenten zegt géén Nederlands te krijgen, en zeventien procent krijgt géén rekenen. Bijna zeventig procent van de mbo'ers krijgt lessen Engels (alleen mbo-4-studenten moeten verplicht centraal examen doen voor Engels).

Er is de laatste jaren weinig veranderd aan wat mbo-studenten vinden van de lessen Nederlands, rekenen en Engels. Over alle drie de vakken is het grootste deel positief.

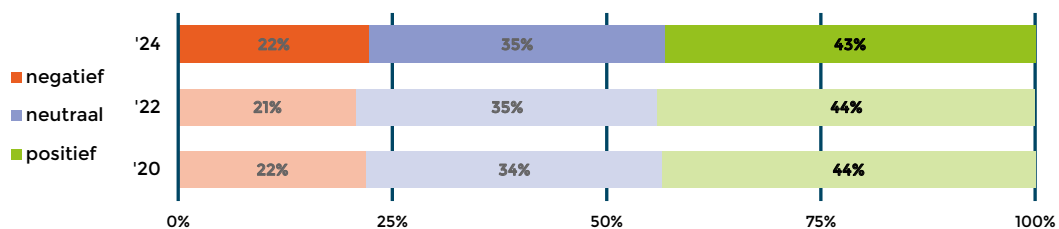
3.1 Wat vind je van de lessen Nederlands?

Over de lessen Nederlands is bijna de helft van de studenten positief, en zeventien procent is er negatief over.

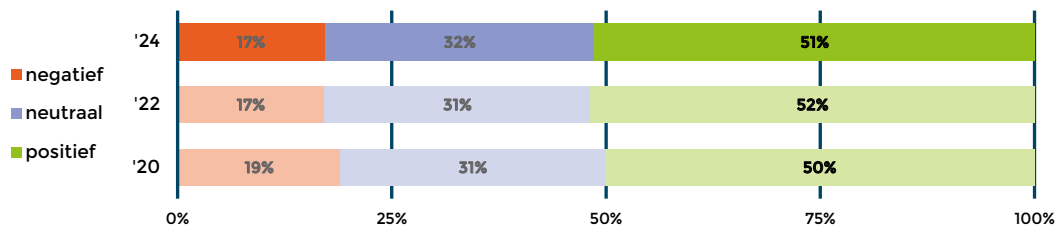
3.2 Wat vind je van de lessen rekenen?

Over rekenen is iets minder dan de helft van de studenten positief, maar ongeveer één op de vijf is negatief over de rekenlessen.

3.3 Wat vind je van de lessen Engels?

Ten slotte is iets meer dan de helft van de mbo'ers positief over de lessen Engels, en zeventien procent is negatief.

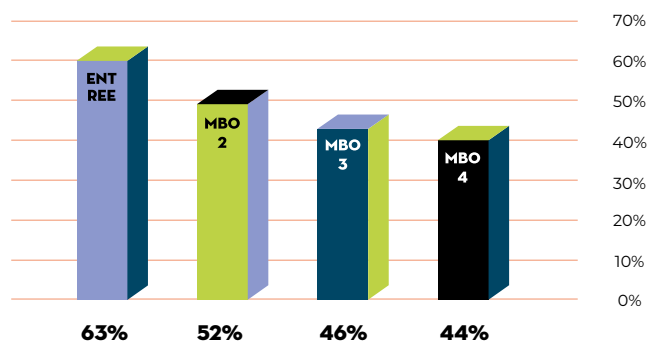

BELANGRIJKE VERSCHILLEN

Voor de lessen Nederlands en rekenen is het zo dat mbo-4-studenten hier minder positief over zijn dan mbo-2- en mbo-3-studenten. Entrestudenten zijn het meest tevreden met de lessen Nederlands en rekenen. Voor Engels is dat juist andersom: hier zijn mbo-4-studenten het meest positief over. Bol-studenten zijn vaker positief over Engels, maar minder vaak positief over rekenen dan bbl'ers. Roc-studenten vinden hun rekenlessen vaker (heel) goed dan studenten aan een aoc of vakinstelling.

OPLEIDINGSVORM NEDERLANDS

% Studenten positief over lessen Nederlands

DIT ZEGT JOB

LESSEN

De JOB-monitor begint met vragen over wat studenten van de lessen Nederlands, rekenen en Engels vinden. De studenten kunnen ook aangeven dat zij geen les krijgen in deze vakken. Aan de ene kant zijn we opnieuw blij om te zien dat bijna de helft van de studenten positief is over de lessen Nederlands, rekenen en Engels. Aan de andere kant valt het ons op dat een deel van de studenten aangeeft geen lessen te krijgen in deze vakken, terwijl zij wel examens in deze vakken moeten doen. JOB vindt het belangrijk dat studenten goed worden voorbereid op de examens door middel van lessen waar zij tevreden over zijn.

NEDERLANDS

Studenten moeten tijdens hun mbo-studie een centraal examen voor Nederlands doen. Voor mbo-2-, mbo-3- en mbo-4-studenten telt het resultaat van het examen mee in de uitslagbepaling. We zijn blij om te zien dat het grootste deel van de studenten (83%) positief of neutraal is over de lessen Nederlands. Vooral entreestudenten zijn positief (63%) over de lessen Nederlands. Daarnaast vinden we het opvallend dat achttien procent van de studenten voor wie het Nederlands examen meetelt in de uitslag aangeeft geen lessen Nederlands te krijgen (mbo-2 12%, mbo-3 23%, mbo-4 17%). Elke mbo-student zou lessen Nederlands moeten krijgen.

In de zomer van 2024 zal een expertteam een adviesrapport uitbrengen over de herijking van de Nederlandse taaleisen in het mbo, op verzoek van de minister. De huidige taaleisen sluiten onvoldoende aan bij de verschillende opleidingsvormen en belevingswe-

reld van de studenten. De nieuwe taaleisen moeten zowel haalbaar als uitdagend zijn. JOB is benieuwd naar het advies van het expertteam.

REKENEN

Studenten die na augustus 2022 zijn begonnen met een (nieuwe) mbo-2-, mbo-3- of mbo-4-studie moeten voldoen aan de zogenoemde nieuwe rekeneisen. Dit betekent dat het resultaat van het rekenexamen voor studenten meetelt voor het behalen van hun diploma. Om goed voorbereid te zijn op het rekenexamen is het belangrijk dat het rekenonderwijs van goede kwaliteit is. We vinden het zorgelijk om te zien dat 21 procent van de studenten die minimaal een vijf moeten halen voor het rekenexamen helemaal geen rekenlessen krijgt (mbo-2 15%, mbo-3 27%, mbo-4 21%).

We horen steeds vaker dat studenten zich zorgen maken over rekenen nu de uitslag van het examen meetelt voor het behalen van hun diploma. Studenten met ernstige rekenproblemen lopen het risico om door de rekeneisen helemaal geen diploma in het vervolgonderwijs te kunnen halen. JOB vindt dat er voor studenten met rekenproblemen of dyscalculie een uitzondering mogelijk moet zijn op de examenverplichting. Het liefst ziet JOB dat rekenen alleen een verplicht onderdeel van het curriculum van een mbo-studie vormt als dat relevant is voor het beroep waar studenten voor worden opgeleid.

ENGELS

Alleen studenten die een mbo-4-studie volgen moeten centraal examen in Engels doen. Voor entree, mbo-2- of mbo-3-studies wordt er alleen een examen

Engels afgenomen als dat van belang is voor het beroep waar studenten voor worden opgeleid. We zijn blij om te zien dat veel studenten de lessen Engels positief of neutraal beoordelen (83%). Toch vinden we het zorgelijk dat net als bij rekenen en Nederlands er studenten zijn die geen lessen Engels krijgen terwijl zij hier wel examen in moeten doen. 23 procent van de mbo-4-studenten die verplicht examen in Engels moeten doen geven aan geen lessen Engels te krijgen.

BASISVAARDIGHEDEN IN HET MBO

Op dit moment zijn de vakken Nederlands, rekenen en Engels een belangrijk onderdeel van een mbo-studie. Samen met het vak burgerschap wordt via deze vakken aandacht besteed aan de basisvaardigheden. JOB vindt dat er kritisch moet worden gekeken naar de rol van basisvaardigheden in het mbo. Het basisvaardighedenniveau van leerlingen is op dit moment onvoldoende als zij van de middelbare school afkomen. De verantwoordelijkheid voor het oplossen van deze achterstand ligt nu bij de mbo-studenten, terwijl dit opgelost moet worden op de basisschool en middelbare school (het funderend onderwijs). Net als in het hbo en wo dienen de basisvaardigheden op peil gehouden te worden door dit in andere vakken op te nemen, niet als apart vak op het rooster zoals nu in het mbo.

WAT KAN JE ALS STUDENTENRAAD DOEN?

Zoek via de resultatentool van de JOB-monitor (www.jobmonitorresultaten.nl) op hoeveel procent van de studenten bij jullie op school positief en negatief zijn over de lessen rekenen, Nederlands en Engels. Laat studenten deze cijfers zien en ga met hen in gesprek over of zij les krijgen in deze vakken en wat zij van de lessen vinden. Vraag studenten daarnaast welke hulp zij vanuit school nodig hebben om een voldoende voor de examens te halen. Schrijf op welke informatie jullie van studenten hebben gekregen en ga met het schoolbestuur in gesprek om te kijken hoe de lessen en extra ondersteuning kunnen worden verbeterd.

Wijs studenten ook op de mogelijkheid om een klacht in te dienen over de centrale examens Nederlands en Engels bij JOB. Via het vragen- en klachtenformulier op de website van JOB kunnen studenten hun klachten doorgeven. JOB geeft de klachten door aan het College voor Toetsen en Examens (CVTE) en laat de student weten wat er met de klacht is gedaan. Hebben studenten een klacht over het rekenexamen? Dan kunnen zij die klacht zowel doorgeven aan JOB als aan de examencommissie van hun eigen school.

EXTRA INFORMATIE

- Klachtenrapportage JOB 2022-2023
- Adviesrapport expertteam Nederlandse taaleisen in het mbo

4

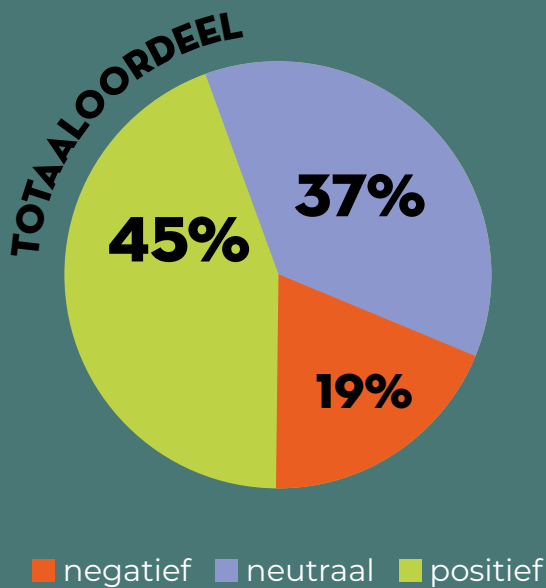
ONDERWIJS EN

BEGELEIDING

Dit hoofdstuk gaat over wat studenten vinden van het onderwijs en de begeleiding binnen hun school en opleiding. We kijken bijvoorbeeld naar de mening van studenten over het nut van de lessen en hoe goed school helpt bij de keuze voor werken of doorleren.

IN HET KORT

BIJNA DE HELFT van de studenten is positief over het onderwijs en de begeleiding

Studenten zijn binnen dit thema het **MINST** **TEVREDEN** over de hulp die zij vanuit school krijgen bij verder leren of gaan werken na hun opleiding

54% van de studenten is tevreden over hoe hun docenten lesgeven

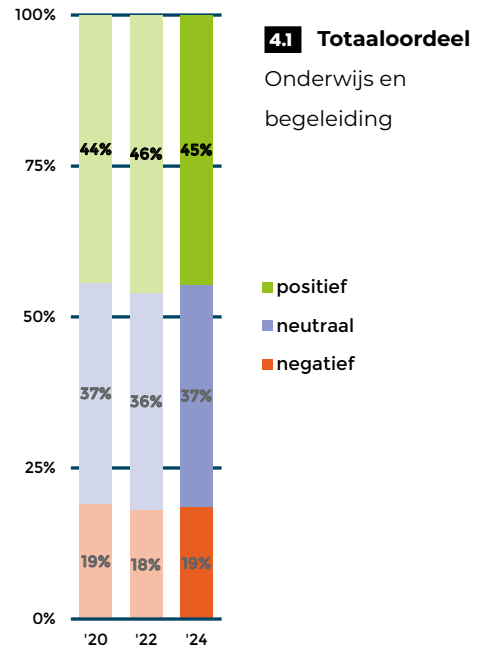
4. ONDERWIJS EN BEGELEIDING

In dit hoofdstuk kijken we naar het totaaloordeel op onderwijs en begeleiding en de volgende onderliggende vragen:

- Wat vind je van de manier waarop school je helpt om goed te presteren?
- Wat vind je van hoe jouw docenten lesgeven?
- Wat vind je van de begeleiding tijdens je opleiding?
- Wat vind je van hoe school luistert naar jouw mening?
- Wat vind je van het nut van de lessen voor jouw toekomst?
- Na de opleiding moet je kiezen: verder leren of gaan werken. Hoe helpt school je bij deze keuze?

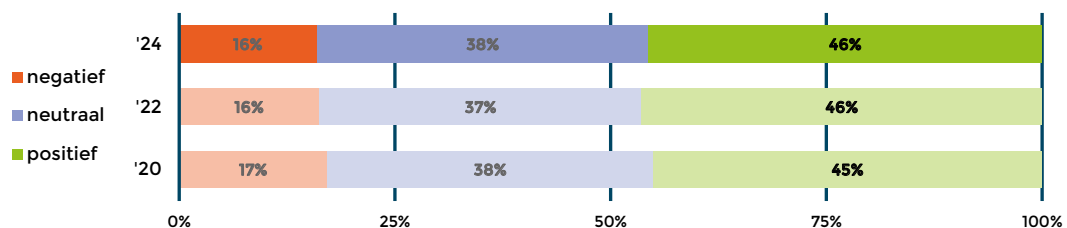
STAND VAN ZAKEN 2024

Het totaaloordeel over onderwijs en begeleiding is niet veel veranderd ten opzichte van de vorige metingen. Iets minder dan de helft is positief en bijna een vijfde is negatief. De rest van de studenten is neutraal over dit onderwerp.

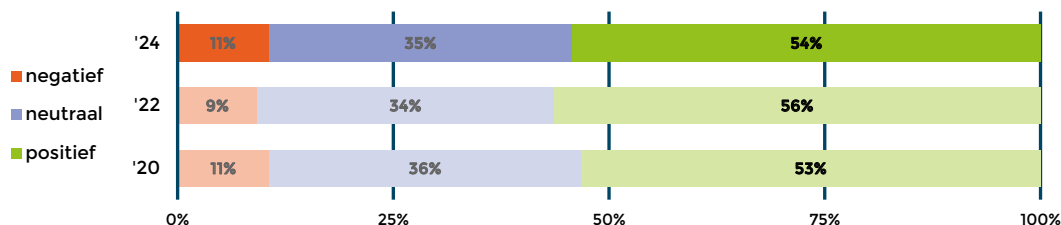
4.2 Wat vind je van de manier waarop school je helpt om goed te presteren?

Net als in de vorige metingen is bijna de helft van de studenten positief over de manier waarop school hen helpt om goed te presteren. Zestien procent is hier negatief over en meer dan een derde neutraal.

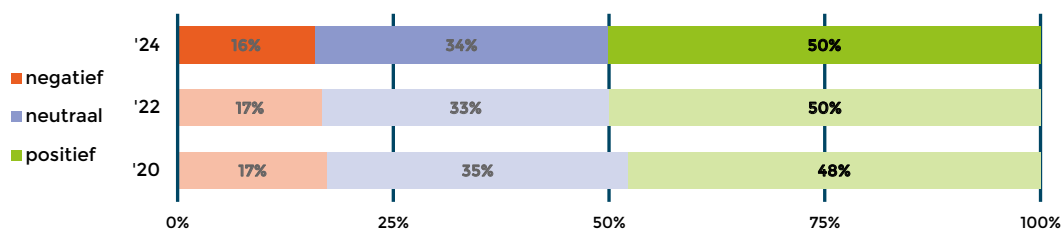

4.3 Wat vind je van hoe jouw docenten lesgeven?

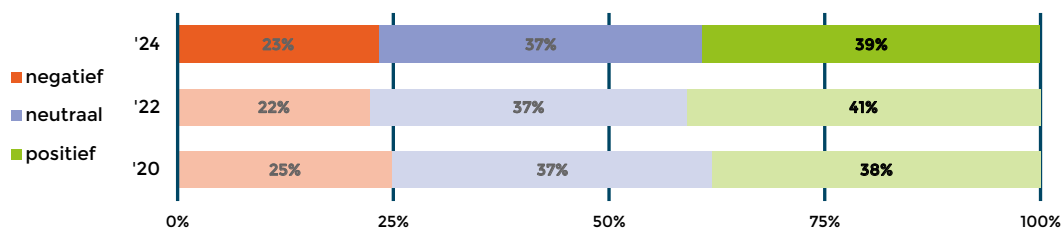
Ruim de helft van de studenten is positief over hoe hun docenten lesgeven. Elf procent is hier negatief over en een derde neutraal. Dit is iets minder positief dan in 2022, maar vergelijkbaar met 2020.

4.4 Wat vind je van de begeleiding tijdens je opleiding?

Over de begeleiding tijdens hun opleiding is net als in de vorige meting de helft van de studenten positief. Een derde is neutraal en zestien procent is negatief hierover.

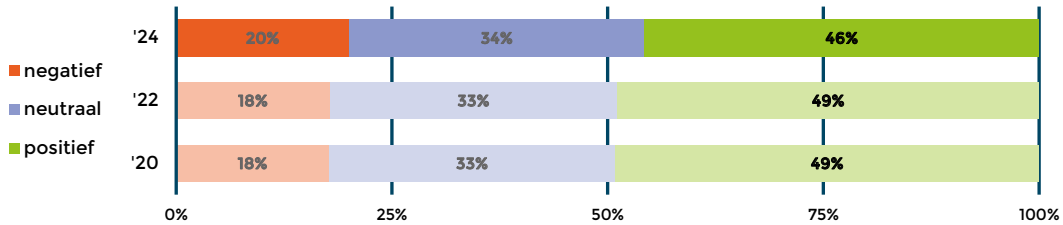
4.5 Wat vind je van hoe je school luistert naar jouw mening?

In 2024 zijn studenten iets minder positief over hoe school luistert naar hun mening dan in 2022. Maar nog steeds iets positiever dan in 2020 (bijna 6% van de studenten geeft als antwoord "niet van toepassing").

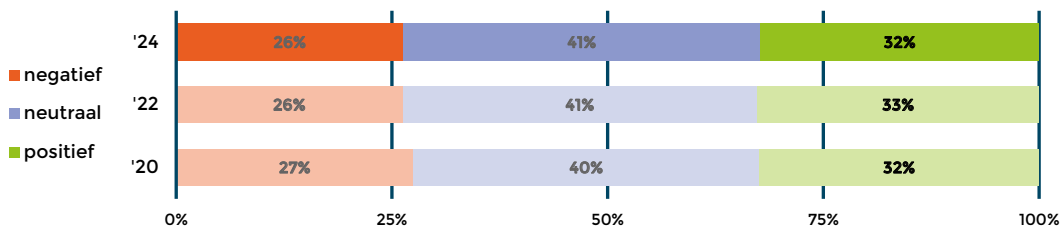
4.6 Wat vind je van het nut van de lessen voor jouw toekomst?

Studenten zijn bij deze meting wat negatiever over het nut van de lessen voor hun toekomst dan bij de vorige twee metingen. Iets minder dan de helft is positief, een derde is neutraal en een vijfde is negatief.

4.7 Na de opleiding moet je kiezen: verder leren of gaan werken. Hoe helpt je school je bij deze keuze?

Over hulp van school bij de keuze voor verder leren of gaan werken is het grootste deel van de studenten neutraal. Iets meer dan een derde is hier positief over en iets minder dan een derde negatief. Dit is bijna hetzelfde gebleven over de metingen.

BELANGRIJKE VERSCHILLEN

Over het algemeen zijn studenten van vakinstellingen het vaakst en studenten van aoc's het minst vaak positief op de onderliggende vragen. Maar het verschil tussen aoc's en roc's is kleiner. Voor alle onderliggende vragen geldt dat mbo-4-studenten en mbo-3-studenten minder positief zijn dan entree- en mbo-2-studenten. Verder zijn bbl-studenten positiever

dan bol-studenten over hoe hun docenten lesgeven en hoe goed school helpt bij de keuze tussen verder studeren en werken. Vrouwelijke studenten zijn minder positief over de manier waarop school hen helpt om goed te presteren, hoe goed docenten lesgeven en hoe goed school helpt bij de keuze tussen doorleren en werken dan mannelijke studenten.

LEERWEG DOCENTEN

60% van de **bbl-studenten** is positief over lesgeven docenten, tegenover 52% van de **bol-studenten**.

BBL
60%

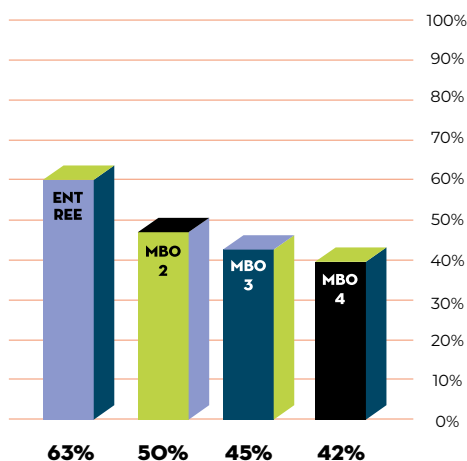

BOL
52%

OPLEIDINGSVORM

TOTAALoordeel

% Studenten positief over onderwijs en begeleiding

DIT ZEGT JOB

ONDERWIJS EN BEGELEIDING

JOB vindt goed onderwijs en goede bege-

leiding op school erg belangrijk. Studenten die positief zijn over de begeleiding vanuit school gaan namelijk met meer plezier naar school en geven aan dat er vaker naar hun mening wordt geluisterd. In de JOB-monitor wordt ook aan studenten gevraagd welk rapportcijfer zij hun school en opleiding geven. De informatie over de rapportcijfers vind je in hoofdstuk 11. De vragen uit dit hoofdstuk hangen samen met het rapportcijfer dat studenten hun school geven. Hoe positiever studenten zijn over het onderwijs en de begeleiding, hoe hoger het rapportcijfer dat zij de school geven en andersom.

DOCENTEN

Net als in 2020 en 2022 zijn we blij om te zien dat meer dan de helft van de studenten (54%) positief is over hoe hun docenten lesgeven. Voor entreestudenten is het zelfs zo dat 73 procent van hen positief is over hoe hun docenten lesgeven, ten opzichte van 51 procent van de mbo-4-studenten. Slechts elf procent van alle studenten is negatief over hoe hun docenten lesgeven. Studenten zijn positiever over hun docenten als docenten hen vaker vragen wat zij van de lessen vinden. Daarnaast is de helft van de studenten (50%)

“ *JOB vindt het natuurlijk belangrijk dat er naar de mening van studenten wordt geluisterd.* ”

positief over de begeleiding tijdens de opleiding, net als in 2022. We vinden het zorgelijk dat dit percentage niet is toegenomen. Dit betekent dat de andere helft van de studenten niet positief is over deze begeleiding.

INSPRAAK

JOB vindt het natuurlijk belangrijk dat er naar de mening van studenten wordt geluisterd. In een gezonde participatiecultuur op school hebben studenten het gevoel dat meebeslissen en meedenken de norm is. De mening van studenten doet ertoe en wordt ook serieus genomen.

We zijn blij om te zien dat 39 procent van de studenten positief is over hoe school luistert naar hun mening, maar we vinden dat dit percentage veel hoger zou moeten zijn. Nog een te groot deel van de studenten (23%) is negatief over hoe school luistert naar hun mening.

LOOPBAAN ORIËNTATIE & BEGELEIDING (LOB)

Binnen het thema onderwijs en begeleiding zijn studenten het minst positief over hulp van school bij de keuze voor verder leren of gaan werken. We vinden het jammer om te zien dat een kwart van de studenten negatief is over deze hulp vanuit school. JOB vindt het belangrijk dat alle studenten goed worden begeleid bij het maken van een keuze over hun verdere loopbaan. Om meer inzicht te krijgen in wat studenten van hun LOB vinden, wat zij leren bij LOB en wat zij graag zouden willen leren gaat een van de extra modules over LOB.

In 2023 heeft JOB een panelonderzoek naar LOB gedaan. Daar kwam onder andere uit naar voren dat de kennis van docenten over doorstroommogelijkheden belangrijk is. Ook willen studenten graag een band opbouwen met hun LOB-docent. Studenten gaven toen aan dat er behoefte is aan meer keuze- en oriëntatiemogelijkheden. Op verschillende scholen is het inmiddels mogelijk om een oriëntatiejaar te volgen. In een oriëntatiejaar is er ruimte voor persoonlijke ontwikkeling, om verder te leren en kennis te maken met verschillende beroepen. Aan het einde van dit jaar kunnen studenten een gerichte keuze maken voor een passende vervolgopleiding. JOB is blij met deze ontwikkeling en vindt het vooral belangrijk dat er veel aandacht is voor persoonlijke begeleiding tijdens het oriëntatiejaar.

WAT KAN JE ALS STUDENTENRAAD DOEN?

Ga met studenten in gesprek over hoe zij het onderwijs en de begeleiding op school ervaren. Met de resultaatentool (www.jobmonitorresultaten.nl) kun je zien hoeveel procent van de studenten bij jullie op school positief is over onderwijs en begeleiding in het algemeen, maar ook per vraag. Je kunt de resultaten vergelijken met het landelijke gemiddelde en zo bijvoorbeeld bekijken of studenten bij jullie op school net zo positief zijn over hoe hun docenten lesgeven als in de rest van het land.

Om ervoor te zorgen dat studenten het gevoel hebben dat er naar hun mening wordt geluisterd zijn er een aantal dingen belangrijk. Zo is het belangrijk dat er verschillende manieren zijn waarop studenten kunnen meepraten. Als studentenraad kunnen jullie hieraan bijdragen door langs de klassen te gaan, een ideeënbus neer te zetten of door om inbreng te vragen via sociale media. Daarnaast is het belangrijk dat studenten een terugkoppeling krijgen van wat er met hun mening is gedaan. Vertel studenten hoe jullie met hun inbreng aan de slag zijn gegaan, ook als dat betekent dat wat zij willen nu niet gaat lukken. Zo weten studenten dat er wel serieus naar hen is geluisterd en durven zij de volgende keer weer hun mening te geven. In het hoofdstuk 10 over medezeggenschap lees je meer over studentparticipatie, net als in ons inspiratie-boekje.

EXTRA INFORMATIE

- Inspiratieboekje studentparticipatie
- Panelonderzoek LOB 2023
- Module LOB (hoofdstuk 12.2)

5

INFORMATIE

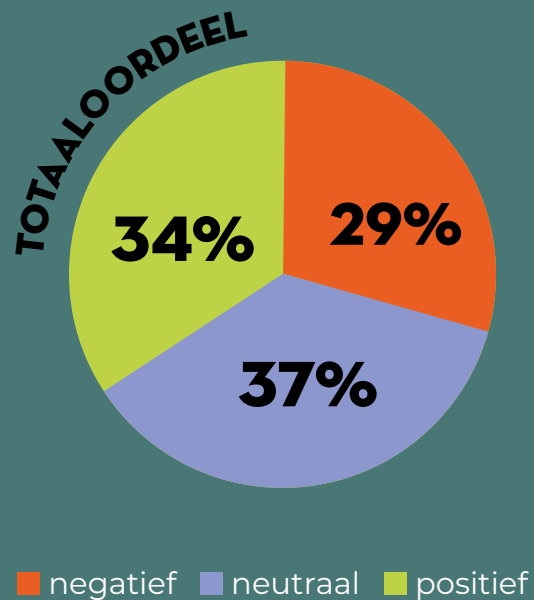
In dit hoofdstuk staan de oordelen van mbo-studenten over de informatie die zij vanuit school krijgen. Worden ze bijvoorbeeld goed op de hoogte gehouden over hun studie, en over hun rechten en plichten op school? En hoe gaat de school om met klachten van studenten?

IN HET KORT

44% van de studenten is positief over hoe zij op de hoogte worden gehouden door school over hoe het met hun studie gaat

Een derde van de studenten is in het algemeen **POSITIEF** over de informatie

DE HELFT van de entreestudenten zegt dat docenten (bijna) altijd aan hen vragen wat zij van de lessen vinden

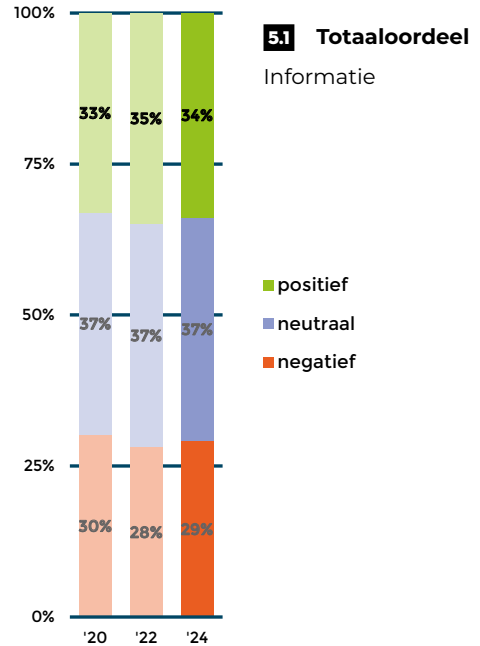
5. INFORMATIE

We kijken hier naar het totaaloordeel over informatie, die bestaat uit de volgende vragen:

- Wat vind je van hoe school je op de hoogte houdt over hoe het met je gaat in je studie?
- Wat vind je van de informatie die school je geeft over je rechten en plichten?
- Wat vind je van hoe school omgaat met klachten?
- Vragen docenten wat je van de lessen vindt?
- Wat vind je van de informatie die je kreeg over de hoogte van je schoolkosten?

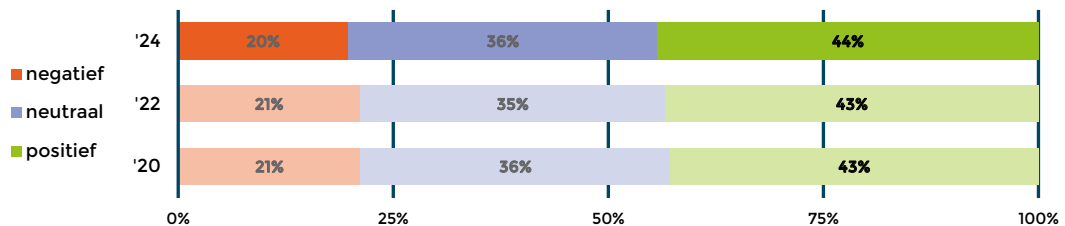
STAND VAN ZAKEN 2024

Op het totaaloordeel over informatie zien we dat iets meer dan een derde van de mbo'ers hier positief over is. In de onderliggende vragen is te zien dat ze het vaakst tevreden zijn met hoe school ze op de hoogte houdt over hun studie, en het minst vaak over de informatie die ze krijgen over schoolkosten. Er zijn in het algemeen weinig verschillen te zien met de vorige meting.

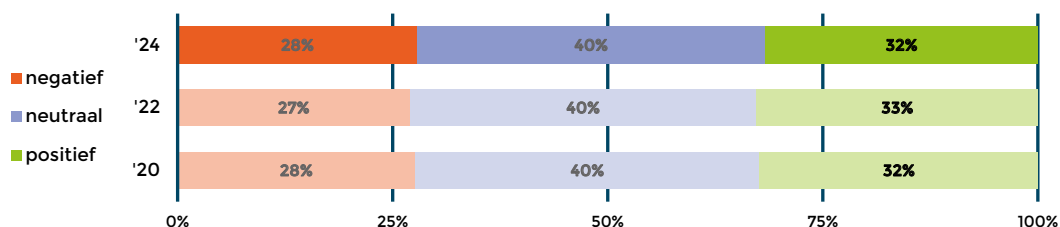
5.2 Wat vind je van hoe school je op de hoogte houdt over hoe het met je gaat in je studie?

Een vijfde van de studenten vindt dat school ze niet goed op de hoogte houdt van hoe het met hun studie gaat. Iets minder dan de helft is hier wél tevreden over.

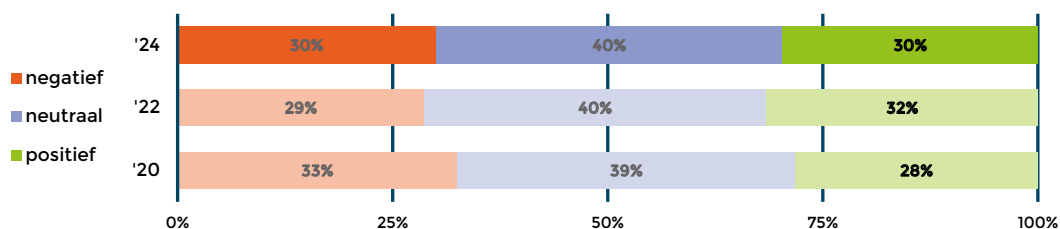

5.3 Wat vind je van de informatie die school je geeft over je rechten en plichten?

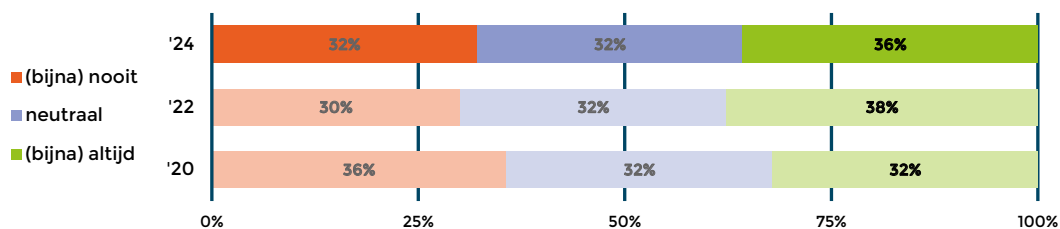
Ongeveer een derde van de mbo'ers vindt de informatie van school over hun rechten en plichten goed. Toch is ook 28 procent hier negatief over. Er was ook een groep (9% van alle invullers) die deze vraag niet kon beantwoorden omdat ze helemaal geen informatie kregen over rechten en plichten.

5.4 Wat vind je van hoe school omgaat met klachten?

Over hoe school omgaat met klachten is iets minder dan een derde positief, maar een even grote groep mbo'ers is hier negatief over. Veertig procent is neutraal. Deze vraag is door een vijfde van de invullers niet ingevuld, omdat zij geen ervaring hebben met klachten.

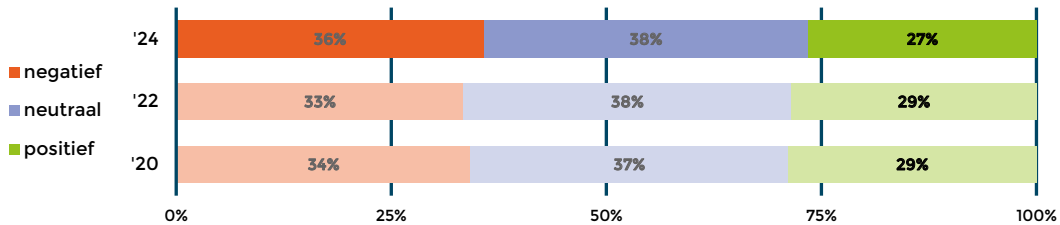
5.5 Vragen de docenten wat je van de lessen vindt?

Bij ongeveer een derde van de mbo'ers vragen de docenten vaak wat zij van de lessen vinden, maar een even grote groep zegt dat hun docenten dit (bijna) nooit doen. Bij deze vraag waren de antwoordopties iets anders dan in andere vragen, daarom staan er andere labels in de figuur.

5.6 Wat vind je van de informatie die je kreeg over de hoogte van de schoolkosten?

Over de informatie die ze krijgen over de hoogte van de schoolkosten, lijken studenten over de jaren iets minder tevreden te worden: maar iets meer dan een kwart is hier in 2024 tevreden mee, en ruim een derde is negatief.

BELANGRIJKE VERSCHILLEN

Studenten aan roc's en vakinstellingen zijn op het totaaloordeel voor informatie vaker positief dan aoc-studenten. Dat is ook zo op de onderliggende vragen; alleen over de informatie over schoolkosten verschilt hun mening niet. Bbl-studenten zeggen vaker dat hun docenten vragen wat ze van de lessen vinden, en zijn ook vaker positief over de informatie over schoolkosten dan bol-studenten. Als we kijken naar de verschillende onderwijsvormen zien we ook bij het thema informatie dat entreestudenten het meest positief zijn, en mbo-4-studenten het minst.

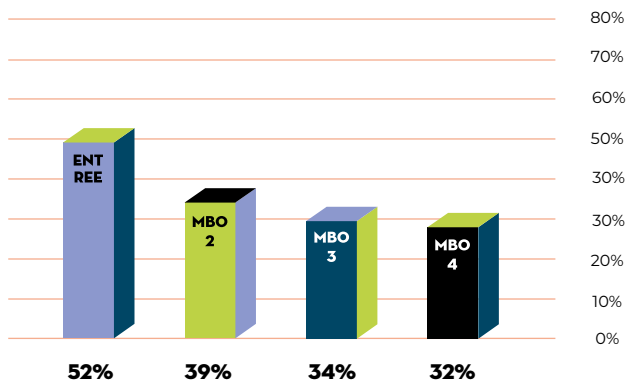
LEERWEG MENING

Vragen docenten wat je van de lessen vindt? **Bbl-studenten** antwoorden vaker (*bijna*) *altijd* (40%) dan **bol-studenten** (34%)

OPLEIDINGSVORM INFORMATIE

% Studenten positief over informatie

INFORMATIE

DIT ZEGT JOB

JOB vindt het belangrijk dat studenten goed geïnformeerd worden. We maken ons zorgen dat maar een derde van de studenten (34%) positief is over informatie in het algemeen. Via verschillende kanalen krijgen studenten veel informatie over hun school en opleiding. Dit begint al op het moment dat er een keuze wordt gemaakt voor een bepaalde school en opleiding. Via de website KiesMBO kunnen studenten zien welke mbo-studies er allemaal zijn en op welke scholen deze worden aangeboden. Vervolgens krijgen studenten als zij beginnen met de opleiding te maken met de Wet op Educatie en Beroepsonderwijs (WEB), een studentenstatuut en de onderwijs- en examenregeling (OER). Allerlei zaken waarvan het belangrijk is dat studenten hier goed van op de hoogte zijn. Het is opvallend dat studenten binnen het thema informatie het meest positief zijn (44%) over hoe school hen op de hoogte houdt over hoe het met hun studie gaat.

RECHTSPOSITIE MBO-STUDENT

De rechten en plichten van de mbo-student staan beschreven in de Wet op Educatie en Beroepsonderwijs (WEB) en het studentenstatuut van de school. In de WEB wordt ook specifiek aandacht besteed aan het stukje informatie. Scholen moeten sinds augustus 2023 namelijk een toegankelijke plek hebben waar studenten naartoe kunnen met hun klachten. Vanuit die plek worden studenten doorgestuurd naar een persoon of commissie die hun klacht in behandeling neemt. Er zijn een aantal scholen die studenten via een flyer of poster hebben geïnformeerd over het

stappenplan bij een melding. JOB hoopt dat scholen die dit nog niet hebben dit voorbeeld zullen volgen, omdat we merken dat dit erg helpend is voor studenten. Daarnaast vinden we het zorgelijk dat maar 30 procent van de studenten positief is over hoe school omgaat met hun klachten, bij mbo-4-studenten is dit zelfs maar 26 procent. De stijgende lijn van 2020 naar 2022 is niet doorgezet in 2024, terwijl de aandacht voor klachten in de WEB dit juist zou moeten verbeteren.

JOB vindt het belangrijk dat studenten goed geïnformeerd worden over wat hun rechten en plichten zijn, het verloop van klachten, de schoolkosten en dat hun mening serieus genomen wordt. We vinden het zorgelijk dat maar 27 procent van de studenten positief is over de informatie die zij hebben gekregen over de hoogte van de schoolkosten. Ook zouden we graag zien dat docenten vaker vragen wat studenten van de lessen vinden, nu is maar 36 procent van de studenten hier positief over. In de JOB-monitor wordt studenten gevraagd naar een rapportcijfer voor hun school en opleiding (zie ook hoofdstuk 11). Het rapportcijfer is hoger als studenten vinden dat er goed met klachten wordt omgegaan. Studenten hebben dan vaker het gevoel dat er naar hen wordt geluisterd en dat hun klachten serieus worden genomen.

HET STUDENTSTATUUT

Het valt ons op dat 28 procent van de studenten negatief is over de informatie die zij krijgen over hun rechten en plichten. Negen procent van de studenten zegt hier zelfs helemaal geen informatie over te krijgen. JOB vindt het belangrijk dat alle studenten op de hoogte zijn van hun rechten en plichten, het is dus belangrijk dat het percentage studenten dat hier positief over is de komende jaren stijgt. De afspraken tussen school en de student zijn opgenomen in een studentenstatuut. Elke mbo-school heeft zo'n studentenstatuut. Wil je als student bijvoorbeeld weten wat de regels zijn bij ziekte, welke gedragsregels er zijn of hoe school omgaat met klachten? Kijk dan in het studentenstatuut van jouw school. We vinden het belang-

rijk dat de afspraken in het studentenstatuut duidelijk zijn uitgelegd en dat het statuut makkelijk te vinden is voor studenten, maar ook voor mensen om hen heen en andere partijen zoals JOB. Zo kunnen studenten worden geholpen als zij hier vragen over hebben.

BINDEND STUDIEADVIES

Sinds augustus 2017 heeft elke mbo-student die zich voor 1 april aanmeldt bij een mbo-studie recht op toelating. Dit betekent dat je de mbo-studie van jouw keuze mag volgen als je voldoet aan de opleidingseisen. Daarbij is het bindend studieadvies (BSA) ingevoerd. Voor mbo-2-, mbo-3- en mbo-4-studenten betekent dit dat zij in het eerste jaar van hun opleiding een positief of negatief studieadvies krijgen. Deze beoordeling mag alleen gaan over studieresultaten en –voortgang. Via de klachtenlijn hoort JOB nog te vaak dat studenten een negatief BSA krijgen om andere redenen, zoals afwezigheid of gedrag in de klas.

In 2022 is de wet waarin het toelatingsrecht en BSA beschreven staan geëvalueerd. Daaruit bleek dat opleidingen wel behoefte hebben aan een studieadvies, maar dat veel studenten niet weten wat de regels rondom het BSA zijn. De minister heeft toen besloten dat het BSA voorlopig onderdeel van het mbo blijft. Wij vinden het zorgelijk dat studenten vaak niet genoeg informatie hebben over de regels rondom het BSA. Op die manier is er een risico dat studenten een negatief BSA krijgen op basis van andere redenen dan studieresultaten en –voortgang. Het is belangrijk dat scholen studenten goed op de hoogte houden over hoe het met hen gaat in de hun studie.

WAT KAN JE ALS STUDENTENRAAD DOEN?

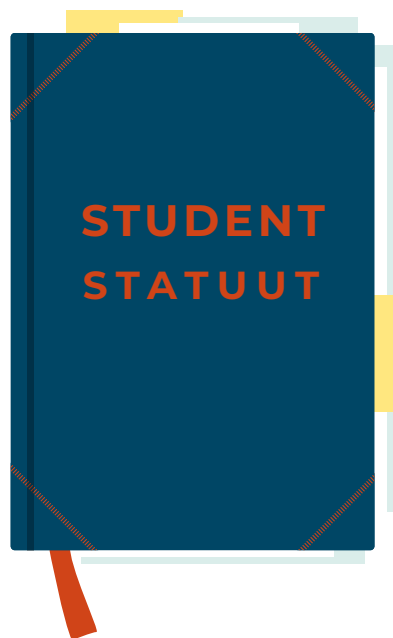
Ook de studentenraad heeft rechten. Deze rechten gaan vooral over de relatie tussen de studentenraad en het College van Bestuur (CvB).

De vier rechten van de studentenraad zijn:

- Instemmingsrecht - de studentenraad moet akkoord zijn met een beslissing van het CvB
- Adviesrecht - de studentenraad heeft het recht om het CvB te adviseren
- Initiatiefrecht - De studentenraad kan een voorstel doen aan het CvB
- Informatierecht - Het CvB moet de studentenraad informatie geven zodat ze hun taak goed kunnen uitvoeren

De studentenraad gebruikt het instemmingsrecht onder andere voor het instemmen van de begroting, het schoolkostenbeleid en het studentenstatuut. Bedenk als studentenraad bijvoorbeeld bij het instemmen van het studentenstatuut of er nog onderwerpen zijn die missen, of alle regels duidelijk zijn voor alle studenten die jullie vertegenwoordigen en of de regels eerlijk zijn. Als jullie het studentenstatuut hebben ingestemd is het belangrijk dat studenten op de hoogte zijn van het statuut en dat deze voor hen makkelijk te vinden is. Lever hier als studentenraad een bijdrage aan door het CvB te vragen om het studentenstatuut in begrijpelijke taal op bijvoorbeeld de website van school te plaatsen.

Zorg er als studentenraad voor dat je op de hoogte bent van de rechten van de raad. Wil je hier meer informatie over? JOB heeft een studentenraadhandboek waarin de rechten van de studentenraad verder staan uitgelegd. Ook vind je daarin meer informatie over onder andere de achterban, presenteren en onderhandelen.

Daarnaast hebben we een tweejaarlijkse basistraining voor studentenraden en kunnen zij gebruik maken van ons externe trainingsaanbod (te vinden op de website van JOB).

EXTRA INFORMATIE

- Studentenstatuut
- Wet op Educatie en Beroepsonderwijs (WEB)
- KiesMBO www.kiesmbo.nl
- Onderwijs- en examenregeling (OER)
- Studentenraadhandboek
- Module geldzaken (hoofdstuk 12.8)

6

OMGEVING,

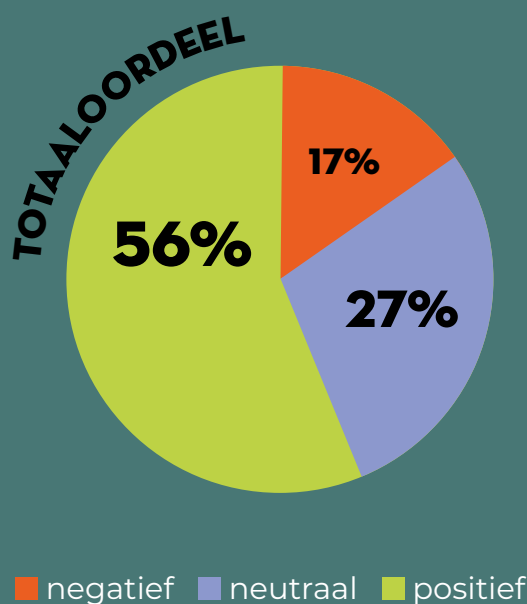
SFEER EN

VEILIGHEID

Een veilige schoolomgeving en een prettige sfeer op school zijn belangrijk om goed te kunnen studeren. Daarnaast is het fijn als iemand met plezier naar school gaat. In dit hoofdstuk gaan we verder in op wat studenten van de werkplekken en kantine vinden. Ook vragen we hoe zij de sfeer binnen hun opleiding ervaren.

IN HET KORT

Iets meer dan de helft van de studenten is **POSITIEF** over de omgeving, sfeer en veiligheid

Studenten van vakinstellingen voelen zich vaker **VEILIG** op school dan studenten van roc's en aoc's

EEN VIJFDE van de studenten gaat niet met plezier naar school

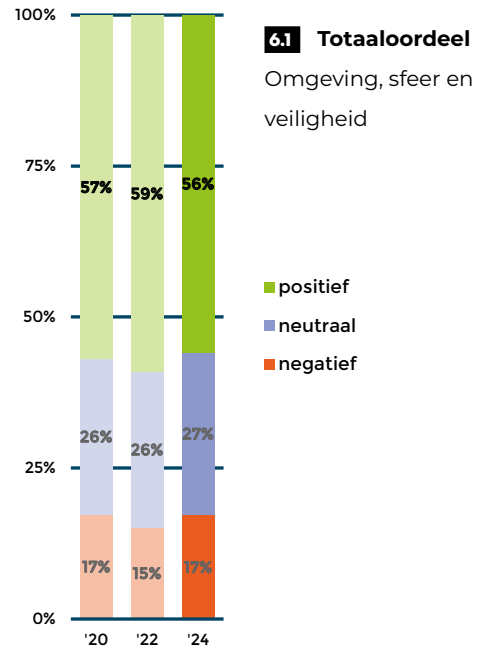
6. OMGEVING, SFEER EN VEILIGHEID

In dit hoofdstuk kijken we naar het totaaloordeel van mbo-studenten op omgeving, sfeer en veiligheid, en de onderliggende vragen:

- Wat vind je van de sfeer binnen jouw opleiding?
- Ga je met plezier naar school?
- Voel je je veilig op school?
- Wat vind je van de werkplekken op school waar je rustig kunt studeren?
- Wat vind je van de kantine op school?

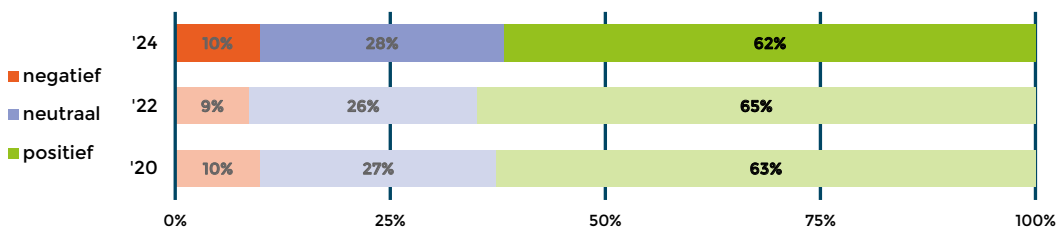
STAND VAN ZAKEN 2024

Het totaaloordeel over de omgeving, sfeer en veiligheid is in deze meting bijna hetzelfde, maar iets minder positief dan in de vorige metingen. Ruim de helft van de studenten is positief, zeventien procent is negatief en de rest is hierover neutraal.

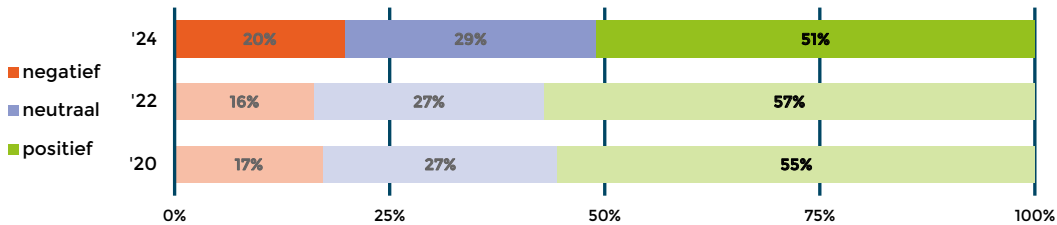
6.2 Wat vind je van de sfeer binnen jouw opleiding?

Over de sfeer binnen de opleiding zijn studenten in deze meting iets minder positief dan in de voorgaande metingen. Ruim de helft is positief, tien procent is negatief en iets meer dan een kwart is neutraal.

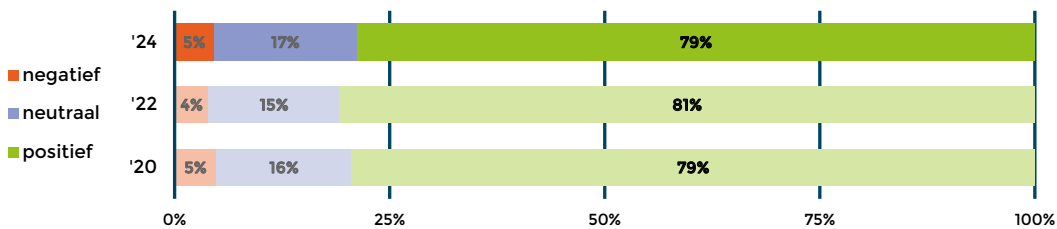

6.3 Ga je met plezier naar school?

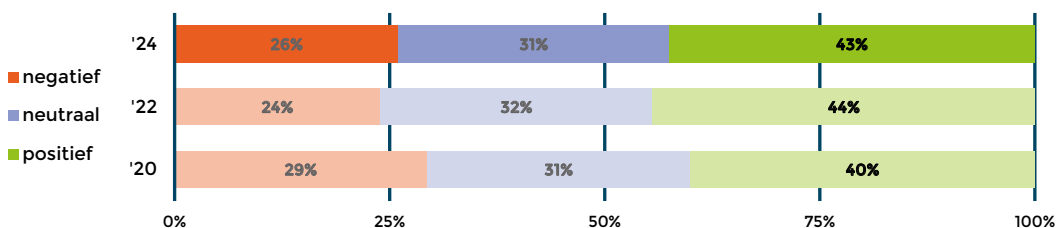
De helft van de studenten geeft aan dat zij met plezier naar school gaan. Voor twintig procent is dit (helemaal) niet zo en iets minder dan een derde is neutraal. Studenten lijken hier in deze meting dus wat negatiever over te zijn.

6.4 Voel je je veilig op school?

Het grootste deel van de studenten voelt zich veilig op school. Dit is vergelijkbaar met de vorige metingen.

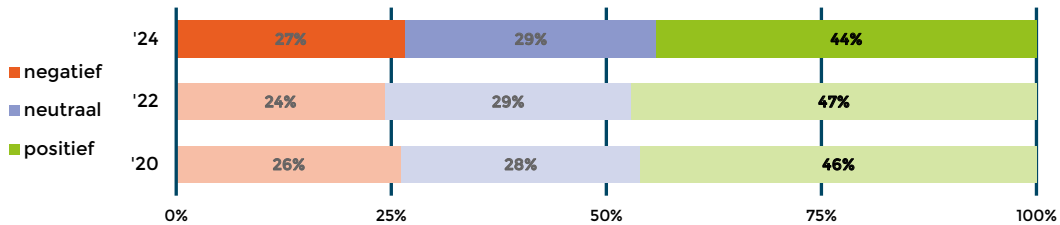
6.5 Wat vind je van de werkplekken op school waar je rustig kunt studeren?

Iets minder dan de helft van de studenten is positief over de werkplekken op school. Een kwart is hier negatief over en bijna een derde neutraal. Een kleine vijf procent geeft aan dat er geen werkplekken zijn. Over dit onderwerp zijn studenten binnen dit thema het minst vaak positief.

6.6 Wat vind je van de kantine op school?

Over de kantine op school zijn studenten in deze meting iets negatiever dan hiervoor. Iets minder dan de helft is positief, ruim een kwart is negatief en de rest is neutraal. Drie procent van de studenten heeft geen kantine op school.

BELANGRIJKE VERSCHILLEN

Op alle onderliggende vragen zijn studenten van vakinstellingen positiever dan studenten van aoc's en roc's. Over de werkplekken op school zijn entree- en mbo-2-studenten positiever dan mbo-3- en mbo-4-studenten. Over de kantine zijn bbl-studenten positiever dan bol-studenten. Ten slotte voelen mannelijke studenten zich veiliger en zijn ze positiever over de sfeer op school dan vrouwelijke studenten.

SCHOOLTYPE VEILIGHEID

Studenten van **vakinstellingen** (85%) voelen zich vaker veilig op school dan studenten van **aoc's** (78%) en **roc's** (78%)

VAK
85%

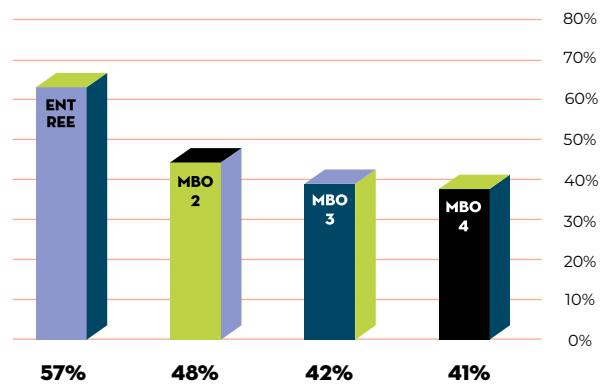
ROC
78%

AOC
78%

OPLEIDINGSVORM WERKPLEKKEN

% Studenten positief over werkplekken op school

**OMGEVING,
SFEER EN
VEILIGHEID**

DIT ZEGT JOB

JOB vindt het belangrijk dat alle studenten zich kunnen ontwikkelen in een veilige schoolomgeving. Het liefst zien we dat alle studenten een fijne sfeer ervaren op hun opleiding en met plezier naar school gaan. We zijn blij om te zien dat meer dan de helft van de studenten (56%) in het algemeen positief is over de omgeving, sfeer en veiligheid. Wel vinden we het jammer dat dit percentage lager is dan in 2022 (59%) en dat er ook veel studenten zijn die dit neutraal (27%) of negatief (17%) ervaren.

FIJNE LEEROMGEVING

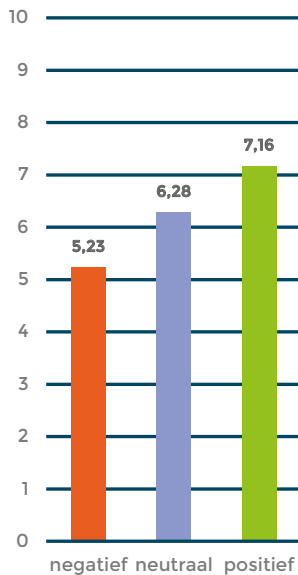
JOB is blij om te zien dat het grootste deel van de studenten (79%) zich veilig voelt op school, maar wil graag dat dit voor elke student geldt. Het is zorgelijk dat nog steeds vijf procent van de studenten aangeeft zich (helemaal) niet veilig te voelen op school. Om toe te komen aan leren en ontwikkeling, moet school een sociaal veilige en kansrijke omgeving zijn voor studenten. Daarom vindt JOB dat alle studenten het gevoel moeten hebben dat ze zichzelf kunnen zijn op school, en dat er op school respectvol met elkaar wordt omgegaan. Als studenten zich veiliger voelen op school, geven zij hogere rapportcijfers aan hun opleiding en school. JOB vindt het ook belangrijk dat er genoeg werkplekken zijn om rustig te kunnen studeren; niet elke student heeft buiten school een fijne werkplek. We vinden het daarom jammer om te zien dat maar 43 procent van de studenten positief is over de werkplekken op school en hopen dat scholen hier de komende tijd aandacht aan gaan besteden.

“ *Stilteruimtes zorgen ervoor dat studenten zich welkom voelen op de onderwijsinstelling.* ”

6.7 Welk rapportcijfer geef je jouw school?

Naar hoe studenten oordelen over of zij met plezier naar school gaan

STILTERUIMTES

JOB vindt het belangrijk dat er op elke schoollocatie een stilteruimte is. Stilteruimtes zorgen ervoor dat studenten zich welkom voelen op de onderwijsinstelling. Deze ruimtes kunnen bijvoorbeeld worden gebruikt om te bidden, te mediteren, te ontspannen of om tot rust te komen. Als studenten binnen school de mogelijkheid hebben om even geen drukte en stress te voelen, kan dat de concentratie en focus verbeteren. JOB heeft in samenwerking met andere organisaties een manifest geschreven voor stilteruimtes op alle onderwijsinstellingen en aangeboden aan de Tweede Kamer. Stilteruimtes kunnen een positief effect hebben op de prestaties, het welzijn en het verwelkomen van alle studenten.

AANDACHT VOOR ONDERVERTEGENWOORDIGDE GROEPEN

In het algemeen zijn mbo'ers ondervertegenwoordigd in onderzoek onder studenten. In studentenon-

derzoeken worden vaak alleen hbo- en wo-studenten om hun mening gevraagd. JOB ziet graag dat mbo-studenten in de toekomst ook worden meegenomen in deze onderzoeken. Daarnaast vindt JOB het belangrijk om speciale aandacht te besteden aan groepen studenten die ondervertegenwoordigd zijn onder de mbo-studenten en wiens perspectief dus minder snel wordt gehoord. Zeker als het gaat om of studenten zich veilig voelen op school is het belangrijk dat er aan iedereen wordt gedacht. Ondervertegenwoordigde groepen waar je aan kunt denken zijn studenten met een vluchtachtergrond, LHBTIQ+-studenten en studenten met een ondersteuningsbehoefte.

WAT KAN JE ALS STUDENTENRAAD DOEN?

Zorg ervoor dat je opkomt voor alle studenten die je vertegenwoordigt. Breng samen met de andere studentenraadsleden jullie achterban in kaart en kijk welke groepen studenten je minder vaak spreekt. Nodig deze studenten bijvoorbeeld af en toe uit om aan te schuiven bij jullie vergaderingen of bij een bijeenkomst of vraag hen op welke manier zij willen meedenken over nieuwe ideeën. Zo zorg je ervoor dat je als studentenraad ook denkt aan andere perspectieven dan alleen die van jezelf. Daarnaast is het belangrijk om na te gaan hoe de (sociale) veiligheid bij jullie op school is geregeld. Stel als studentenraad bijvoorbeeld de volgende vragen en ga met het schoolbestuur in gesprek als blijkt dat er iets moet worden verbeterd op school:

- Wat heb jij nodig in een stilleruimte om tot rust te komen?
- Wie is de vertrouwenspersoon op school?
- Weet jij waar je een klacht kunt melden?
- Wat is het punt waar je discriminatie, racisme of pesten kunt melden?
- Voel jij je fijn op school of voel jij je welkom op school?

EXTRA INFORMATIE

- Manifest Stilteruimtes
- Module sociale veiligheid (hoofdstuk 12.10)
- Monitor Integrale Veiligheid MBO

7

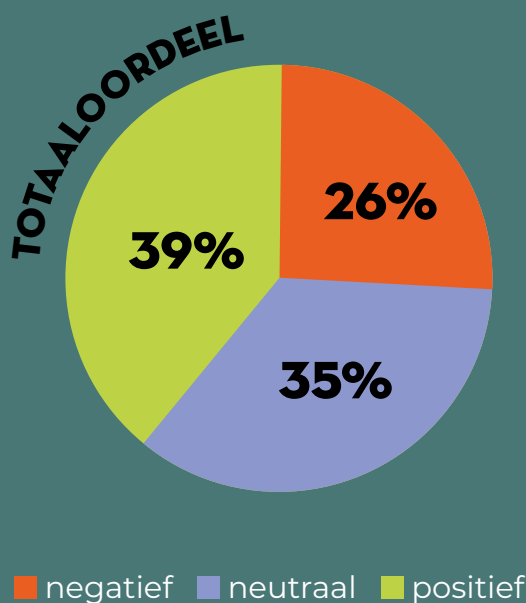
LESMATERIAAL

EN TOETSEN

Wat vinden mbo-studenten van hun boeken en lesmateriaal? Sluiten de toetsen goed aan bij wat zij hebben geleerd? En wat vinden zij van de keuzedelen die school aanbiedt? Hier kijken we naar in dit hoofdstuk, dat over het thema lesmateriaal en toetsen gaat.

IN HET KORT

39% van de studenten is **POSITIEF** over lesmateriaal en toetsen

43% van de studenten zegt gekochte lesmaterialen of boeken niet te gebruiken

40% van de studenten is positief over de keuzedelen waar zij uit kunnen kiezen

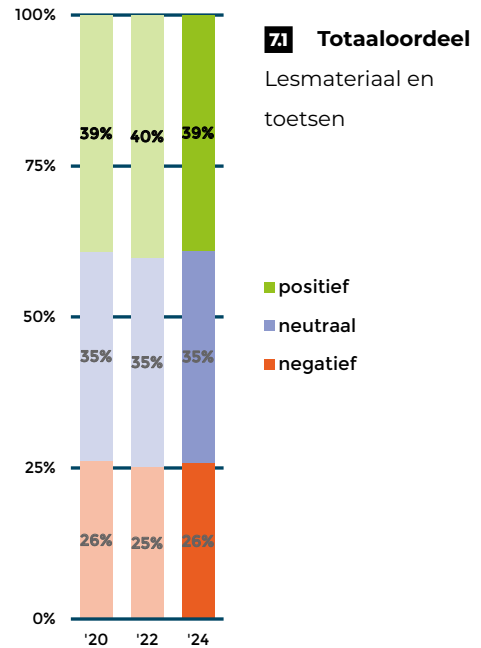
7. LESMATERIAAL EN TOETSEN

Er is een totaaloordeel over lesmaterialen en toetsen gemaakt, op basis van de volgende vragen:

- Wat vind je van het lesmateriaal en de boeken?
- Je hebt boeken en lesmateriaal moeten kopen voor school. Gebruik je deze boeken en lesmaterialen?
- Wat vind je van hoe goed toetsen aansluiten bij wat je hebt geleerd?
- Wat vind je van de keuzedelen waaruit je kunt kiezen?
- Wat vind je van de inhoud van de keuzedelen?

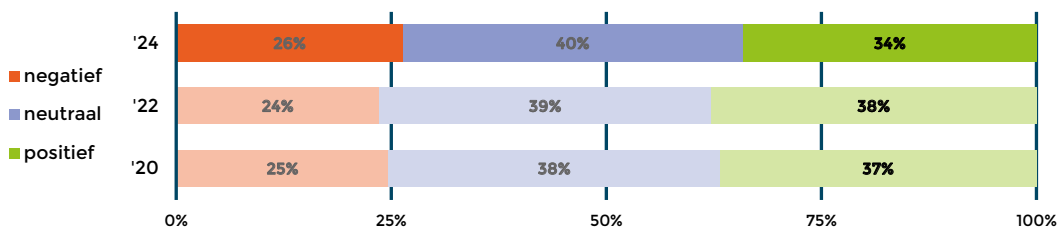
STAND VAN ZAKEN 2024

Op het totaaloordeel over lesmateriaal en toetsen is ongeveer twee op de vijf mbo-studenten positief, en een kwart negatief. Dat is de laatste metingen nauwelijks veranderd.

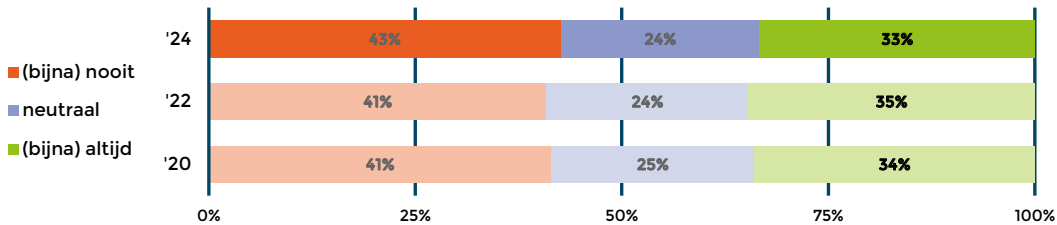
7.2 Wat vind je van het lesmateriaal en de boeken?

Ongeveer een derde van de mbo-studenten is positief over hun lesmateriaal en boeken. Dat is iets minder dan twee jaar geleden.

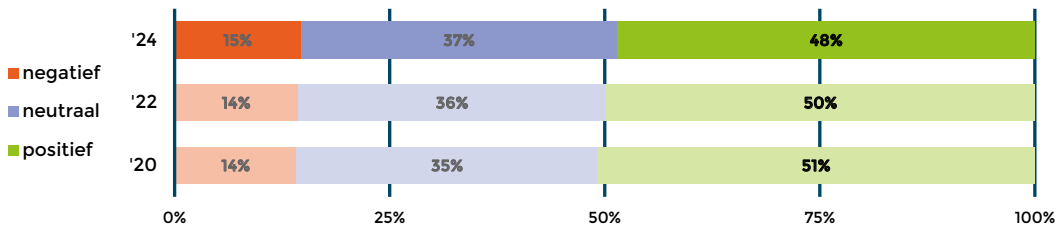

7.3 Je hebt boeken en lesmaterialen moeten kopen voor school. Gebruik je deze boeken en lesmaterialen?

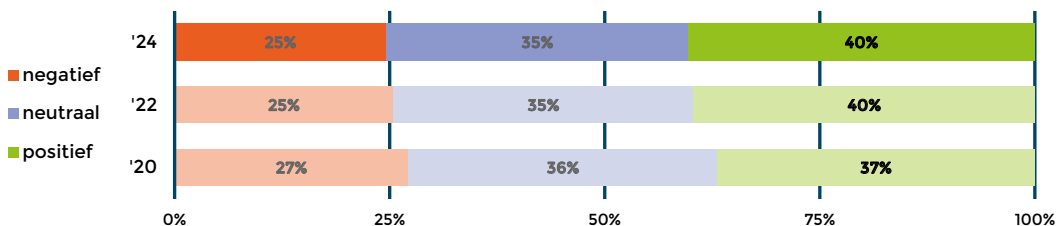
Ruim veertig procent van de studenten geeft aan dat zij de gekochte boeken en materialen (bijna) nooit gebruiken in de les. Een derde geeft aan dat ze deze wél (bijna) altijd gebruiken. Een kleine groep (4% van de invullers) heeft geen materiaal hoeven kopen en gaf hier daarom geen antwoord.

7.4 Wat vind je van hoe goed toetsen aansluiten bij wat je hebt geleerd?

Bijna de helft van de mbo'ers zegt dat de toetsen goed aansluiten bij wat ze hebben geleerd. Dit lijkt door de jaren heen langzaam een klein beetje minder te worden, maar het verschil is klein.

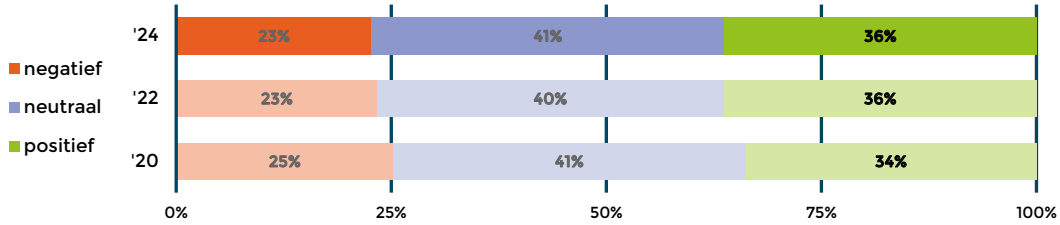
7.5 Wat vind je van de keuzedelen waaruit je kunt kiezen?

Van de studenten die keuzedelen kunnen kiezen zijn vier op de tien positief over de beschikbare opties (15% kan (nog) geen keuzedelen kiezen en heeft deze vraag dus niet beantwoord). Een kwart is hier niet tevreden over. Dit lijkt door de jaren heen langzaam iets te verbeteren.

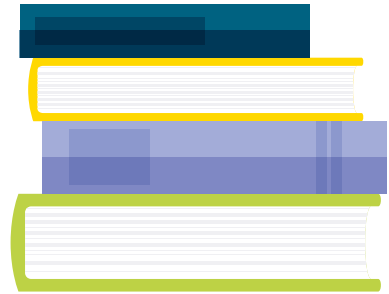
7.6 Wat vind je van de inhoud van de keuzedelen?

Over de inhoud van de keuzedelen is iets meer dan een derde positief, en iets minder dan een kwart is hier ontevreden over.

BELANGRIJKE VERSCHILLEN

Mbo-studenten aan vakinstellingen zijn vaker tevreden over de lesmaterialen en boeken dan aoc- en roc-studenten. Dat is zo op het totaaloordeel en op bijna alle onderliggende vragen (behalve bij de vraag over hoe goed de toetsen aansluiten, daar zijn geen grote verschillen). Bol- en bbl-studenten verschillen niet van elkaar op het totaaloordeel. Wel zien we dat bbl-studenten vaker tevreden zijn over hun lesmateriaal en boeken, en ook over hoe vaak ze die ook echt gebruiken. Net als bij andere thema's zien we ook bij lesmateriaal en toetsen dat entreestudenten op alle onderdelen het vaakst positief zijn, en mbo-4-studenten het minst vaak.

SCHOOLTYPE TOTAALORDEEL

Studenten van vakinstellingen (44%) zijn vaker positief over het lesmateriaal en de toetsen dan studenten van roc's (39%) of aoc's (36%)

VAK
44%

ROC
39%

AOC
36%

OPLEIDINGSVORM TOTAALORDEEL

% Studenten positief over lesmateriaal en toetsen

Opleidingsvorm	% Studenten positief
ENTREE	53%
MBO 2	44%
MBO 3	39%
MBO 4	37%

**LESMATERIAAL
EN TOETSEN**

DIT ZEGT JOB

Het thema lesmateriaal en toetsen heeft de afgelopen jaren veel aandacht gekregen. Net als in de JOB-monitor 2022 hoopte JOB ook dit jaar op een grote verbetering op dit thema. We vinden het jammer om te zien dat het totaaloordeel van studenten vergelijkbaar is met voorgaande edities. Studenten die positiever zijn over het thema lesmateriaal en toetsen, geven hogere rapportcijfers voor hun opleiding en school (meer informatie over rapportcijfers lees je in hoofdstuk 11). Het is dus belangrijk dat scholen actief aan de slag gaan met dit thema.

GRATIS LEERMIDDELEN

Net als in 2020 en 2022 geeft een groot deel van de studenten in 2024 (43%) aan de gekochte boeken en lesmaterialen (bijna) nooit te gebruiken. Het percentage is ondanks de terugkoopregeling zelfs met twee procent gestegen. JOB vindt het vervelend dat studenten kosten moeten maken voor leermiddelen die zij niet gebruiken. Sinds schooljaar 2021-2022 is de terugkoopregeling verplicht voor alle mbo-scholen. Dit betekent dat school ongebruikte licenties en boeken moet terugkopen van studenten. Het is goed dat deze regeling er is, maar het is ook belangrijk dat studenten hiervan op de hoogte zijn. In de module geldzaken (hoofdstuk 12.8) lees je of studenten de terugkoopregeling kennen en of zij hun geld hebben teruggekregen als zij hier gebruik van hebben gemaakt.

JOB vindt het zorgelijk dat studenten worden verplicht om (dure) leermiddelen te kopen die zij vervolgens

“ *We hopen dat scholen kritischer gaan kijken naar welke leermiddelen nodig zijn* ”

niet gebruiken. De Tweede Kamer heeft een motie aangenomen die ervoor moet zorgen dat mbo-studenten tot 18 jaar gratis leermiddelen krijgen voor de basisvaardigheden. JOB wil dat de leermiddelen voor alle vakken gratis worden voor mbo-studenten. We hopen dat scholen dan ook kritischer gaan kijken naar welke leermiddelen nodig zijn, want de resultaten uit de monitor laten zien dat dit ondanks maatregelen nog niet is verbeterd. Daarnaast hebben mbo-studenten relatief vaker geldzorgen en zijn soms nog leer- of kwalificatieplichtig. Het is belangrijk dat het mbo (financieel) toegankelijk is zodat studenten de kans krijgen om zich op persoonlijk en professioneel gebied te ontwikkelen.

KEUZEDELEN

Over de keuzedelen zijn studenten in 2024 positiever dan in 2020, maar even positief als in 2022. We vinden het jammer om te zien dat de stijgende lijn niet is doorgezet. Sinds het schooljaar 2020-2021 is de koppeling van keuzedelen aan kwalificaties losgelaten en tellen de keuzedelen mee voor het diploma. Dit zou zorgen voor een breder aanbod in keuzedelen en het serieuzer nemen daarvan. We hoopten dat studenten hierdoor ook positiever over de keuzedelen zouden worden. Als studenten positief zijn over de keuzedelen

die zij kunnen kiezen, zijn zij heel vaak ook positief over de inhoud van de keuzedelen en andersom. JOB vindt het daarom belangrijk dat er een ruim aanbod aan keuzedelen is zodat studenten de kans krijgen om zich te verbreden of te verdiepen in onderwerpen waar zij interesse in hebben.

WAT KAN JE ALS STUDENTENRAAD DOEN?

Als studentenraad is het belangrijk om bij te dragen aan de toegankelijke informatie over schoolkosten voor alle studenten. Vraag bij jouw school na wat de resultaten zijn van de module geldzaken. Zo kom je erachter hoeveel studenten bij jullie op school weten dat er een terugkoopregeling bestaat. Ook kun je zien of studenten die gebruik hebben gemaakt van de regeling hun geld hebben teruggekregen. Is de terugkoopregeling nog niet bij iedereen bekend? Bekijk hoe de terugkoopregeling op de website van jullie school beschreven staat en of dit duidelijker kan worden gemaakt. Ook kun je flyers ophangen in de school om studenten over de terugkoopregeling te informeren. Merk je op dat er veel studenten zijn die hun geld niet hebben teruggekregen ondanks dat zij gebruik hebben gemaakt van de regeling? Ga dan in gesprek met het schoolbestuur om samen te kijken naar de voorwaarden en eisen van de regeling, misschien moeten die worden aangepast.

EXTRA INFORMATIE

- Servicedocument schoolkosten mbo
- Module geldzaken (hoofdstuk 12.8)

Naast de terugkoopregeling is er ook het mbo-studentenfonds. Het mbo-studentenfonds is er onder andere voor minderjarige studenten wiens ouders of verzorgers de verplichte schoolkosten niet kunnen betalen, maar bijvoorbeeld ook voor studenten die studievertraging hebben opgelopen om verschillende redenen. Elke school heeft een eigen mbo-studentenfonds waar je een aanvraag kunt doen voor het (mee) betalen van de schoolkosten. Ga na hoe jullie school aandacht besteedt aan het mbo-studentenfonds, bijvoorbeeld op een open dag. Zo krijgen aankomende studenten deze informatie op tijd en beginnen zij hopelijk met minder financiële zorgen aan hun studie.

Tot slot heb je als studentenraad instemmingsrecht op het schoolkostenbeleid. Dit betekent dat jullie als studentenraad wel of niet akkoord kunnen gaan met de beslissing van het College van Bestuur over dit beleid. In het servicedocument schoolkosten staan alle regels rondom schoolkosten beschreven. Ga na of jullie school zich aan deze regels houdt voordat jullie instemmen met het schoolkostenbeleid.

8

BPV: STAGE EN

LEERWERKPLEK

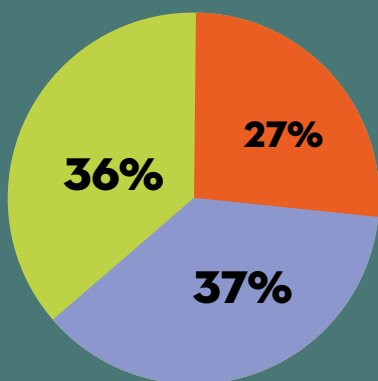
Dit hoofdstuk gaat over wat studenten vinden van de voorbereiding op en de begeleiding tijdens de beroepspraktijkvorming (bpv). Ook bespreken we hoe moeilijk het was om een stage of leerwerkplek te vinden en wat studenten vinden van wat ze hebben geleerd. Eerst gaan we in op het oordeel van bol-studenten en daarna op het oordeel van bbl-studenten.

IN HET KORT

negatief   neutraal   positief

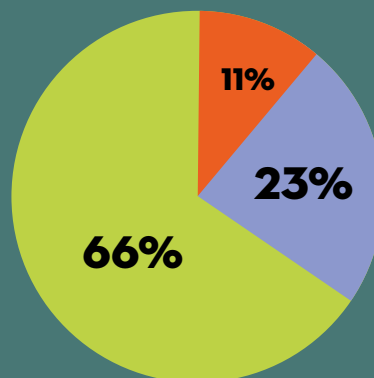
TOTAALoordeel

Stage (bol) | school

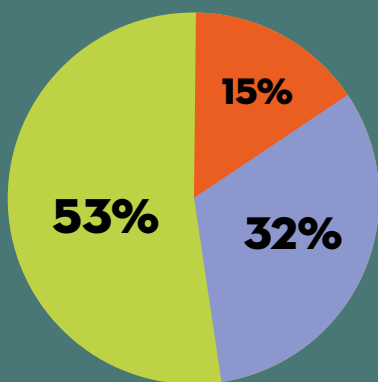
TOTAALoordeel

Stage (bol) | leerbedrijf

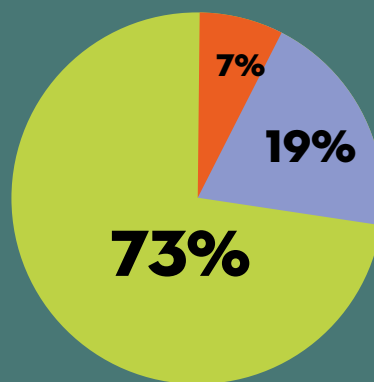
TOTAALoordeel

Werkplek (bbl) | school

TOTAALoordeel

Werkplek (bbl) | leerbedrijf

8.1 STAGE (BOL)

In deze paragraaf kijken we naar ervaringen van bol-studenten met hun stage. Er zijn twee totaaloordelen en één losse vraag:

Totaaloordeel stage (bol) | school, bestaande uit:

- Wat vind je van hoe je school jou heeft voorbereid op je stage/bpv?
- Wat vind je van hoe je school je (heeft) begeleid(t) tijdens je stage/bpv?
- Wat vind je van hoe opdrachten van je school aansluiten bij het werk dat je doet op je stage/bpv-plek?

Totaaloordeel stage (bol) | leerbedrijf, bestaande uit:

- Wat vind je van hoe het leerbedrijf je (heeft) begeleid(t) tijdens je stage/bpv?
- Wat vind je van wat je leert op je stage/werkplek?

Losse vraag:

- Was/is het moeilijk voor je om een stage/bpv-plaats te vinden?

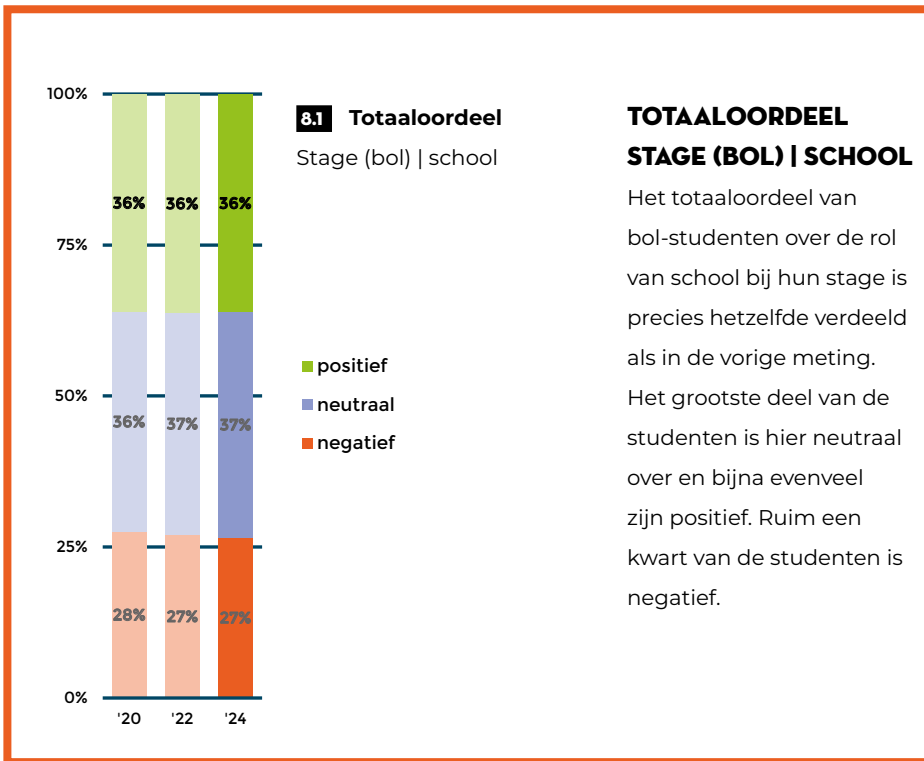
STAND VAN ZAKEN 2024

Heb je stage/bpv gelopen of doe je dat op dit moment?	Ja	Nee
'24	72%	28%
'22	73%	27%
'20	73%	27%

Dit jaar zei bijna driekwart van de bol-studenten (72%) dat zij stage lopen of al hebben gelopen. Dit is bijna evenveel als in de vorige twee metingen. Aoc-studenten hebben het vaakst aangegeven dat ze stage lopen of hebben gelopen en studenten van vakinstellingen het minst vaak. Roc-studenten zitten hier tussenin. Studenten van entreeopleidingen lopen het vaakst stage en mbo-4-studenten het minst vaak.

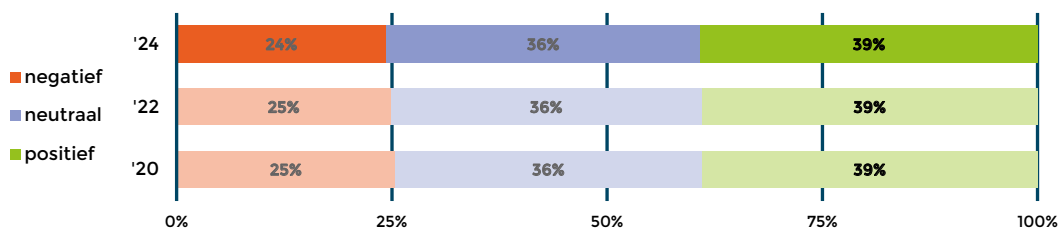

STAGE (BOL) | SCHOOL

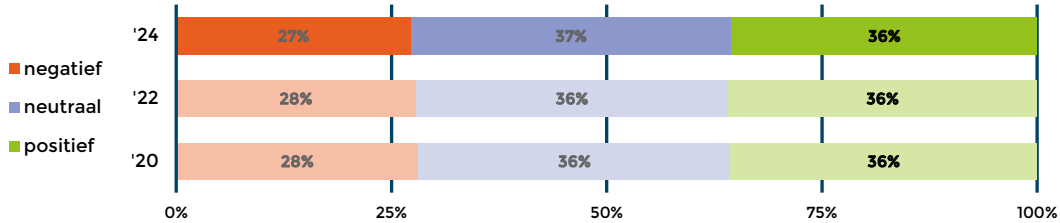
8.2 Wat vind je van hoe school jou heeft voorbereid op je stage/bpv?

Bijna veertig procent van de bol-studenten met een stage-ervaring is positief over de manier waarop school ze hierop heeft voorbereid. Een kwart is negatief en de rest is neutraal. Dit is hetzelfde als in de vorige metingen.

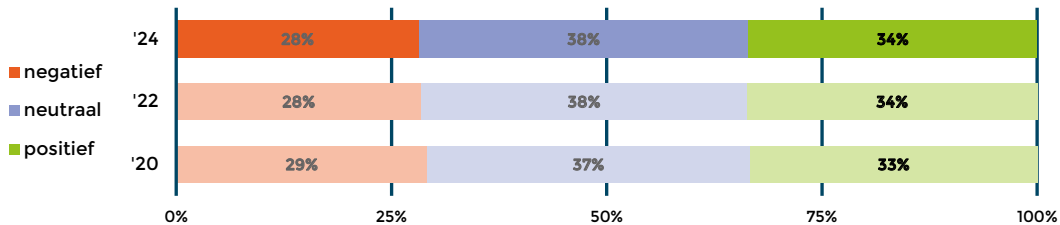
8.3 Wat vind je van hoe school je begeleidt/heeft begeleid tijdens je stage/bpv?

Ook het oordeel van bol-studenten over hoe school hen begeleidt/heeft begeleid tijdens de stage is hetzelfde gebleven. Iets meer dan een derde is positief en een even groot deel neutraal. De rest is negatief.

8.4 Wat vind je van hoe opdrachten van school aansluiten bij het werk dat je doet op je stage-/bpv-plek?

Het grootste deel van de bol-studenten is neutraal over hoe opdrachten van school aansluiten bij het werk dat zij doen op hun stage. Ruim een derde is positief en de rest is negatief. Dit verschilt niet met de vorige metingen.

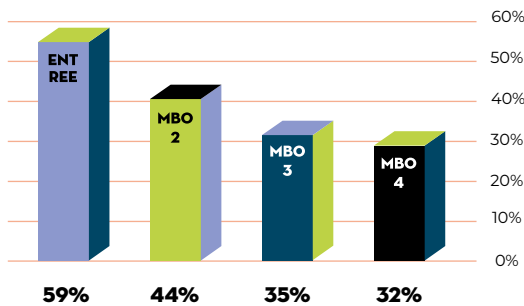

BELANGRIJKE VERSCHILLEN STAGE (BOL) | SCHOOL

Voor de onderliggende vragen over de rol van school bij de stage geldt dat mbo-4- en mbo-3-studenten minder positief zijn dan mbo-2- en entreestudenten. Studenten van roc's vinden vaker dat school ze (heel) goed begeleidt tijdens hun stage dan studenten van aoc's en vakinstellingen.

OPLEIDINGSVORM STAGE (BOL)

% Studenten positief over voorbereiding vanuit school op stage

SCHOOLTYPE STAGE (BOL)

% Studenten positief over begeleiding school

ROC
36%

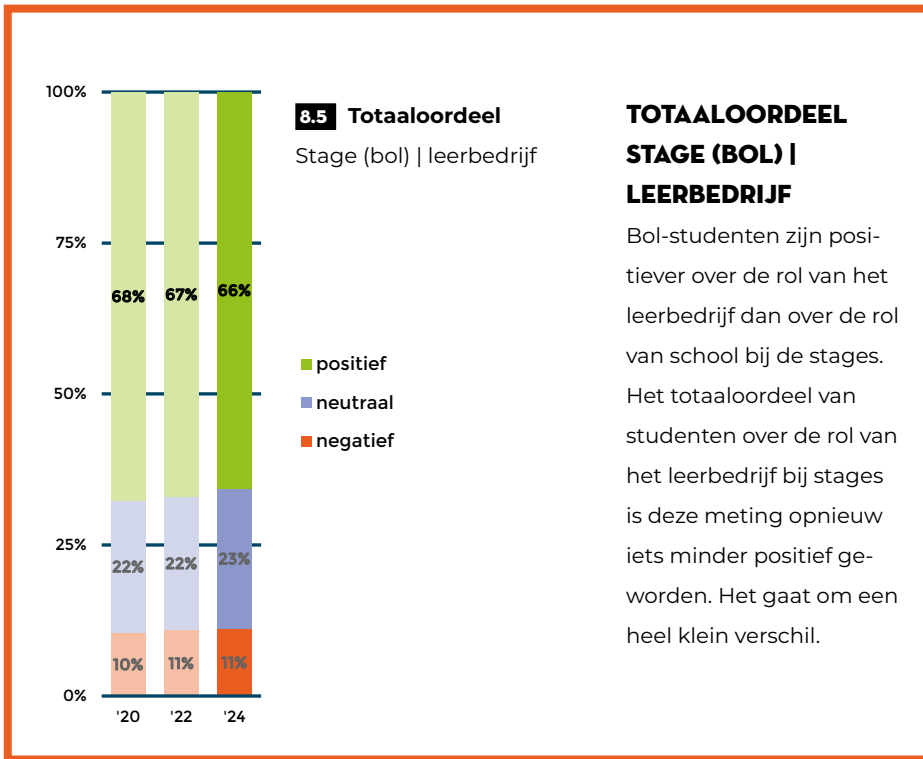

AOC
31%

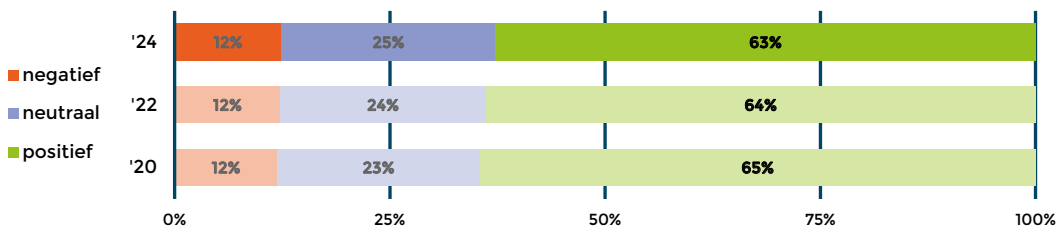
VAK
30%

STAGE (BOL) | LEERBEDRIJF

8.6 Wat vind je van hoe het leerbedrijf je begeleidt/heeft begeleid tijdens je stage/bpv?

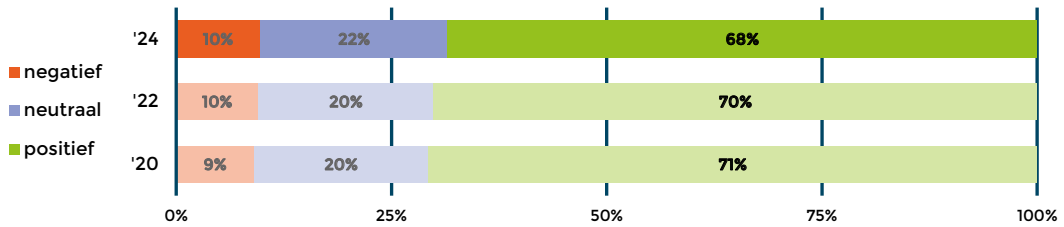
Meer dan de helft van de bol-studenten is positief over de begeleiding van hun leerbedrijf tijdens de stage. Iets meer dan tien procent is negatief en een kwart is neutraal. Dit is net iets minder positief dan in de vorige metingen.

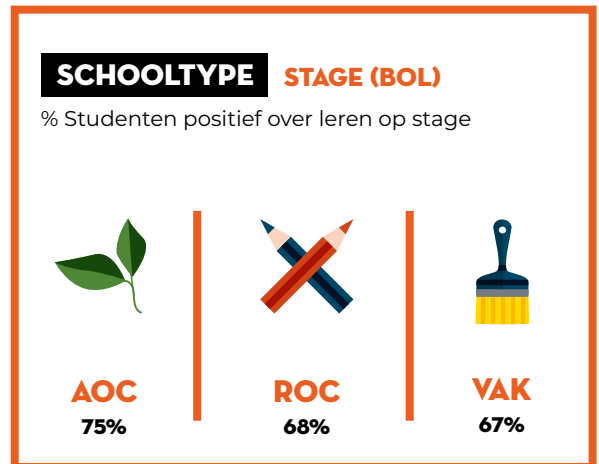
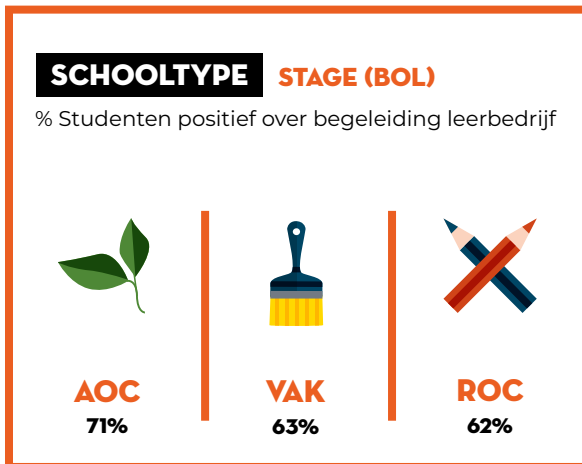
8.7 Wat vind je van wat je leert op je stage/bpv?

Ook over wat studenten leren op hun stage zijn ze dit jaar iets minder positief. Toch is dit nog steeds veruit de grootste groep, met bijna zeventig procent. Tien procent is negatief en iets meer dan een vijfde is neutraal.

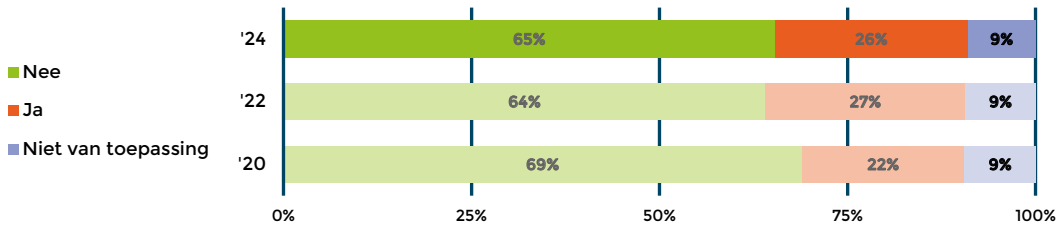
**BELANGRIJKE VERSCHILLEN
TOTAALORDEEL STAGE
(BOL) | LEERBEDRIJF**

Aoc-studenten zijn positiever over hoe het leerbedrijf ze begeleidt tijdens hun stage en wat ze leren op de stage dan studenten van roc's en vakinstellingen.

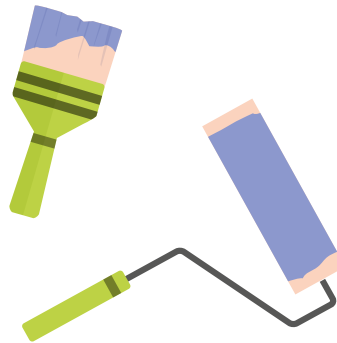
8.8 Was/is het moeilijk voor je om een stage-/bpv-plaats te vinden?**(Alleen studenten met stage-ervaring)**

Aan bol-studenten is gevraagd of het moeilijk was om een stageplaats te vinden. Dit is een 'losse vraag', omdat hij niet wordt meegenomen in het totaaloordeel. We laten de antwoorden op deze vraag apart zien voor die studenten die wel stage-ervaring hebben. Van deze groep geeft ruim een kwart aan dat het moeilijk was om een stageplaats te vinden. Dit is bijna hetzelfde als in de vorige meting.

BELANGRIJKE VERSCHILLEN LOSSE VRAAG STAGE (BOL)

Aoc-studenten geven vaker aan dat het moeilijk was om een stage te vinden dan roc-studenten. Als we kijken naar de verschillende opleidingsvormen geven studenten van entreeopleidingen vaker aan dat het moeilijk is/was om een stageplek te vinden dan mbo-2-, mbo-3- en mbo-4-studenten.

LEERWERKPLEK (BBL)

In deze paragraaf kijken we naar ervaringen van bbl-studenten met hun werkplek. Er zijn twee totaaloordeelen en één losse vraag:

Totaaloordeel werkplek (bbl) | school, bestaande uit:

- Wat vind je van de mogelijkheid om jouw werkervaring te bespreken op school?
- Wat vind je van hoe opdrachten van school aansluiten bij het werk dat je doet op je werkplek?

Totaaloordeel werkplek (bbl) | werkplek, bestaande uit:

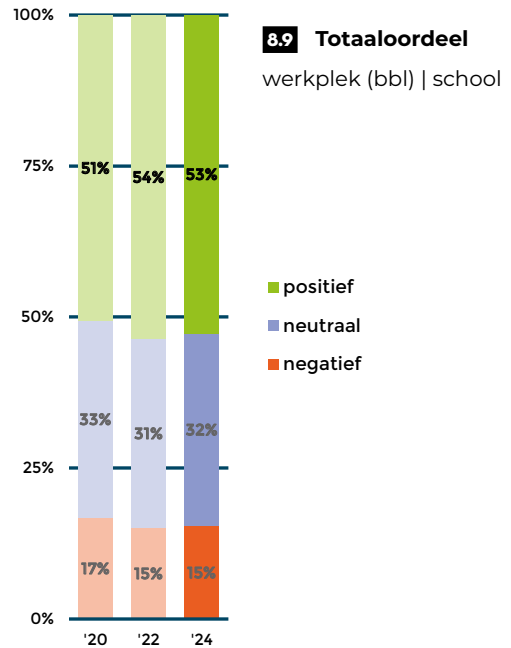
- Wat vind je van de manier waarop het leerbedrijf je begeleidt?
- Wat vind je van wat je leert op je werkplek?

Losse vraag:

- Hoe moeilijk was het voor jou om een werkplek te vinden voor je opleiding?

STAND VAN ZAKEN 2024

De meerderheid van de bbl-studenten is positief over de rol van hun school bij de werkplek. Over de werkplek zelf is een nog groter deel positief. Deze oordelen zijn ongeveer hetzelfde als in de voorgaand metingen.

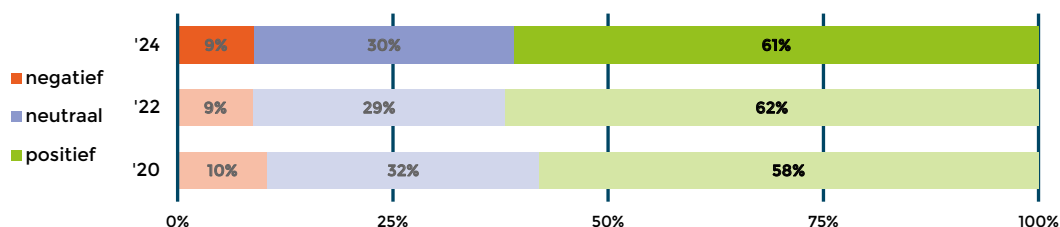

TOTAALORDEEL WERKPLEK (BBL) | SCHOOL

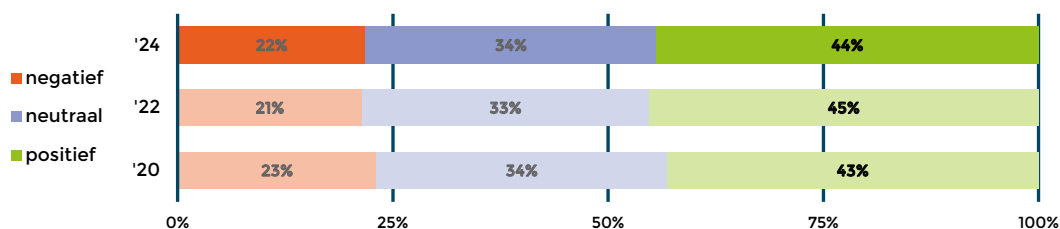
Ruim de helft van de bbl-studenten is positief over de rol van school bij de werkplek. Bijna een derde is neutraal en de rest is negatief. Dit is vergelijkbaar met de vorige meting.

8.10 Wat vind je van de mogelijkheid om jouw werkervaring te bespreken op school?

Ruim zestig procent van de bbl-studenten is positief over de mogelijkheid om hun werkervaring te bespreken op school. Eén op de drie is hier neutraal over en negen procent is negatief. Dit is bijna hetzelfde als bij de vorige meting.

8.11 Wat vind je van hoe opdrachten van school aansluiten bij het werk dat je doet op je werkplek?

Bbl'ers zijn iets minder positief over hoe de opdrachten van school aansluiten bij het werk dat ze doen op de werkplek. Ruim een vijfde is hier negatief over en iets minder dan de helft is positief (de rest is neutraal). Dit is ongeveer hetzelfde als tijdens de vorige metingen.

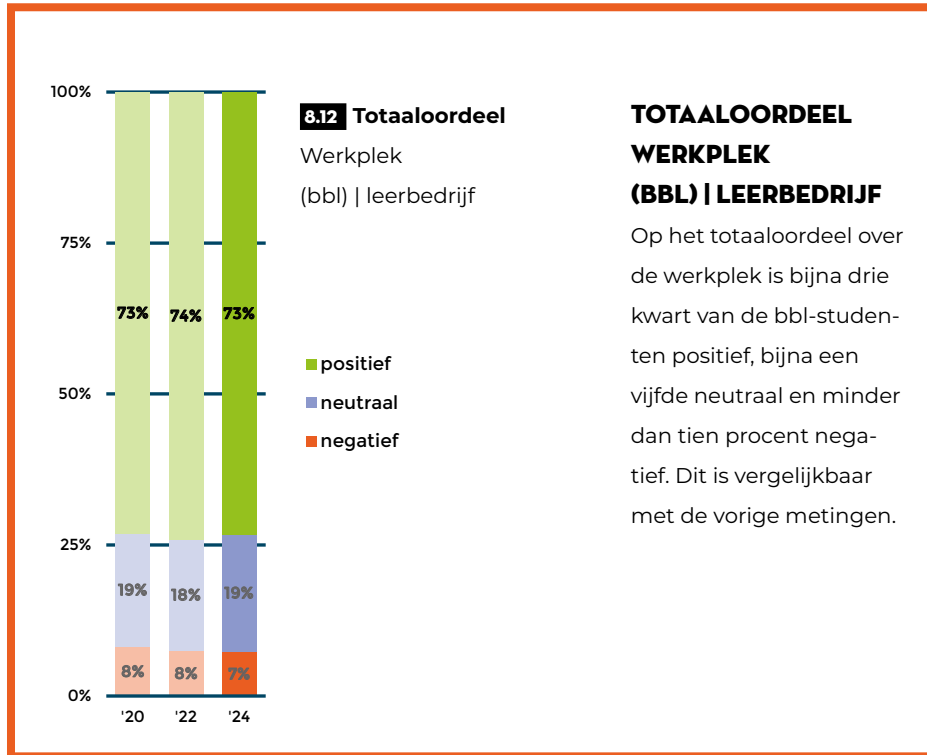

BELANGRIJKE VERSCHILLEN TOTAALOOORDEEL WERKPLEK (BBL) | SCHOOL

Op de onderliggende vragen is alleen een verschil gevonden tussen studenten aan roc's en studenten aan vakinstellingen, op de vraag over de aansluiting van schoolopdrachten bij de werkplek. Roc-studenten zijn positiever over hoe de opdrachten van school aansluiten bij het werk op de werkplek dan studenten van vakinstellingen.

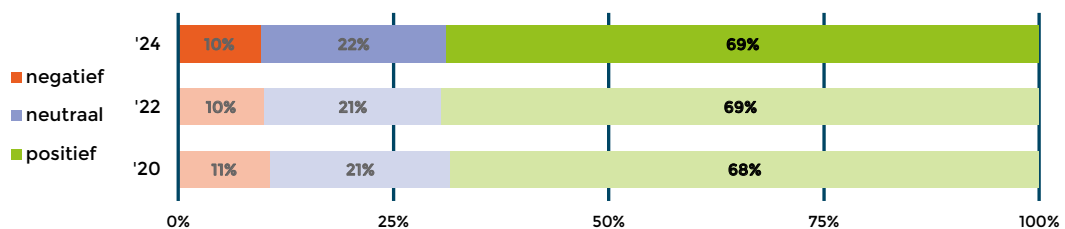

STAGE (BBL) | LEERBEDRIJF

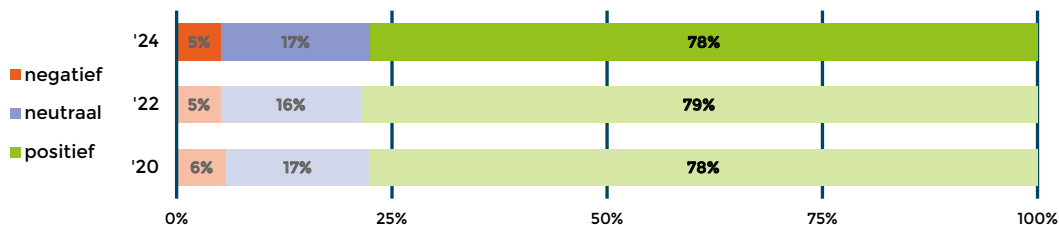
8.13 Wat vind je van de manier waarop het leerbedrijf je begeleidt?

Het oordeel over de begeleiding van het leerbedrijf is niet veranderd ten opzichte van de vorige metingen. De meerderheid van de bbl'ers is positief, één op de tien is negatief en de rest is neutraal.

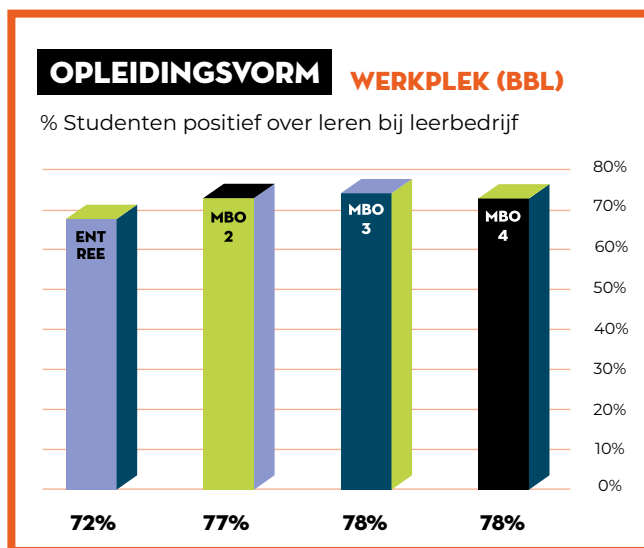
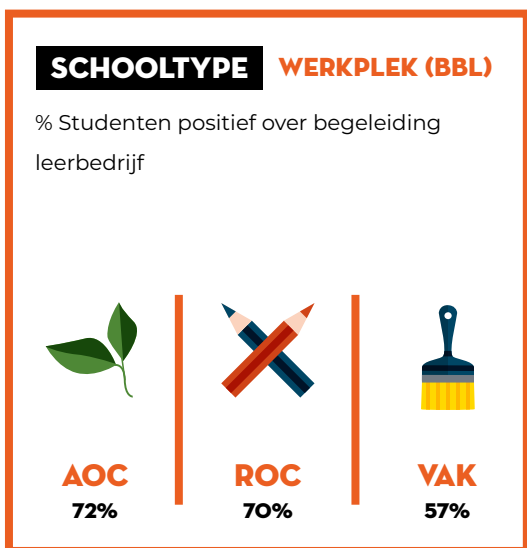
8.14 Wat vind je van wat je leert op je werkplek?

Het grootste deel van de bbl-studenten (bijna tachtig procent) is positief over wat zij leren op de werkplek. Slechts vijf procent is negatief en de rest is neutraal. Ook dit is (bijna) hetzelfde als bij de vorige metingen.

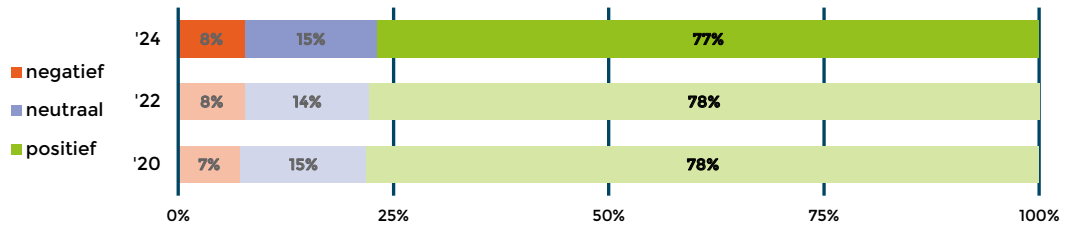
BELANGRIJKE VERSCHILLEN TOTAALoordeel WERKPLEK (BBL) | LEERBEDRIJF

Op de onderliggende vragen zijn studenten van vakinstellingen minder positief dan aoc- en roc-studenten. Ook zijn entree-studenten minder positief over wat ze leren op de werkplek dan mbo-2-, mbo-3- en mbo-4-studenten.

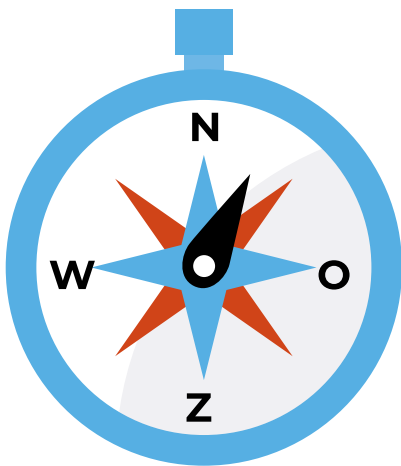
8.15 Hoe moeilijk was het voor jou om een werkplek te vinden voor je opleiding?

Aan bbl-studenten is ook gevraagd of het moeilijk was om een werkplek te vinden. Voor het grootste deel was dit niet het geval. Net als tijdens de vorige meting had slechts acht procent (veel) moeite met het vinden van een werkplek.

BELANGRIJKE VERSCHILLEN LOSSE VRAAG WERKPLEK (BBL)

Entreestudenten hadden het vaakst moeite met het vinden van een werkplek. Voor mbo-2-studenten op was het iets minder moeilijk en mbo-3- en mbo-4-studenten hadden hier het minst vaak moeite mee.

DIT ZEGT JOB

BPV: STAGE EN LEERWERK- PLEK

De beroepspraktijkvorming (bpv) is een belangrijk onderdeel van alle mbo-studies. Voor bol-studenten betekent dit dat zij verschillende stages lopen tijdens hun opleiding, bbl-studenten zijn tijdens hun studie al werkzaam bij een leerbedrijf. Studenten doen op deze manier tijdens hun studie veel ervaring op in het werkveld en voor het beroep waar zij voor worden opgeleid. Bbl-studenten zijn in het algemeen positiever over het leerbedrijf en de rol van school daarbij dan bol-studenten.

STAGEPACT

Door betrokken vertegenwoordigers en overheden is het Stagepact mbo 2023-2027 ondertekend. Het doel van het Stagepact is om er samen voor te zorgen dat alle studenten een stage of leerbaan krijgen met daarbij de juiste begeleiding en goede randvoorwaarden. Ook wij als JOB hebben het Stagepact ondertekend. De volgende vier thema's staan centraal in het Stagepact:

- Verbeteren van de stagebegeleiding
- Uitbannen van stagediscriminatie
- Zorgen voor voldoende stages
- Een passende vergoeding

Verbeteren van de stagebegeleiding

Het eerste verbeterpunt uit het Stagepact richt zich op de stagebegeleiding. Om zoveel mogelijk van een stage of leerbaan te leren krijgen studenten begeleiding van school en van het leerbedrijf. Net als in 2020 en 2022 valt het ons op dat ook in 2024 studenten veel positiever zijn over de begeleiding vanuit het leerbedrijf dan over de begeleiding van school. Daarnaast

zijn bol-studenten minder positief over de begeleiding dan bbl-studenten. Van de bol-studenten is 63 procent positief over de begeleiding vanuit het leerbedrijf, bij bbl-studenten is dit 69 procent. Daarnaast is maar 36 procent van de bol-studenten positief over de begeleiding vanuit school. Om de betrokkenheid en begeleiding te verbeteren is in het Stagepact afgesproken dat er minimaal drie contactmomenten moeten zijn. Een van deze momenten moet fysiek op de locatie van het leerbedrijf zijn. We hopen dat school hierdoor beter weet wat er speelt op stage en dat daardoor de begeleiding voor de student verbetert.

Uitbannen van stagediscriminatie

JOB vindt het heel belangrijk dat studenten geen discriminatie ervaren, dus ook geen stagediscriminatie. In het Stagepact is afgesproken dat alle scholen een centraal meldpunt moeten inrichten waar studenten stagediscriminatie en stagemisbruik kunnen melden. Naast dat studenten hier een melding kunnen maken, kunnen zij ook ondersteuning en nazorg krijgen bij het vervolg. Deze meldingen worden ook doorgegeven aan Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB). Zij kunnen onderzoek doen naar de melding en als het nodig is de erkenning van het leerbedrijf intrekken. Scholen zorgen er daarnaast ook voor dat stagebegeleiders stagediscriminatie kunnen herkennen, voorkomen en aanpakken. In de module stage/leerwerkplek (hoofdstuk 12.6) vragen we studenten of zij stagediscriminatie hebben meegemaakt en of zij weten hoe zij een melding kunnen maken op school.

“ Nog veel te vaak krijgen studenten geen stagevergoeding ”

Zorgen voor voldoende stages

De SBB en werkgevers werken samen om ervoor te zorgen dat er voldoende stages en leerbanen zijn. Er zijn een aantal domeinen waarbinnen bol-studenten vaker aangeven moeite te hebben gehad bij het vinden van een stageplek. Voor bbl'ers zijn er ook domeinen waarvan studenten hebben aangegeven dat het moeilijk was om een leerwerkplek te vinden. JOB vindt het belangrijk dat er binnen deze domeinen extra aandacht wordt besteed aan het zorgen voor voldoende stage- en leerwerkplekken. Daarnaast hebben entrestudenten relatief vaak moeite met het vinden van een stageplek. We vinden het daarom belangrijk dat er ook extra aandacht wordt besteed aan het zorgen voor voldoende stageplekken die passen bij een entreepleiding.

Bol-studenten:

- Media en vormgeving: 48%
- Uiterlijke verzorging: 44%
- Economie, administratie, informatie en communicatietechnologie: 43%

Bbl-studenten:

- Economie en administratie: 23%
- Informatie en communicatietechnologie: 18%

Een passende vergoeding

Nog veel te vaak krijgen studenten geen stagevergoeding terwijl zij van onschatbare waarde zijn voor veel organisaties. JOB blijft met verschillende partijen in gesprek gaan om dit te verbeteren. Voor bol-studenten is het belangrijk dat zij een passende stagevergoeding krijgen waarover afspraken zijn gemaakt in het stagecontract. Voor bbl-studenten is het belangrijk dat zij een arbeidscontract ondertekenen en loon ontvangen. Vanuit het Stagepact wordt opgeroepen om in elk cao afspraken te maken over passende vergoedingen. Voor alle studenten geldt dat zij een onkostenvergoeding moeten krijgen, dat betekent dat bijvoorbeeld je reiskosten en VOG worden vergoed.

JOB ziet dat veel organisaties hard werken om de afspraken uit het Stagepact uit te voeren. Nu is het belangrijk dat studenten ook daadwerkelijk een verbetering gaan merken in het vinden van een stage, de begeleiding, het krijgen van een vergoeding en het op een laagdrempelig manier melden van stagemisbruik en -discriminatie. We hopen deze verbetering in de volgende JOB-monitor terug te zien in de resultaten.

WAT KAN JE ALS STUDENTENRAAD DOEN?

Zorg er als studentenraad voor dat jullie op de hoogte zijn van het Stagepact en de daarin gemaakte afspraken die je hiervoor hebt kunnen lezen. Ga met school in gesprek over de manier waarop zij de afspraken uit het Stagepact nakomen. Als studentenraad kunnen jullie bijvoorbeeld meedenken over het meldpunt stagemisbruik en –discriminatie en dit bekend maken onder studenten. Daarnaast kunnen jullie via de resultaten-tool van de JOB-monitor (www.jobmonitorresultaten.nl) opzoeken hoe studenten bij jullie op school bijvoorbeeld de stagebegeleiding beoordelen. Mogelijk spreken jullie bbl-studenten minder vaak dan bol-studenten, dus kijk ook specifiek naar de resultaten voor de leerwerkplek. Zo weten jullie wat belangrijke aandachtspunten zijn voor studenten bij jullie op school.

Bij aanvang van een stage wordt een praktijkovereenkomst (POK) ondertekend. Als studentenraad heb je instemmingsrecht op het model POK dat de school gebruikt. Kijk dus voordat jullie instemmen met de POK goed of de afspraken die erin staan duidelijk zijn voor studenten. In de POK staan ook afspraken over de begeleiding vanuit school. Controleer deze afspraak goed voordat jullie als studentenraad instemmen met de POK want dit is een onderwerp waar studenten vaker ontevreden over zijn. Er moeten dus minimaal drie contactmomenten zijn, waarvan één fysiek op locatie bij het leerbedrijf. De stagebegeleider vanuit school, de stagebegeleider vanuit het leerbedrijf en de student moeten bij deze afspraken aanwezig zijn.

EXTRA INFORMATIE

- Stagepact mbo 2023-2027
- Module stage/leerwerkplek (hoofdstuk 12.6)

9

STUDEREN

MET EEN

ONDERSTEUNINGS-

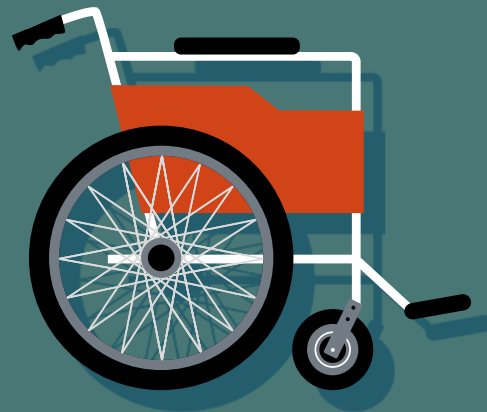
BEHOEFTE

In dit hoofdstuk hebben we aandacht voor mbo-studenten met een *ondersteuningsbehoefte*: zij hebben te maken met bijzondere omstandigheden, een beperking, leerprobleem en/of blijvende ziekte waardoor ze soms extra ondersteuning nodig hebben van school. Voor welk deel van de studenten geldt dat en wat vinden zij van de ondersteuning die ze krijgen? Ook kijken we of studenten met een ondersteuningsbehoefte op andere thema's anders antwoorden dan studenten zonder ondersteuningsbehoefte.

IN HET KORT

Voorgaande jaren vroegen we studenten of zij een leerprobleem, beperking of blijvende ziekte hadden. Dit jaar hebben we de vraag aanpast en vroegen we of studenten behoefte hebben aan *extra ondersteuning* door een bijzondere omstandigheid, beperking, ziekte of aandoening. Dit noemen we dan een ondersteuningsbehoefte.

28% van de studenten geeft aan behoefte te hebben aan extra ondersteuning

37% van de studenten is positief over de hulpmiddelen of extra begeleiding

---

9. STUDEREN MET EEN ONDERSTEUNINGSBEHOEFTE

Waar we in vorige metingen vroegen of studenten een leerprobleem, beperking of blijvende ziekte hadden, hebben we die vraag dit jaar iets aangepast. We vragen nu of studenten een *ondersteuningsbehoefte* hebben: behoefte aan extra hulp vanuit school omdat ze bijvoorbeeld een leerprobleem, beperking of ziekte hebben, of omdat ze met een bijzondere persoonlijke situatie te maken hebben.

Over dit thema zijn drie vragen gesteld:

- Heb je (behoefte aan) extra ondersteuning door een of meer van onderstaande bijzondere omstandigheden, beperkingen, ziektes of aandoeningen?
  - *ADHD, ADD of concentratieproblemen*
  - *Autisme (Autisme Spectrum Stoornis (ASS), klassiek autisme, Asperger en PDD-NOS (waaronder subgroep McDD))*
  - *Dyslexie, dyscalculie of een taalontwikkelingsstoornis (TOS)*
  - *Chronische aandoening/ziekte [migraine, longziekte, huidaandoening, diabetes, chronisch vermoeidheidssyndroom, reuma, artrose, MS, astma, spierziekte, kanker, epilepsie, hart- en vaatziekte, darmstoornis]*
  - *Psychische aandoening (depressie, psychose, manisch-depressieve stoornis, schizofrenie, bipolaire stoornis, angststoornis, borderline, eetstoornis)*
  - *Visuele of auditieve functionele beperking*
  - *Motorische functionele beperking in bewegen of spreken*
  - *Longcovid*

- *Herstel na een ongeluk of operatie*
- *Topsport*
- *Ondernemerschap*
- *Bijzondere familieomstandigheden (scheiding, ziekte of overlijden familielid)*
- *Persoonlijke omstandigheden (gendertransitie, zwangerschap, ouderschap, mantelzorg)*
- *Andere aandoening, ziekte of persoonlijke omstandigheid*

En zo ja:

- Weten jouw docenten dat je een ondersteuningsbehoefte hebt?
- Wat vind je van de hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding op school voor jouw ondersteuningsbehoefte?

Omdat de vraag is veranderd kunnen we niet vergelijken met vorige keer, en kijken we alleen naar 2024. Er kan van deze vragen geen totaaloordeel worden gemaakt, dus we bespreken ze los.

De antwoordopties waren hier net iets anders dan in andere vragen, namelijk 'nee, helemaal niet' tot 'ja, voor alle vakken'. Daarom zijn er in de andere labels te zien.

STAND VAN ZAKEN 2024

Iets meer dan een kwart van de mbo-studenten heeft (behoefte aan) extra ondersteuning vanwege een ondersteuningsbehoefte. Van die groep is het grootste deel tevreden over de hulpmiddelen en aanpassingen op school, maar ongeveer een kwart ook niet. We zien dat het veel uitmaakt of docenten weten dat iemand een ondersteuningsbehoefte heeft.

9.1 Heb je (behoefte aan) ondersteuning door een of meer leerproblemen, beperkingen of blijvende ziektes?

Iets meer dan een kwart van de mbo'ers heeft een ondersteuningsbehoefte. Zij hebben dus een bijzondere omstandigheid, beperking, ziekte en/of aandoening waardoor ze soms extra hulp van school nodig hebben. Zes procent wilde geen antwoord geven op deze vraag en is dus niet meegenomen in de figuur.

9.2 Weten jouw docenten dat je een ondersteuningsbehoefte hebt?

Aan de studenten met een ondersteuningsbehoefte hebben we nog twee vragen gesteld. Als eerste was dat of hun docenten weten dat ze een ondersteuningsbehoefte hebben. Meer dan de helft zei van wel, ongeveer een derde weet dit niet zeker en de rest zegt dat hun docenten dit niet weten.

9.3 Wat vind je van de hulpmiddelen en aanpassingen voor jouw ondersteuningsbehoefte?

Daarna vroegen we wat deze studenten vinden van de hulpmiddelen en aanpassingen die ze op school kunnen krijgen. Een vijfde van de mbo'ers met ondersteuningsbehoefte gaf aan dat dit voor hen niet van toepassing is of dat ze niet weten wat ze ervan vinden. De antwoorden van de rest zie je in onderstaande figuur: meer dan een derde is tevreden met deze voorzieningen, maar een kwart is ontevreden.

VERSCHILLEN IN BEOORDELING VAN STUDENTEN MET EN ZONDER ONDERSTEUNINGSBEHOEFTE

Als we de mening van studenten met een ondersteuningsbehoefte vergelijken met die van andere studenten, zien we dat deze op de meeste punten niet zo veel verschillen. Studenten met een ondersteuningsbehoefte voelen zich iets minder vaak veilig op school, vinden het als bbl'er wat minder makkelijk om een werkplek te vinden voor hun opleiding en zijn als bbl'er ook minder positief over de begeleiding van het leerbedrijf en wat ze leren op de werkplek. Studenten met een ondersteuningsbehoefte weten wel vaker dat er een studentenraad is en zouden ook vaker zelf willen meepraten over hoe het op school beter kan. Ten

slotte geven zij hun opleiding en school gemiddeld een iets lager rapportcijfer, maar het verschil is klein. We kunnen echter niet met zekerheid zeggen dat deze negatievere oordelen veroorzaakt worden door het hebben van een ondersteuningsbehoefte.

Van de studenten met een ondersteuningsbehoefte gaf een groep aan dat hun docenten dit niet weten. We zien dat deze groep op heel veel aspecten minder positief is dan de groep waarvan docenten wél weten dat ze een ondersteuningsbehoefte hebben. Ook hier kunnen we niet zomaar zeggen dat studenten negatiever oordelen omdat docenten niet op de hoogte zijn van hun beperking.

BELANGRIJKE VERSCHILLEN

Studenten aan roc's geven iets minder vaak aan dat ze een ondersteuningsbehoefte hebben dan studenten aan aoc's en vakinstellingen. Aoc-studenten met een ondersteuningsbehoefte geven iets vaker aan dat hun docenten dit weten. Bol-studenten zeggen vaker dat ze een ondersteuningsbehoefte hebben dan bbl'ers. Entrestudenten met een ondersteuningsbehoefte zijn vaker positief over de hulpmiddelen en aanpassingen op school dan studenten in andere onderwijsvormen.

LEERWEG ONDERSTEUNING

% Studenten die aangeeft behoefte te hebben aan ondersteuning

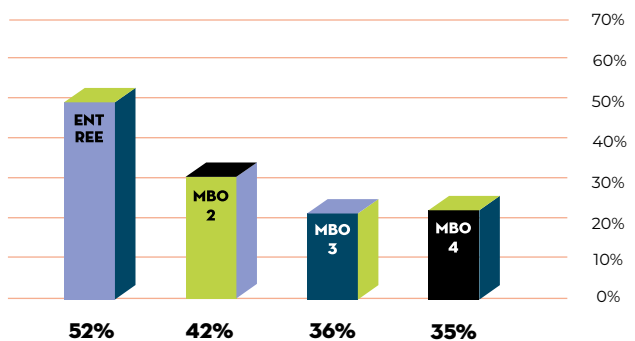
BBL
23%

BOL
29%

OPLEIDINGSVORM HULPMIDDELEN

% Studenten tevreden over hulpmiddelen en extra begeleiding

DIT ZEGT JOB

ONDER- STEUNINGS- BEHOEFTE

DISLEKSIE

In de JOB-monitor 2024 geeft 28 procent van de studenten aan behoefte te hebben aan extra ondersteuning door een of meer leerproblemen, beperkingen of blijvende ziektes. We hebben de manier waarop we dit aan studenten vragen aangepast ten opzichte van de JOB-monitor 2020 en 2022. In die edities vroegen we studenten of zij een leerprobleem, beperking of blijvende ziekte hebben. Het verschil is dus dat de vraag nu gericht is op (behoefte aan) ondersteuning vanwege een ondersteuningsbehoefte, in plaats van of studenten een ondersteuningsbehoefte hebben. Hiermee geven we studenten meer ruimte om aan te geven hoe hun ondersteuningsbehoefte voor henzelf werkt: zij geven zelf aan of de ondersteuningsbehoefte samengaat met extra ondersteuning. Daarnaast hebben we meer ondersteuningsbehoeften toegevoegd zodat studenten die dit ervaren zich ook in deze vraag herkennen. Voorbeelden hiervan zijn longcovid, herstel na een ongeluk of operatie en bijzondere familieomstandigheden. Let op: we vragen studenten dus niet welke ondersteuningsbehoefte zij hebben.

Het valt ons op dat 32 procent van de studenten die aangeven behoefte te hebben aan extra ondersteuning niet weet of diens docenten dat weten. Daarbij zegt veertien procent van de studenten dat hun docenten dit zeker niet weten. JOB vindt dat het voor studenten duidelijk moet zijn wie binnen school weet van hun ondersteuningsbehoefte, zodat zij ook weten welke personen met hen kunnen meedenken over extra ondersteuning. Gelukkig geeft meer dan de helft van de studenten (55%) aan dat diens docenten wel op de hoogte zijn van de ondersteuningsbehoefte.

“ *Aan scholen de taak om goede hulpmiddelen en aanpassingen te bieden als studenten aangeven dit nodig te hebben* ”

JOB vindt het zorgelijk dat 26 procent van de studenten negatief is over de hulpmiddelen en aanpassingen, daarnaast is een groot deel van de studenten hier neutraal over (37%). Dit is helaas geen nieuw signaal: ook via de klachtenlijn hoort JOB veel verhalen van studenten die geen of onvoldoende hulp krijgen bij hun ondersteuningsbehoefte. Studenten voelen zich vaak niet serieus genomen en krijgen niet de aanpassingen of hulpmiddelen die nodig zijn om te kunnen studeren. Het is fijn dat de andere 37 procent van de studenten wel positief is over de hulpmiddelen en aanpassingen. Aan scholen de taak om goede hulpmiddelen en aanpassingen te bieden als studenten aangeven deze extra ondersteuning nodig te hebben.

PASSEND ONDERWIJS

De Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB) is al eerder in de JOB-monitor genoemd. Dit is de wet waarin de rechten en plichten van mbo-studenten beschreven staan. Een belangrijke maatregel uit deze wet is dat vanaf augustus 2023 niet alleen over studenten met een handicap wordt gesproken, maar ook over

studenten met een chronische ziekte. Instellingen moeten voordat een student begint met een studie afspraken maken over de ondersteuningsvraag op basis van de Wet gelijke behandeling handicap of chronische ziekte (Wgbhcz). Hierdoor komen meer studenten in aanmerking voor extra ondersteuning. De bij aanvang van het studiejaar gemaakte afspraken moeten jaarlijks worden geëvalueerd met de student. Naast dat dit in de Wet is geregeld, hebben scholen een zorgplicht. Dat betekent dat scholen maatwerk en passend onderwijs moeten bieden aan alle studenten die dat nodig hebben. Als scholen de ondersteuning die nodig is niet kunnen bieden, moeten zij samen met de student opzoek gaan naar een oplossing.

WAT KAN JE ALS STUDENTENRAAD DOEN?

Als studentenraad kunnen jullie bijdragen aan informatie die studenten met een ondersteuningsbehoefte krijgen. Het is belangrijk dat studenten goed geïnformeerd zijn voordat zij aan hun studie beginnen, omdat zij dan al afspraken met school gaan maken over hun ondersteuningsvraag. Daarnaast is het belangrijk dat studenten op school altijd terecht kunnen met vragen hierover. Het kan natuurlijk ook gebeuren dat een student pas tijdens diens mbo-studie te maken krijgt met een ondersteuningsvraag, waarvoor op dat moment dan hulpmiddelen en aanpassingen moeten worden geregeld. Mogelijk is de mening van studenten met een ondersteuningsbehoefte ook minder bekend bij jullie als studentenraad. Zorg ervoor dat jullie navraag doen als er dingen zijn die jullie niet zeker weten, zodat jullie in afspraken of beslissingen rekening kunnen houden met dingen waar studenten met een ondersteuningsbehoefte tegenaan lopen en beter weten wat hen kan helpen. Kijk daarnaast of jullie als stu-

dentenraad erachter kunnen komen wie de vertrouwenspersoon en de zorgcoördinator zijn. Zo kunnen jullie studenten met vragen over ondersteuningsbehoeften naar deze personen doorverwijzen. Lukt het jullie niet om deze informatie te vinden? Dan is het belangrijk dat school de informatievoorziening hierover verbeterd. Elke student moet op toegankelijke wijze vragen kunnen stellen over extra ondersteuning. Samen met school kunnen jullie zorgen voor duidelijke routes naar hulp.

EXTRA INFORMATIE

- Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB)
- Wet gelijke behandeling handicap of chronische ziekte (Wgbhcz)
- Klachtenrapportage JOB 2022-2023
- Mbo toegankelijk: www.mbotoegankelijk.nl
- Module passend onderwijs (hoofdstuk 12.5)

10

MEDEZEGGENSCHAP

Medezeggenschap betekent: meebeslissen met 'de leiding' van je school. Dat houdt in dat de mensen die de regels bedenken, luisteren naar jouw mening over allerlei schoolzaken. Elke mbo-school moet een centrale studentenraad hebben. Dat is een groep studenten die meepraat over wat er speelt op school, en aan de school gevraagd en ongevraagd advies geeft over het beleid. De studentenraad moet daarvoor goed weten wat andere studenten op hun school ervaren, zodat dat goed kan worden overgebracht aan de schoolleiding.

IN HET KORT

JOB vindt het belangrijk dat studenten hun stem laten horen en dat de studentenraad goed op de hoogte is van wat er speelt. Met die informatie kunnen zij verbeteringen op school op de agenda zetten. JOB ondersteunt studentenraden hierin met trainingen, advies en informatiebijeenkomsten. In dit hoofdstuk kijken we of studenten weten dat er een studentenraad is op school, en of zij zouden willen meepraten op hun school.

53% van de studenten weet dat er een studentenraad is op hun school

ENTREESTUDENTEN geven vaker aan te willen meepraten over hoe het op school beter kan dan mbo-2-, mbo-3-, mbo-4-studenten

---

10. MEDEZEGGENSCHAP

We kijken hier naar het oordeel van mbo-studenten over medezeggenschap. Daarvoor zijn twee vragen gesteld, die los worden besproken:

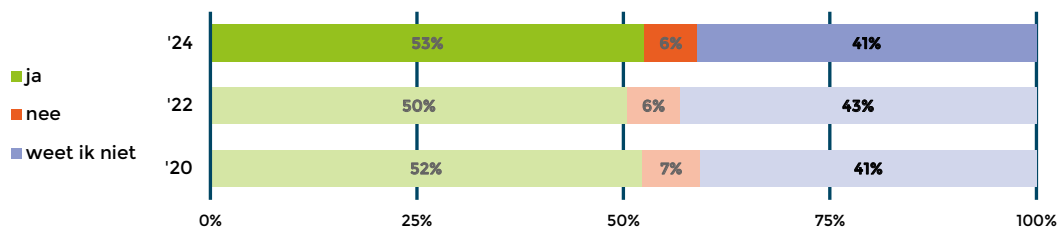
- Is er een studentenraad op jouw school?
- Zou je zelf willen meepraten over hoe het op jouw school beter kan?

STAND VAN ZAKEN 2024

De studentenraad lijkt niet overal even bekend te zijn: een grote groep studenten weet niet of er een studentenraad op hun school is en sommige studenten denken zelfs aan dat er géén studentenraad is. Zelf meepraten op school zou vijftien procent van de mbo'ers best willen.

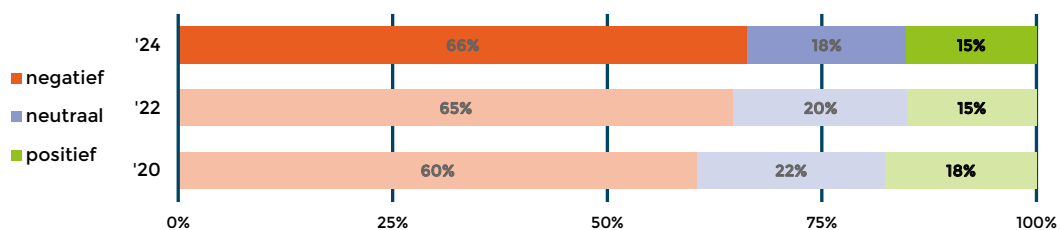
10.1 Is er een studentenraad op jouw school?

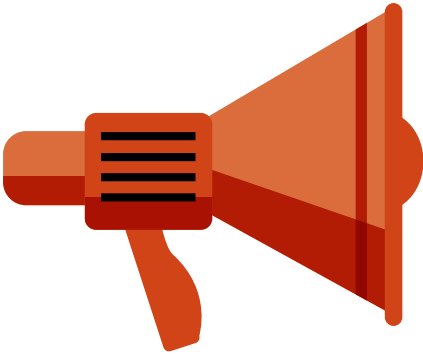
Iets meer dan de helft van de studenten zegt dat hun school een studentenraad heeft, maar ook een grote groep (41%) weet dat eigenlijk niet. Zes procent vulde hier zelfs in dat er géén studentenraad is.

10.2 Zou je zelf willen meepraten over hoe het op jouw school beter kan?

Actief meepraten over het beleid op school willen niet alle mbo-studenten: maar vijftien procent zou dit willen en twee op de tien weten het niet zeker ('neutraal'). De rest, twee derde, wil niet meepraten. Die groep lijkt door de tijd heen iets groter te worden.

BELANGRIJKE VERSCHILLEN

Studenten aan vakinstellingen zeggen vaker dat er een studentenraad is dan studenten aan aoc's en roc's. Ze geven ook minder vaak aan dat zij dit niet weten, en lijken dus beter op de hoogte te zijn. Bol-studenten zeggen ook vaker dan bbl'ers dat er een studentenraad is (en minder vaak dat zij dit niet weten). Ten slotte zien we dat mbo-4-studenten het vaakst weten dat er een studentenraad is en entreestudenten het minst vaak. Entreestudenten geven wel vaker aan dat zij zouden willen meepraten op school dan studenten in andere onderwijsvormen.

LEERWEG STUDENTENRAAD

% Studenten dat weet dat er een studentenraad is

BBL

36%

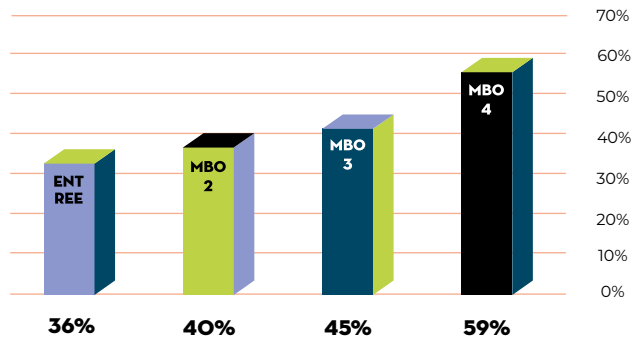

BOL

59%

OPLEIDINGSVORM STUDENTENRAAD

% Studenten dat weet dat er een studentenraad is

MEDE- ZEGGEN- SCHAP

DIT ZEGT JOB

Medezeggenschap vormt de basis van het werk van JOB. Het liefst zien we dat elke student diens mening kan geven via een manier die bij diegene past. Een van de manieren waarop studenten hun mening kunnen geven is via de JOB-monitor. We zijn dan ook erg blij om te zien dat 209.289 studenten de JOB-monitor 2024 hebben ingevuld en zo hun stem hebben laten horen.

STUDENTENRAAD

Sinds 2011 is een studentenraad op elke mbo-school verplicht. Uit de landelijke resultaten blijkt dat maar iets meer dan de helft van de studenten (53%) weet dat er een studentenraad is op hun school. We vinden het jammer dat 47 procent van de studenten denkt dat er geen studentenraad is of dit niet weet. We zijn wel blij om te zien dat dit percentage is gestegen ten opzichte van 2020 en 2022, maar zouden natuurlijk graag zien dat elke student weet dat er een studentenraad is. Studenten die aangeven te weten dat er een studentenraad is zijn namelijk positiever over hoe school luistert naar hun mening en over de sfeer binnen de opleiding. Om erachter te komen of studenten weten wat de studentenraad doet op school en of studenten weleens met de studentenraad hebben gesproken hebben we hierover vragen gesteld in de module studentparticipatie. Studentparticipatie is be-

langrijk omdat studenten op deze manier actief worden betrokken bij hun onderwijs; dit vergroot bijvoorbeeld de motivatie en het welzijn van de studenten. In hoofdstuk 12.9 lees je de resultaten van de module studentparticipatie.

HOE KAN JE JOUW STEM GEBRUIKEN?

JOB organiseert verschillende evenementen waarin medezeggenschap en participatie centraal staan. Zo kun je als studentenraad deelnemen aan de jaarlijkse trainingen, hebben we voor alle mbo-studenten het terugkerende evenement 'Gebruik Je Stem!' en organiseert het bestuur regelmatig een Maandelijks Overleg (MO) waar studenten bij elkaar komen om over een actueel onderwerp te praten. Vanuit JOB hebben we contact met de studentenraden van alle mbo-scholen. Is er iets waar jij jouw mening over wil laten horen? Zoek dan contact met de studentenraad bij jou op school en laat hen weten wat jouw mening is. Zo kunnen zij met jou meedenken over verbeteringen op school of voor het mbo in het algemeen.

WAT KAN JE ALS STUDENTENRAAD DOEN?

De afgelopen tijd heeft JOB samen met de MBO Raad hard gewerkt aan een servicedocument facilitering studentenraden. In dit document lees je hoe je ervoor zorgt dat de studentenraad zo goed mogelijk gefaciliteerd kan worden, oftewel hoe zorg je ervoor dat de studentenraad wordt geholpen zodat deze zo goed mogelijk werkt. Je kunt bijvoorbeeld denken aan de vergoeding en de begeleiding die de studentenraad krijgt. Naast goede faciliteiten is een participatiecultuur erg belangrijk. Dit betekent dat alle studenten het gevoel hebben dat zij hun mening kunnen geven, dat er ook naar die mening wordt geluisterd en dat er ook iets mee wordt gedaan. In de JOB-monitor is dus aan studenten gevraagd of er een studentenraad is op hun school. Zoek via de resultatentool van de JOB-monitor (www.jobmonitorresultaten.nl) op hoeveel procent van de studenten op jullie school weet dat er een studentenraad is. Het doel is natuurlijk om ervoor te zorgen dat alle

studenten weten dat er een studentenraad is, omdat jullie al deze studenten ook vertegenwoordigen. Als studentenraad kun je je zichtbaarheid vergroten door bijvoorbeeld langs de klassen te gaan, studenten uit te nodigen voor vergaderingen, studenten aan te spreken in de pauze of een inloopspreekuur organiseren. Het is belangrijk dat je als studentenraad zoveel mogelijk bijdraagt aan goede studentparticipatie. Als studentenraad vertegenwoordig je de stem van vele andere studenten, dus zorg ervoor dat je hen spreekt en dat je je in andere studenten verplaatst bij het maken van keuzes.

EXTRA INFORMATIE

- Servicedocument facilitering studentenraden
- Rapport Jij Beslist Mee 4.0
- Inspiratie-boekje studentparticipatie
- Module studentparticipatie (hoofdstuk 12.9)

11

ALGEMENE

TEVREDENHEID

In dit hoofdstuk bekijken we hoe tevreden studenten in het algemeen zijn over hun opleiding en school, door middel van rapportcijfers die ze hieraan geven. Daarnaast leggen we uit wat de verschillen tussen scholen nou echt betekenen.

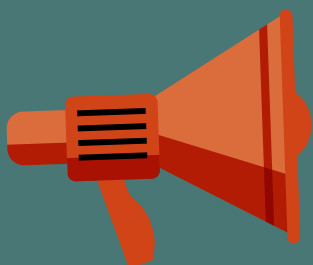
IN HET KORT

Scholen krijgen hogere rapportcijfers van hun studenten...

...als ze met **PLEZIER** naar school gaan

...als er een **FIJNE SFEER** is binnen hun opleiding

...als ze het gevoel hebben dat school luistert naar hun mening

11. ALGEMENE TEVREDENHEID

De vorige hoofdstukken beschreven de resultaten van vragen over verschillende thema's. Nu kijken we naar de algemene beoordeling van studenten over hun opleiding en school. Hiervoor hebben we gevraagd welk rapportcijfer ze aan hun opleiding en school zouden geven. Deze rapportcijfers worden vaak gebruikt om te laten zien hoe goed of slecht een opleiding of instelling het in het algemeen doet. Als zij hoge rapportcijfers halen noemen instellingen zichzelf bijvoorbeeld 'de beste mbo-instelling'. In dit hoofdstuk gaan we verder in op of dit zomaar gesteld kan worden. In hoeverre verschillen scholen van elkaar, en waar komen deze verschillen vandaan?

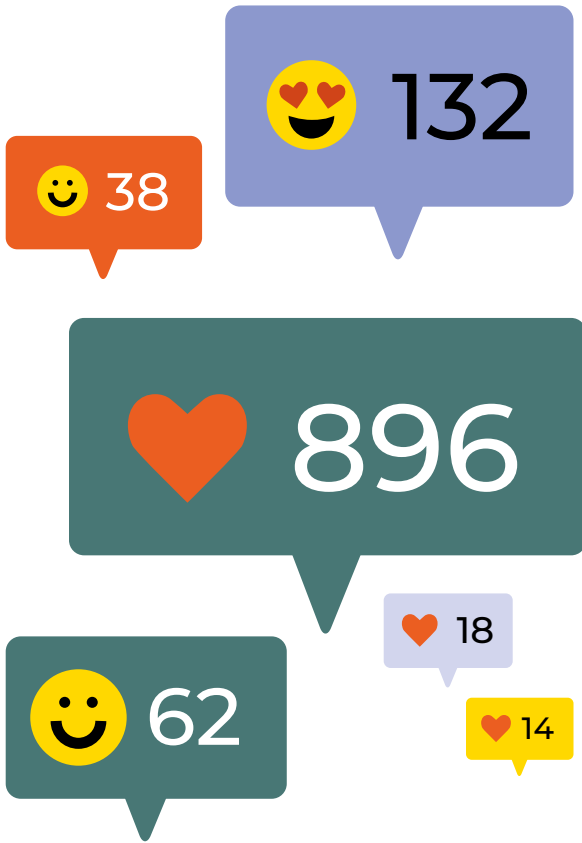

ALGEMENE WAARDERING VAN DE OPLEIDING EN DE SCHOOL

De mbo-studenten gaven hun opleiding net als vorig jaar gemiddeld een voldoende, een **6,8**. Het vaakst gaven studenten hun opleiding een 7. De beoordeling van hun school is iets lager, namelijk gemiddeld een **6,6**, maar ook het vaakst een 7. Ook dit gemiddelde rapportcijfer is hetzelfde als de vorige keer. Voor zowel de opleiding als de school, zijn alle cijfers wel een keer gegeven. Ook enen en tien. Dit zijn de gemiddelde cijfers die alle studenten aan hun opleiding en school gaven. Wat de verschillen zijn tussen de scholen, bespreken we later in dit hoofdstuk.

ZIJN VERSCHILLEN ÉCHTE VERSCHILLEN?

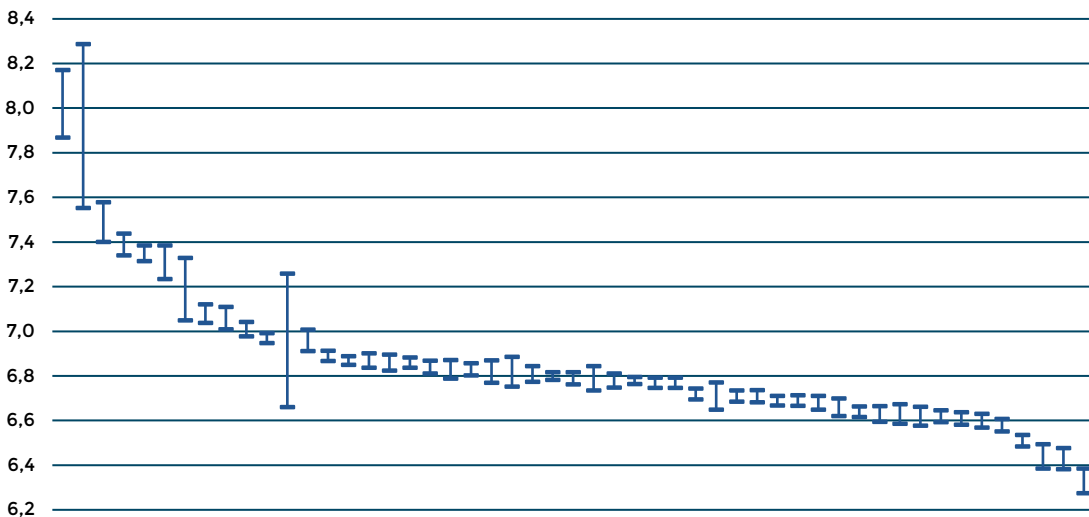
De gemiddelde rapportcijfers zijn berekend over de cijfers die mbo-studenten hebben gegeven aan hun opleiding en school. Een gemiddelde van zoveel meningen zegt niet zo veel. Het is vooral interessant om te kijken naar de verschillen. In deze paragraaf kijken we naar de verschillen tussen de instellingen. Zijn er scholen die veel hogere of lagere cijfers krijgen van hun studenten dan andere scholen? Dat hebben we als volgt berekend: Als eerste bekijken we hoeveel de rapportcijfers van studenten binnen een instelling van elkaar verschillen. Dit laat zien in hoeverre studenten van dezelfde school het met elkaar eens zijn. Op basis van de mate waarin de cijfers binnen een school van elkaar verschillen, en het aantal studenten van die school (dat de JOB-monitor heeft ingevuld) wordt een range (bereik) berekend. Deze range geeft het spreidingsgebied weer waarbinnen het 'echte' cijfer zou vallen als het onderzoek herhaald zou worden. Deze ranges zijn weergegeven in de volgende grafiek. Elke lijn stelt een school voor. De eerste school (links) heeft als gemiddeld cijfer een 8,0 gekregen, maar het echte cijfer ligt ergens tussen de 7,9 en 8,2. De scholen ver-

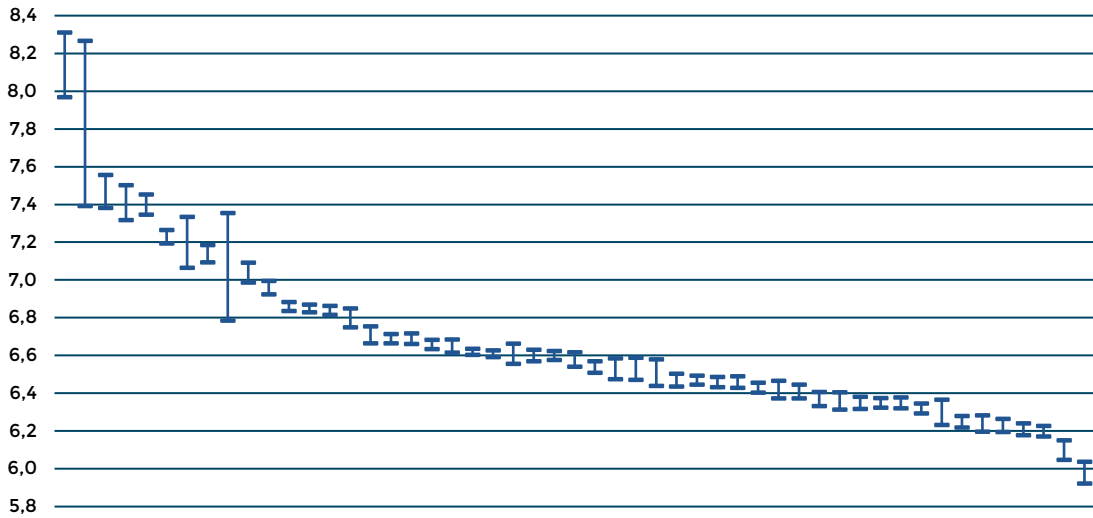
schillen pas echt van elkaar als de ranges (lijnen in de grafiek) elkaar niet overlappen. We zien in de grafiek dat er scholen zijn die echt van elkaar verschillen. De studenten van de derde school geven hun opleiding bijvoorbeeld een lager cijfer dan de studenten van de eerste school. Ook zijn er scholen die dicht bij elkaar liggen, ook al hebben ze een ander gemiddelde. Omdat de lijnen overlappen zeggen we dat ze niet van elkaar verschillen. Hierover kunnen we niet zeggen dat de ene school het beter doet dan de andere.

De gemiddelde rapportcijfers voor de school zijn op dezelfde manier weergegeven in de volgende grafiek (gemiddelde van alle cijfers voor die school). Let op: de scholen zijn niet in beide grafieken in dezelfde volgorde weergegeven. De scholen zijn voor elke grafiek opnieuw op volgorde van hoogste naar laagste gemiddelde cijfer gezet. De derde school in de bovenste grafiek staat bijvoorbeeld op de vierde plek in de onderste grafiek. De hoogste en laagste cijfers voor de school liggen nog iets verder uit elkaar dan de cijfers voor de opleiding.

Rapportcijfers voor de opleiding (95% betrouwbaarheidsintervallen)

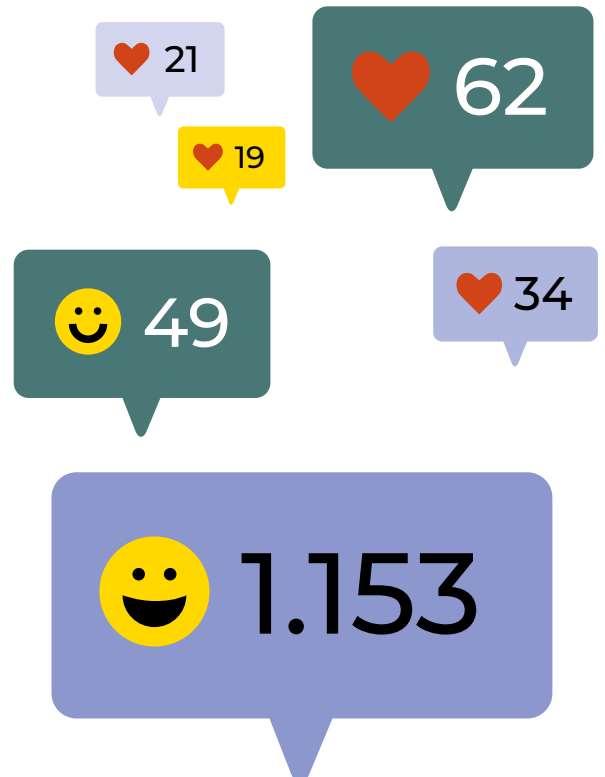

Rapportcijfers voor de school (95% betrouwbaarheidsintervallen)

WELKE ONDERWERPEN BEPALEN HET RAPPORTCIJFER VOOR DE INSTELLING EN DE OPLEIDING?

We hebben ook getoetst welke vragen uit de vragenlijst het meest samenhangen met het rapportcijfer dat studenten gegeven hebben. Dit zegt iets over de aspecten waar een instelling nog op kan verbeteren om een volgende keer een hoger cijfer te krijgen. Hierbij hebben we alleen vragen meegenomen die door alle studenten zijn ingevuld, dus niet naar vragen over stage of ondersteuningsbehoefte wat slechts voor een deel van toepassing was. Ook hebben de invloed van achtergrondkenmerken onderzocht, zoals geslacht, leeftijd en leerweg.

Vragen die de meeste samenhang hebben met het rapportcijfer voor de opleiding:

- Ga je met plezier naar school?
- Wat vind je van hoe jouw docenten lesgeven?
- Wat vind je van het nut van de lessen voor jouw toekomst?
- Wat vind je van de begeleiding tijdens je opleiding?
- Wat vind je van het lesmateriaal en de boeken?
- Wat vind je van de manier waarop school je helpt om goed te presteren?
- Wat vind je van hoe goed toetsen aansluiten bij wat je hebt geleerd?
- Wat vind je van de sfeer binnen jouw opleiding?
- Wat vind je van hoe je school luistert naar jouw mening?

Vragen die de meeste samenhang hebben met het rapportcijfer voor de school:

- Wat vind je van de manier waarop school je helpt om goed te presteren?
- Ga je met plezier naar school?
- Wat vind je van hoe je school luistert naar jouw mening?
- Wat vind je van het lesmateriaal en de boeken?
- Wat vind je van de kantine op school?
- Wat vind je van hoe jouw docenten lesgeven?
- Wat vind je van de sfeer binnen jouw opleiding?
- Wat vind je van de werkplekken op school waar je rustig kunt studeren?
- Wat vind je van het nut van de lessen voor jouw toekomst?
- Wat vind je van de begeleiding tijdens je opleiding?

Tenslotte hebben we gekeken of de rapportcijfers verschillen tussen type studenten. Zowel de opleiding als de school worden beter beoordeeld door oudere studenten (boven de 25), bol-studenten (vergeleken met bbl), studenten aan entree- en mbo-2-opleidingen (tegenover mbo-3 en -4) en studenten van vakinstellingen (vergeleken met aoc en roc). Er is geen verschil gevonden tussen mannen en vrouwen.

SAMENVATTING

In dit hoofdstuk over de algemene tevredenheid hebben we de rapportcijfers voor zowel de opleiding als de school besproken. Mbo-studenten gaven hun opleiding dit jaar gemiddeld een 6,8 en beoordeelden hun school iets lager met een 6,6, net als tijdens de vorige meting. Het zijn dezelfde type studenten die de opleiding, als die de school een hoger rapportcijfer geven; het meest positief zijn oudere bol-studenten die een entree- of mbo-2-opleiding doen aan vakinstellingen.

Het meest bepalend voor het algemene oordeel over de opleiding en de school is het plezier waarmee studenten naar school gaan. Verder is het voor beide rapportcijfers belangrijk dat docenten goed lesgeven, school helpt om goed te presteren en er goede begeleiding is binnen de opleiding. Daarnaast is het nut van de lessen een belangrijke voorwaarde, evenals het lesmateriaal en de boeken. Bovendien zijn studenten positiever wanneer er geluisterd wordt naar hun mening en er een fijne sfeer is binnen de opleiding. Voor de tevredenheid over de opleiding specifiek, maakt het uit hoe goed toetsen aansluiten bij wat er is geleerd. De waardering van de school neemt toe wanneer er een goede kantine is en er werkplekken zijn waar je rustig kunt studeren.

12

MODULES

Dit jaar hebben we voor het eerst modules toegevoegd aan de JOB-monitor. Via deze modules hebben we studenten naar hun mening over actuele onderwerpen gevraagd.

In de afgelopen tijd is met kwaliteitszorgmedewerkers, de MBO Raad, het ministerie van OCW, mbo-studenten en het bestuur en medewerkers van JOB onderzocht hoe de ideale studentmonitoring eruit zou zien. Hieruit kwam onder andere naar voren dat het interessant is om, naast de standaard onderwerpen van de JOB-monitor die elke meting worden bevraagd, ook actuele onderwerpen aan studenten voor te leggen. Die onderwerpen hoeven niet elk jaar hetzelfde te zijn. Daarom is besloten om in deze editie van de JOB-monitor extra 'modules' toe te voegen aan het einde van de vragenlijst: korte vragenblokjes over een bepaald thema. Elke module is aan een klein deel van de studenten voorgelegd. Er zijn tien modules opgesteld, die in principe allemaal door ongeveer een tiende van de studenten zijn ingevuld.

In de volgende tabel zie je hoeveel studenten elke module hebben ingevuld. Bij passend onderwijs en stage of leerwerkplek is het aantal wat lager; dat komt omdat deze vragen alleen konden worden gesteld aan studenten die een ondersteuningsbehoefte hebben (passend onderwijs) of een bol- (stage) of bbl-opleiding (leerwerkplek) doen.

Tabel 12.1: Respons per module

Burgerschap	21.462
LOB	22.595
Buitenlandervaring	22.733
Positie mbo-studenten	22.407
Passend onderwijs	5.515
Stages (BOL)	12.302
Leerwerkplek (BBL)	4.938
Studentenhuisvesting	22.361
Geldzaken	22.517
Studentparticipatie	22.991
Sociale veiligheid	23.375

De respons per vraag van elke module is te vinden in Bijlage E.

MODULE 1

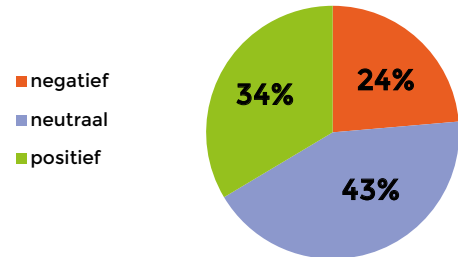
BURGERSCHAP

Burgerschap is een onderdeel van elke mbo-studie. Door middel van burgerschapsonderwijs worden studenten voorbereid op participatie in de maatschappij en goed functioneren binnen het beroep waar zij voor worden opgeleid. Binnen het vak burgerschap wordt aandacht besteed aan vier dimensies: politiek-juridisch, economisch, maatschappelijk-sociaal en vitaal burgerschap. We vroegen aan studenten:

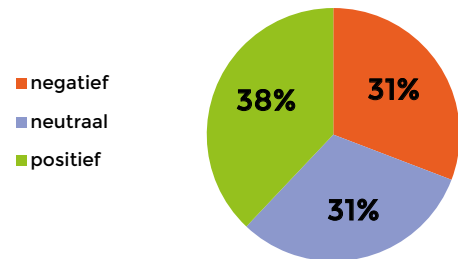
- Wat vind je van jouw burgerschapsonderwijs?
- Is voor jou duidelijk wat je moet leren bij burgerschap?
- Hoe krijg/kreeg je burgerschapsonderwijs bij jou op school?

12.1 Wat vind je van jouw burgerschapsonderwijs?

Ongeveer een derde is positief over het burgerschapsonderwijs; een kwart is er niet zo tevreden over.

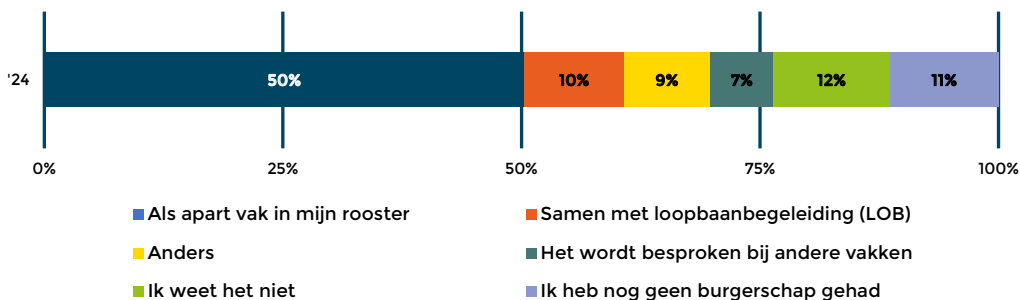

12.2 Is het voor jou duidelijk wat je moet leren bij burgerschap?

Voor een grote groep studenten is het duidelijk wat ze moeten leren bij burgerschap (38%), maar voor drie op de tien niet. De rest is hierover niet positief, maar ook niet negatief (31%).

12.3 Hoe krijg/kreeg je burgerschapsonderwijs bij jou op school?

De helft van de studenten krijgt burgerschapsonderwijs als apart vak in hun rooster. Het wordt ook wel gegeven samen met LOB of bij andere vakken, maar een stuk minder. Iets meer dan een tiende van de mbo'ers gaf aan dat ze nog geen burgerschap hebben gehad, en twaalf procent weet niet zo goed hoe zij burgerschapsonderwijs krijgen.

BURGER SCHAP

DIT ZEGT JOB

JOB vindt het belangrijk dat studenten goed burgerschapsonderwijs krijgen. Begin 2023 is de werkagenda mbo 'Samen Werken aan Talent' ondertekend waarin onder andere is afgesproken dat de kwaliteit van het burgerschapsonderwijs moet worden verbeterd. We vinden het jammer om te zien dat maar 34 procent van de studenten positief is over hun burgerschapsonderwijs, 24 procent van de studenten is hier zelfs negatief over. Bol-studenten (35%) zijn over het algemeen positiever over het burgerschapsonderwijs dan bbl-studenten (30%). Recent is besloten dat het vak burgerschap opnieuw op de schop gaat om de kwaliteit te verbeteren: er komen nieuwe eisen aan de inhoud van het vak, docenten moeten verplicht een extra opleiding doen om burgerschap te mogen geven en vanaf

studiejaar 2026-2027 moeten studenten een instellingsexamen voor burgerschap doen. Het huidige burgerschapsonderwijs sluit onvoldoende aan bij de behoeften van de studenten, dus een herziening hiervan is hard nodig. JOB vindt het belangrijk dat er in de vernieuwde inhoud van het vak burgerschap rekening wordt gehouden met de wensen van studenten, zodat het vak aansluit op hun belevingswereld. Daarnaast vinden we het belangrijk dat er snel meer duidelijkheid komt over de nieuwe inhoud van het vak. Voor studenten is het nu onduidelijk wat er van hen wordt verwacht terwijl zij straks verplicht examen moeten doen voor burgerschap.

EXTRA INFORMATIE

- Werkagenda mbo 'Samen Werken aan Talent'
- Artikel JOB - Burgerschap: Wat verandert er allemaal?
- Adviesrapport 'Burgerschapsonderwijs in een veranderende samenleving'

MODULE 2

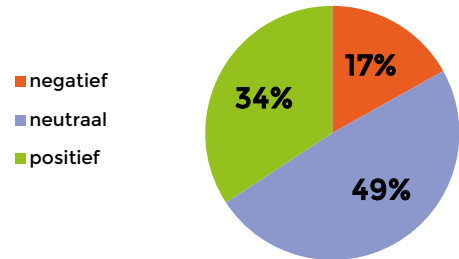
LOB

Scholen helpen je ontdekken waar je goed in bent en wat je leuk vindt, zodat je kunt kiezen welk beroep of welke studie bij je past. Dit kan bijvoorbeeld met opdrachten, stages en door bedrijven te bezoeken. Zo wordt steeds duidelijker welke vervolgopleiding of welke baan bij jou past. Dit heet loopbaanontwikkeling en -begeleiding (LOB). Dit valt op sommige scholen onder studieloopbaanbegeleiding (SLB). Hierover hebben we het volgende gevraagd:

- Wat vind je van de LOB vanuit school?
- Waar is bij LOB op jouw school de meeste aandacht voor?
- Wat vind je zelf het belangrijkste om te leren tijdens LOB?

12.4 Wat vind je van de LOB vanuit school?

Een derde van de mbo-studenten is tevreden over LOB. Bijna de helft heeft er niet zo'n sterke mening over.

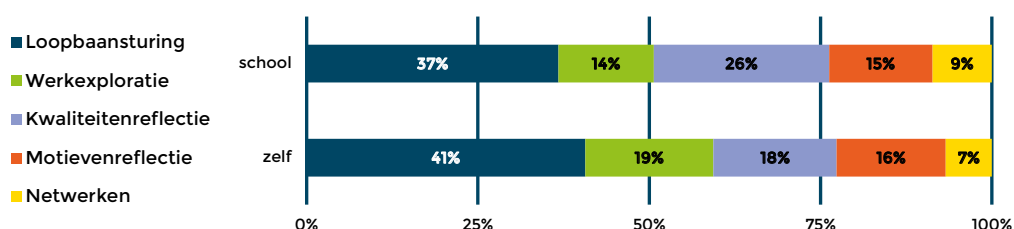

We hebben gevraagd waar bij LOB op school de meeste aandacht voor is, en ook wat studenten *zelf* belangrijk vinden om bij LOB te leren. Daarbij konden ze kiezen uit de volgende dingen:

- Kwaliteitenreflectie: *Wat kan ik?*
- Motievenreflectie: *Wat vind ik belangrijk?*
- Werkexploratie: *Waar ben ik op mijn plek?*
- Loopbaansturing: *Hoe bereik ik mijn doel?*
- Netwerken: *Wie kan mij helpen?*

Zoals in figuur 12.5 te zien is, is 'loopbaansturing' voor zowel school en studenten het belangrijkste.

12.5 Waar is bij LOB op jouw school de meeste aandacht voor (bovenste balk), en wat vind je zelf het belangrijkste om te leren tijdens LOB (onderste balk)?

DIT ZEGT JOB

LOB

W e vinden het jammer om te zien dat maar een derde van de studenten positief is over LOB vanuit school. Entrestudenten (47%) zijn hier veel positiever over dan mbo-4-studenten (32%). In hoofdstuk 4 bleek al dat maar een derde van de studenten positief is over hoe school hun helpt bij de keuze om verder te leren of te gaan werken. Studenten geven aan dat loopbaansturing de meeste aandacht krijgt tijdens LOB (37%), en vinden dit zelf ook het belangrijkste (41%). Het valt ons op dat studenten meer aandacht willen besteden aan welk werk bij hen past (werkexploratie) en minder aan welke kwaliteiten zij hebben (kwaliteitenreflectie). JOB vindt het belangrijk dat er naar de behoefte van studenten wordt geluisterd. We willen scholen

dan ook stimuleren om actief aan studenten te vragen waar hun behoeften liggen en hen vervolgens te begeleiden in hun oriëntatietraject. Uit het panelonderzoek LOB van vorig jaar kwam bijvoorbeeld naar voren dat studenten graag praktijkervaringen willen opdoen en vaker willen reflecteren op activiteiten, opdrachten en keuzes. Het zou goed zijn als er bij LOB meer aandacht wordt besteed aan hoe studenten hun doel kunnen bereiken en waar zij op hun plek zijn. Op die manier voelen studenten zich hopelijk ook meer geholpen door school bij het maken van de keuze om verder te leren of te gaan werken.

EXTRA INFORMATIE

→ Panelonderzoek LOB 2023

MODULE 3

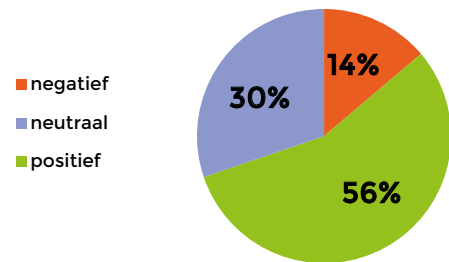
BUITENLANDERVARING

Een stage in of bezoek aan het buitenland vanuit je opleiding kan extra kennis en ervaring opleveren. De overheid moedigt het daarom aan om, ook in het mbo, buitenlandervaring op te doen. We vroegen aan studenten:

- (bol-studenten) Kun je via jouw opleiding stage lopen in het buitenland?
- (bol-studenten) Heb je via jouw opleiding stage gelopen in het buitenland?
- Zou je stage willen lopen in het buitenland?
- Zou je tijdens je opleiding (meer) ervaring op willen doen in het buitenland? *Bijvoorbeeld een kort bezoek bij een bedrijf in het buitenland, of een studiereis naar het buitenland.*
- Wat zou voor jou de belangrijkste reden zijn om **niet** naar het buitenland te gaan?

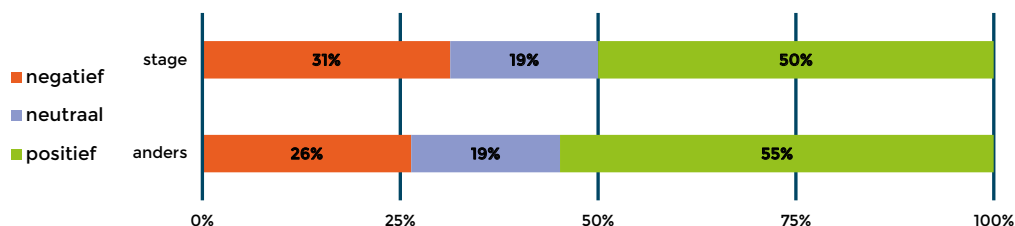
12.6 Kun je via jouw opleiding stage lopen in het buitenland?

Meer dan de helft van de bol-studenten geeft aan dat stage lopen in het buitenland bij hun opleiding kan, maar ook een grote groep (30%) weet niet of het kan. Van degenen die het wel kunnen bij hun opleiding, heeft maar zeven procent daadwerkelijk stage gelopen in het buitenland.

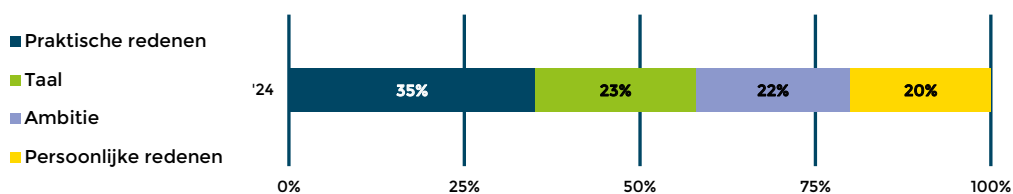
12.7 Zou je stage willen lopen in het buitenland (bovenste balk)? En zou je tijdens je opleiding (meer) ervaring op willen doen in het buitenland (onderste balk)?

Van alle studenten geeft de helft aan dat zij stage zouden *willen* lopen in het buitenland. Nog een groter deel geeft aan dat zij meer buitenlandervaring op zouden willen doen, bijvoorbeeld een kort bezoek bij een bedrijf in het buitenland of een studiereis naar het buitenland.

12.8 Wat zou voor jou de belangrijkste reden zijn om niet naar het buitenland te gaan?

De belangrijkste redenen om *niet* naar het buitenland te gaan zijn voor studenten meestal praktische redenen. Het is bijvoorbeeld te duur, ze zouden hun (bij)baan verliezen, het kan niet bij de opleiding, ze zijn bang voor studievertraging of vrezen dat een woning regelen lastig is. Maar ook taal (niet de juiste taal spreken), ambitie (niet naar het buitenland willen) en persoonlijke redenen (zichzelf te jong vinden, vrienden en familie missen, een ondersteuningsbehoefte hebben) worden vaak gekozen.

DIT ZEGT JOB**BUITEN-
LAND-
ERVARING**

JOB vindt het belangrijk dat studenten de kans krijgen om ervaring op te doen in het buitenland. We vinden het leuk om te zien dat een groot deel van de studenten ervaring op wil doen (55%) of stage wil lopen in het buitenland (50%). 59 procent van de bol-studenten zou ervaring willen opdoen in het buitenland, tegenover 44 procent van de bbl-studenten. Tussen de verschillende opleidingsvormen zijn weinig verschillen, de helft van de studenten van alle opleidingsvormen zou stage willen lopen in het buitenland (entree 49%, mbo-2 49%, mbo-3 46%, mbo-4 51%). Ondanks dat veel studenten ervaring willen opdoen in het buitenland, heeft maar zeven procent van de bol-studenten echt stage gelopen in het buitenland. De belangrijkste redenen om niet naar het buitenland te gaan zijn voor 35 procent van de studenten praktische redenen. JOB

vindt het belangrijk dat studenten die buitenlandervaring op willen doen die kans

krijgen; praktische redenen mogen studenten niet in de weg zitten. JOB schreef in samenwerking met Neth-ER een position paper over wat er op Europees gebied moet veranderen om het imago en de positie van de mbo-student te verbeteren. Een van de aandachtspunten is het toegankelijk maken voor mbo-studenten om stage of vakken in het buitenland te volgen. JOB vindt het belangrijk dat studenten goede voorlichting en begeleiding krijgen bij het kiezen van een buitenlandervaring. Voor studenten die niet voor een langere periode naar het buitenland kunnen moeten scholen mogelijkheden bieden voor bijvoorbeeld een korte of virtuele uitwisseling.

EXTRA INFORMATIE

→ Position Paper Enhancing Equality and Recognition for Vocational Students

MODULE 4

POSITIE MBO-STUDENTEN

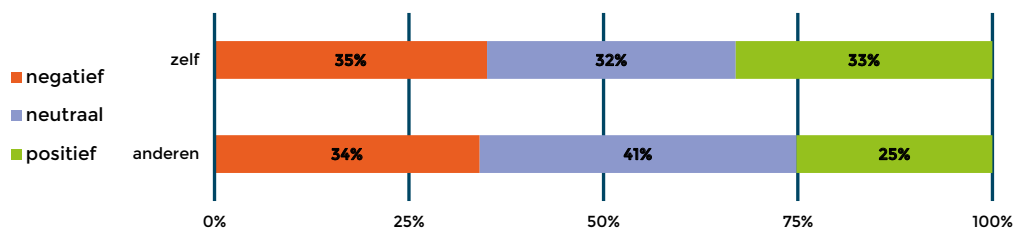
Sinds schooljaar 2020-2021 worden mbo'ers officieel *studenten* genoemd in plaats van deelnemers of leerlingen. Voor de wet zijn ze gelijkwaardig aan studenten op een hbo of universiteit. Toch lijkt dat in de praktijk nog niet altijd zo, als je bijvoorbeeld kijkt naar deelname aan het studentenleven of hoe het mbo in het algemeen wordt gezien. We vroegen hierover het volgende:

- Wist jij dat je op school een studievereniging kunt beginnen?
- Als mbo-student **voel ik me** net zo veel student als een student op een hbo of universiteit.
- **Anderen zien mij** als mbo'er net zo veel als student, als een student op een hbo of universiteit.
- Ik ben er trots op dat ik op het mbo zit.

Een studievereniging is een vereniging voor mensen die dezelfde studie volgen. Je zou bijvoorbeeld een vereniging kunnen beginnen voor alle studenten van de opleiding Sport en Bewegen. Mbo-studenten kunnen, net als studenten op een hbo of universiteit, zelf een studievereniging beginnen op school. Helaas weet maar veertien procent van de mbo'ers dat dat kan.

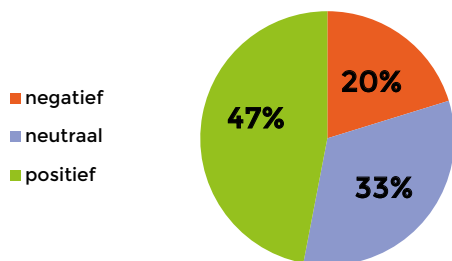
12.9 Als mbo-student voel ik me net zo veel student als een student op een hbo of universiteit (bovenste balk) & Anderen zien mij als mbo'er net zo veel als student, als een student op een hbo of universiteit (onderste balk)

We hebben aan mbo-studenten gevraagd of zij zich net zoveel student voelen als een student op een hbo of universiteit. Ook vroegen we hoe zij denken dat anderen dit zien, want dat kan anders zijn. We zien dat mbo'ers verdeeld zijn over hoe zij zich *zelf* voelen. Daarnaast denken zij dat anderen hen minder vaak even veel als student zien (en zijn zij ook wat vaker neutraal hierover).

12.10 Ik ben er trots op dat ik op het mbo zit

Al met al is bijna de helft van de mbo'ers trots dat zij op het mbo zitten. Toch is ook één op de vijf studenten daar *niet* trots op.

DIT ZEGT JOB**POSITIE MBO-STUDENTEN**

Mbo'ers worden sinds 2020 studenten genoemd en zijn daarmee volgens de wet gelijkwaardig aan hbo- en wo-studenten. JOB ziet dat er belangrijke stappen zijn gezet om alle studenten gelijkwaardig te laten zijn. Zo is er veel maatschappelijke en media-aandacht, heeft de minister opgeroepen om het vervolgonderwijs als waaier te zien, waren mbo'ers voor het eerst welkom bij introductieweken en besteden gemeenten steeds meer aandacht aan de gelijke waardering en positie van het mbo, bijvoorbeeld in taalgebruik. Toch heeft dit er nog niet toe geleid dat iedere mbo-student zich ook gewaardeerd voelt. We vinden het jammer dat maar 33 procent van de mbo-studenten zich net zoveel student voelt als een student op een hbo of universiteit. Daarnaast heeft maar 25 procent van de mbo-studenten

het gevoel dat zij door anderen als gelijkwaardig worden gezien. Bijna de helft van de mbo'ers (47%) is er trots op dat zij op het mbo zitten, maar we zouden graag zien dat elke mbo-student hier trots op is. Er zijn dus nog veel stappen te zetten. Zo zijn mbo'ers nog lang niet altijd welkom in studentencafés of bij studieverenigingen. In deze JOB-monitor hebben we ook gevraagd of studenten weten dat zij een studievereniging mogen beginnen op school. Tot nu toe weet nog maar veertien procent van de studenten dat dit kan, maar we hopen dat dit percentage de komende jaren zal stijgen. JOB blijft zich samen met studenten inzetten voor de gelijke waardering van het mbo.

EXTRA INFORMATIE

→ Handleiding studievereniging JOB: how to studievereniging mbo

MODULE 5

PASSEND ONDERWIJS**(ALLEEN STUDENTEN MET ONDERSTEUNINGSBEHOEFTE)**

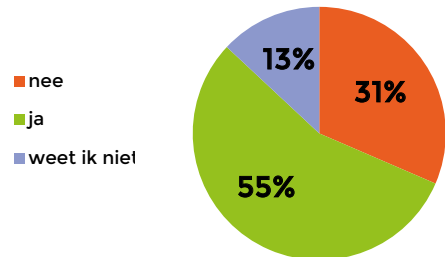
Scholen moeten zorgen voor passend onderwijs. Dat betekent dat zij hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding moeten bieden voor jouw ondersteuningsbehoefte wanneer dat nodig is.

In de vragenlijst hebben studenten aangegeven of ze behoefte hebben aan extra ondersteuning vanwege een bijzondere omstandigheid, beperking, ziekte of aandoening. Dit noemen we een ondersteuningsbehoefte. Aan de groep die dat heeft, hebben we in deze module nog wat extra vragen gesteld:

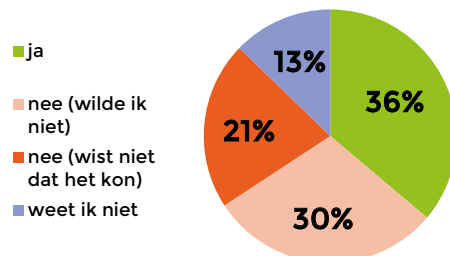
- Heb je op school afspraken gemaakt over de hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding die je nodig hebt bij jouw ondersteuningsbehoefte?
- (Als er geen afspraken zijn gemaakt) Waarom zijn hier geen afspraken over gemaakt?
- (Als ze stage lopen) Heb je op stage/je leerwerkplek afspraken gemaakt over de hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding die je nodig hebt bij jouw ondersteuningsbehoefte?
- Weet je op welke hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding je bij jouw ondersteuningsbehoefte recht hebt op school?
- Weet je waar je op school terecht kan als je extra hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding nodig hebt bij jouw ondersteuningsbehoefte?

12.11 Heb je op school afspraken gemaakt over de hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding die je nodig hebt?

Aan studenten die eerder zeiden dat ze behoefte hebben aan extra ondersteuning vanwege een ondersteuningsbehoefte, is gevraagd of ze op school afspraken hebben gemaakt over de hulp die ze nodig hebben. Bij meer dan de helft is dat zo, maar bij bijna een derde niet.

12.12 Heb je op je stage/leerwerkplek afspraken gemaakt over de hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding die je nodig hebt bij jouw ondersteuningsbehoefte?

We vroegen studenten met een ondersteuningsbehoefte die stage lopen of liepen ook of zij op hun stage/leerwerkplek afspraken hebben gemaakt over de ondersteuning die ze nodig hebben. Ruim een derde heeft die afspraken gemaakt, maar ook een grote groep niet. Van die groep wist bijna de helft niet dat het mogelijk was.

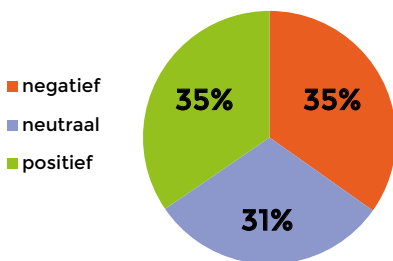
Aan studenten die aangeven dat er geen afspraken zijn gemaakt, is gevraagd waarom dat zo is. Het vaakst geven studenten aan dat ze zelf geen ondersteuning willen, maar een deel weet ook niet goed hoe ze dit kunnen regelen.

Ten slotte zien we dat lang niet alle studenten met een ondersteuningsbehoefte weten op welke hulp van school zij recht hebben, of bij wie zij daarvoor terecht kunnen op school.

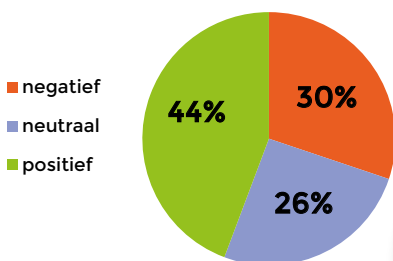
Redenen waarom er geen afspraken zijn gemaakt met school over de hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding

Ik wil zelf geen ondersteuning	24%
School heeft mij geen informatie gegeven over hoe ze mij kunnen ondersteunen	20%
Anders	19%
Het is niet duidelijk hoe school mij kan ondersteunen	14%
Het is niet duidelijk met wie ik daarover kan praten	12%
Pas later tijdens mijn opleiding erachter gekomen dat ik een ondersteuningsbehoefte heb en dat niet tegen school gezegd	11%

12.13 Weet je op welke hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding je bij jouw ondersteuningsbehoefte recht hebt op school?

12.14 Weet je waar je op school terecht kan als je hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding nodig hebt bij jouw ondersteuningsbehoefte?

DIT ZEGT JOB

**PASSEND
ONDERWIJS**

In hoofdstuk 9 beschreven we dat vanaf augustus 2023 afspraken moeten worden gemaakt

tussen school en de student over de ondersteuningsvraag. We vinden het daarom jammer om te zien dat maar 31 procent van de studenten met behoefte aan extra ondersteuning zegt afspraken te hebben gemaakt met school. Een deel van deze studenten geeft aan dit dat komt omdat zij zelf geen ondersteuning wensen, maar een ander deel zegt dat school hen geen informatie heeft gegeven over de mogelijkheden. JOB vindt het zorgelijk dat studenten geen of niet genoeg informatie hebben over de hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding. Voor studenten met een ondersteuningsbehoefte is dit namelijk belangrijk voor een fijne en succesvolle studietijd. Scholen kunnen studenten bijvoorbeeld ook begeleiden naar een stage en met hen meedenken over aanpassingen om de stage goed te kunnen lopen. Daarnaast weten nog te weinig studenten (44%) waar zij op school terechtkunnen met vragen over extra ondersteuning. JOB vindt dat de informatievoorziening rondom ondersteuningsbehoeften veel beter moet; studenten kunnen immers geen vragen stellen over dingen waarvan zij niet weten dat het mogelijk is.

MODULE 6

BPV: STAGE EN LEERWERKPLEK

In deze module hebben we wat extra vragen gesteld over stage/bpv van bol-studenten en de leerwerkplek van bbl-studenten.

Vragen aan bol-studenten die stage lopen:

- Krijg/kreeg je van je stage/bpv een **onkostenvergoeding**?
- Weet je waar je op school een melding kan maken van stagediscriminatie en stagemisbruik?
- Heb je het gevoel dat je te maken hebt (gehad) met stagemisbruik?
- Voel(de) je je veilig op je stageplek?

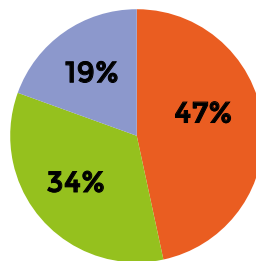
Vragen aan bbl-studenten (leerwerkplek):

- Krijg/kreeg je van je leerwerkplek een onkostenvergoeding?
- Weet je waar je op school een melding kan maken van stagediscriminatie?
- Voel(de) je je veilig op je leerwerkplek?

Ongeveer een derde van de bol-studenten die stage lopen of hebben gelopen, krijgt of kreeg een onkostenvergoeding vanuit hun stage. Van de bbl'ers kreeg ruim de helft een onkostenvergoeding van hun leerwerkplek.¹

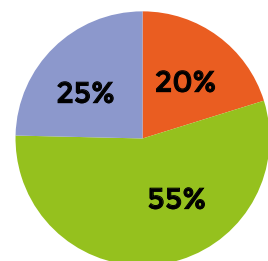
12.15 Krijg/kreeg je van je stage/bpv een onkostenvergoeding? (bol)

■ nee ■ ja ■ weet ik niet

12.16 Krijg/kreeg je van je leerwerkplek een onkostenvergoeding? (bbl)

■ nee ■ ja ■ weet ik niet

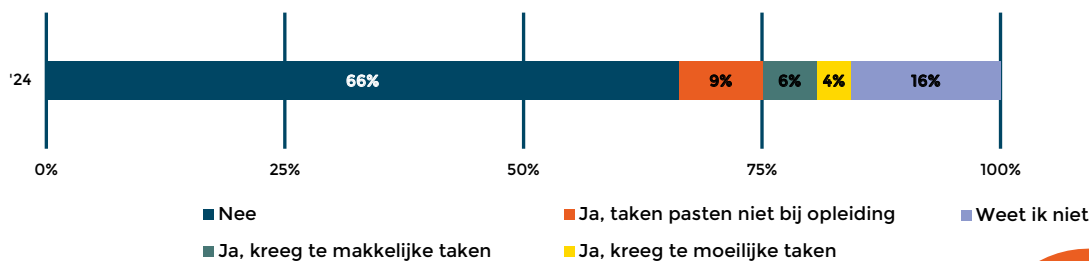

Zowel bol- als bbl-studenten kunnen te maken hebben met stagediscriminatie: dat betekent dat je bij het vinden van een stage/leerwerkplek of tijdens je stage/leerbaan oneerlijk wordt behandeld op basis van persoonskenmerken. Twee derde van de bol-studenten die stage lopen of liepen, weet *niet* waar ze op school een melding kunnen maken van stagediscriminatie en stagemisbruik. Van de bbl-studenten weet zelfs tachtig procent niet waar zij stagediscriminatie zouden kunnen melden.

¹ Een **onkostenvergoeding** is geld dat je van stage krijgt voor de kosten die je hebt moeten maken voor bijvoorbeeld het aanvragen van een VOG (Verklaring Omtrent Gedrag), het kopen van werkspullen of reiskosten voor stage. Het gaat hier dus niet om de **stagevergoeding** die je krijgt.

12.17 Heb je het gevoel dat je te maken hebt (gehad) met stagemisbruik? (bol)

Stagemisbruik betekent dat de taken die je krijgt niet passen bij je stage. Je krijgt bijvoorbeeld (te) moeilijke taken of juist alleen maar makkelijke taken waarmee je niet aan je leerdoelen werkt. We hebben aan bol-studenten die stage lopen of liepen gevraagd of zij denken dat zij hiermee te maken hadden. Ongeveer een vijfde geeft aan dat dit zo is. Omdat bbl-studenten in principe geen stagiair maar een soort medewerker zijn voor hun leerbedrijf, is deze vraag niet aan hen gesteld.

Het grootste deel van de studenten die stage lopen, voelt zich daar gelukkig veilig. Van de bol-studenten geeft vier procent aan dit niet te willen zeggen, bij de bbl-studenten is dit drie procent. Deze studenten staan dus niet in de figuren.

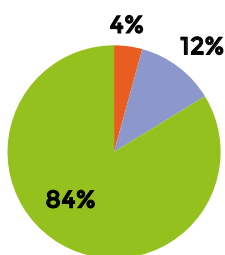
**BPV: STAGE
EN LEER-
WERKPLEK**

DIT ZEGT JOB

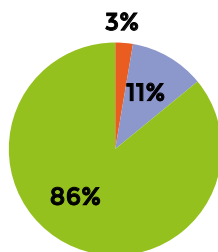
In het Stagepact mbo 2023-2027 zijn belangrijke afspraken gemaakt rondom de beroepspraktijkvorming (bpv). Zo zouden alle studenten een onkostenvergoeding moeten krijgen. We balen ervan dat nog lang niet alle studenten (bol 35%; bbl 55%) deze vergoeding krijgen. JOB wil dat dit voor alle studenten wordt geregeld. Daarnaast hebben veel studenten aangegeven dat zij niet weten waar zij een melding kunnen maken van stagemisbruik of stagediscriminatie, terwijl hier op elke school een toegankelijk meldpunt voor moet zijn. Scholen moeten actie ondernemen om ervoor te zorgen dat alle studenten weten waar zij een melding kunnen maken, vindt JOB. We zijn wel blij om te zien dat zowel bol- (84%) als bbl-studenten (86%) zich grotendeels veilig voelen bij het leerbedrijf. Deze percentages liggen zelfs hoger dan het percentage studenten dat zich veilig voelt op school (79%).

12.18 Voel(de) je je veilig op je stageplek? (bol)

■ negatief
■ neutraal
■ positief

12.19 Voel(de) je je veilig op je leerwerkplek? (bbl)

■ negatief
■ neutraal
■ positief

MODULE 7

STUDENTENHUISVESTING

In deze module hebben we gevraagd naar de woonsituatie van mbo-studenten:

- Waar woon je op dit moment?
- (Als de student bij ouder(s)/verzorger(s) woont) Wat is de belangrijkste reden dat je thuis woont?
- Heb je het afgelopen jaar gezocht naar een nieuwe woning?
- Wat is de belangrijkste reden dat je nog geen woning hebt gevonden?
- Heb jij het gevoel (gehad) dat het voor jou als mbo-student moeilijker is om een studentenwoning te vinden dan voor studenten van een hbo of universiteit?

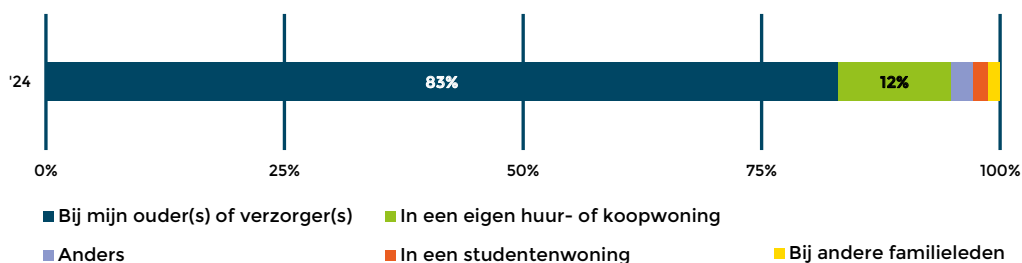
De belangrijkste redenen om nog thuis te wonen (bij ouders/verzorgers) zijn voor mbo'ers dat ze:

- Zelf (nog) niet uit huis willen (30%)
- Zichzelf te jong vinden om uit huis te gaan (28%)
- Te weinig geld hebben om uit huis te gaan (17%)

Als studenten invulden dat ze thuis wonen, en *niet* omdat ze dat graag willen, is gevraagd of ze in het afgelopen jaar naar een nieuwe woning hebben gezocht. De meesten zijn niet op zoek geweest naar een andere woning (71%), maar zo'n drie op de tien thuiswonende studenten wel (meestal naar een eigen huur- of koopwoning). De belangrijkste redenen dat ze nog geen nieuwe woning hebben gevonden zijn dat woningen te duur zijn (44%) of dat ze helemaal geen beschikbare woning konden vinden (28%).

12.20 Waar woon je op dit moment?

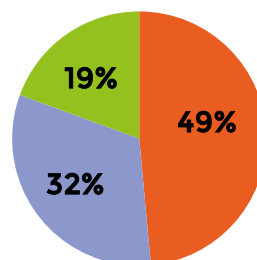
Het grootste deel van de mbo-studenten woont thuis, bij hun ouder(s) of verzorger(s). Een kleiner deel, twaalf procent, woont in een eigen huur- of koopwoning. Wonen in een studentenwoning of bij andere familieleden komt bijna niet voor.

12.21 Heb jij het gevoel (gehad) dat het voor jou als mbo-student moeilijker is om een studentenwoning te vinden dan voor studenten van een hbo-school of universiteit?

Wanneer studenten aangaven dat ze wel naar een woning hebben gezocht, maar dat ze er geen hebben gevonden óf niet werden uitgenodigd of gekozen door een studentenhuis, vroegen we of ze denken dat het voor hen als mbo-student moeilijker is om een studentenwoning te vinden dan voor studenten van een hbo of universiteit. Bijna de helft denkt dat dit inderdaad zo is.

■ ja
■ neutraal
■ nee

DIT ZEGT JOB

STUDENTEN- HUISVESTING

Slechts een klein deel van de mbo'ers woont in een studentenwoning. JOB verwacht dat hier verschillende redenen voor zijn. Zo kunnen studenten het gevoel hebben dat dit voor hen geen optie is of hebben zij hier weinig informatie over. Daarbij is er ook verschil in leeftijd en opleiding van de studenten, wat verschillende woonbehoeften met zich mee kan brengen. Bol-studenten wonen bijvoorbeeld vaker in een studentenwoning en bbl-studenten vaker in een eigen woning. In Nederland is er een groot tekort aan woningen in het algemeen, zo blijkt ook uit de resultaten van de JOB-monitor. We vinden het zorgelijk dat studenten die op zoek zijn naar een woning geen woning kunnen vinden omdat de woningen te duur zijn of omdat er zelfs geen woningen beschikbaar zijn. Vanwege het tekort aan woningen voor studenten

is er vanuit de overheid in 2022 een Landelijk Actieplan Studentenhuisvesting opgesteld. In dit actieplan krijgen mbo-studenten nauwelijks aandacht, waardoor hun wensen en behoeften ongehoord blijven. Daarnaast worden mbo-studenten nog vaak uitgesloten door huisvesters, waardoor zij niet eens een kans hebben op een studentenwoning. JOB vindt dat er vanuit beleidsmakers, de overheid en huisvesters meer aandacht voor mbo'ers moet komen als het gaat om studentenhuisvesting. Dit sluit ook aan bij de gelijkwaardigheid van het mbo ten opzichte van het hbo en universiteit. Uit de JOB-monitor blijkt dat bijna de helft van de mbo-studenten (49%) het gevoel heeft dat het voor hen moeilijker is om een studentenwoning te vinden dan voor studenten van een hbo of universiteit.

MODULE 8

GELDZAKEN

Mbo-studenten moeten voor hun studie verschillende kosten maken, zoals voor het les- of cursusgeld en voor schoolboeken. Studenten hebben vaak recht op geld om hen te helpen bij deze kosten. Zo kun je bijvoorbeeld vanaf je 18e een basisbeurs en aanvullende beurs aanvragen, heb je in sommige gevallen recht op geld uit het mbo-studentenfonds en heb je recht op een studentenreisproduct op je OV-kaart. In deze module hebben we de volgende vragen gesteld:

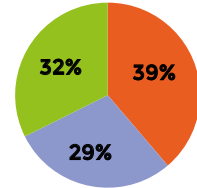
- Denk je dat je weet waar jij, financieel gezien, allemaal recht op hebt als mbo-student?
- Kan je rondkomen van het geld dat je maandelijks in totaal ontvangt? (Alle inkomsten van bijvoorbeeld studiefinanciering, bijbaan en ouders bij elkaar)
- Wist je dat school een terugkoopregeling heeft voor schoolboeken en licenties die je niet hebt gebruikt?
- Zijn de schoolkosten zoals je had verwacht? *Denk hierbij aan boeken, licenties, werkkleding en werkspullen.*
- Heb je al eens gebruikgemaakt van de terugkoopregeling?

12.22 Denk je dat je weet waar jij, financieel gezien, allemaal recht op hebt als mbo-student?

Studenten zijn verdeeld over of ze weten waar ze allemaal recht op hebben. Ongeveer een derde denkt van wel, maar een iets grotere groep denkt van niet.

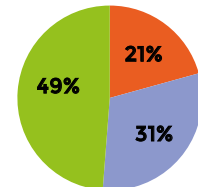
- negatief
- neutraal
- positief

12.23 Kan je rondkomen van het geld dat je maandelijks in totaal ontvangt?

Bijna de helft van de mbo'ers kan rondkomen van het geld dat ze elke maand in totaal ontvangen. Toch geeft ook een vijfde aan dat hun inkomsten niet hoog genoeg zijn om rond te komen.

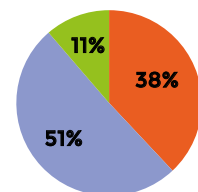
- negatief
- neutraal
- positief

12.24 Zijn de schoolkosten zoals je had verwacht?

Voor de helft van de mbo'ers waren de schoolkosten ongeveer zo hoog als ze hadden verwacht. Voor elf procent waren de kosten zelfs lager dan ze dachten. Toch gaf bijna veertig procent aan dat ze meer moesten betalen dan ze dachten.

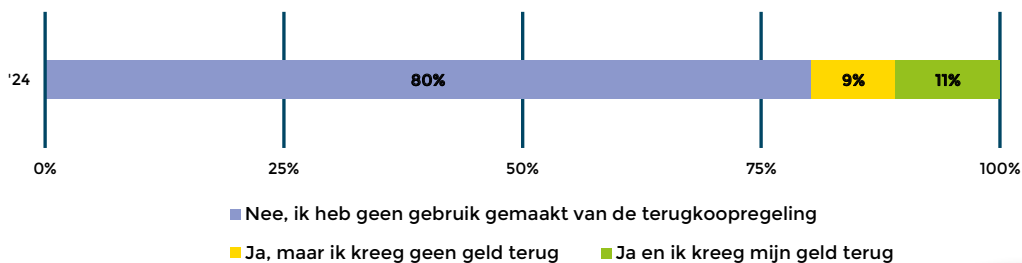
- hoger
- als verwacht
- lager

Sinds het schooljaar 2021-2022 is er een verplichte *terugkoopregeling*. De terugkoopregeling betekent dat de school het geld van de schoolboeken en licenties die jij niet hebt gebruikt aan jou moet terugbetalen.

12.25 Heb je al eens gebruikgemaakt van de terugkoopregeling?

Veel mbo'ers weten niet dat deze terugkoopregeling bestaat: maar veertien procent heeft ervan gehoord. Van die groep heeft een op de vijf studenten wel eens gebruikgemaakt van de regeling, en ongeveer de helft van hen kreeg geld terug van school.

DIT ZEGT JOB

W e vinden het zonde dat veel studenten geen studiefinanciering aanvragen, terwijl zij hier wel recht op hebben en het veel studenten financieel echt kan helpen. Slechts een derde van de studenten denkt te weten waar zij financieel recht op hebben, maar dat percentage zou veel hoger moeten zijn. JOB vindt het dan ook belangrijk dat studenten financiële educatie krijgen op school. Denk bijvoorbeeld aan het ondersteunen van studenten bij het aanvragen van studiefinanciering of hen informeren over waar zij financieel gezien recht op hebben. We vinden het zorgelijk dat in ieder geval een vijfde (32%) van de studenten niet rond kan komen van het geld dat zij maandelijks ontvangen. Het valt ons op dat maar 54 procent van de bbl-studenten zegt maandelijks rond te kunnen komen. Bbl-studenten studeren en werken tegelijk, maar het salaris dat zij daarvoor krijgen is voor veel studenten dus niet genoeg om rond te komen. Ook

GELD-ZAKEN

valt het ons op dat voor 38 procent van de studenten de schoolkosten hoger zijn dan verwacht. JOB vindt het belangrijk dat scholen de studenten goed informeren over schoolkosten, zodat zij niet met onverwachte kosten te maken krijgen. Een van de maatregelen hiervoor is de terugkoopregeling, waarmee scholen ongebruikte leermiddelen moeten terugkopen van studenten. We vinden het erg jammer om te zien dat maar veertien procent van de studenten de terugkoopregeling kent. Dit betekent dat nog steeds veel studenten onnodige kosten maken voor boeken en licenties, omdat studenten in de monitor ook aangeven deze niet te gebruiken in de lessen. We hopen dat scholen studenten beter informeren over het bestaan van de terugkoopregeling, maar zien nog liever dat leermiddelen voor alle vakken gratis worden. Zo zorgen we ervoor dat studenten niet met onnodige kosten zitten en vragen we scholen opnieuw kritisch te kijken naar de leermiddelenlijst.

MODULE 9

STUDENTPARTICIPATIE

Studenten kunnen op verschillende manieren meepraten of meebeslissen op school. Denk hierbij aan het geven van feedback aan de docent, pizzasessies met studenten, of het invullen van een vragenlijst. Studentparticipatie gaat over dat studenten zich gehoord voelen op school en dat er een passende manier voor ze is om mee te praten.

We stelden de volgende vragen:

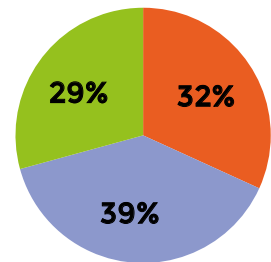
- Kan je meepraten over hoe het op jouw school beter kan?
- Vragen docenten wel eens naar jouw mening?
- Heb je het gevoel dat school openstaat voor nieuwe voorstellen, activiteiten of ideeën op school?
- (Als er een studentenraad is) Weet je wat de studentenraad doet op school?
- Heeft de studentenraad wel eens met jou gesproken?

Het verschilt hoe goed studenten kunnen meepraten over hoe het beter kan op school: 29 procent is hier positief over maar 32 procent ook niet. Iets minder dan de helft van de studenten zegt dat docenten wel eens om hun mening vragen, en 38 procent heeft het gevoel dat school wel openstaat voor nieuwe ideeën (maar een kwart zegt van niet).

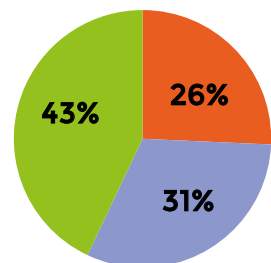
12.26 Kan je meepraten over hoe het op jouw school beter kan?

■ negatief
■ neutraal
■ positief

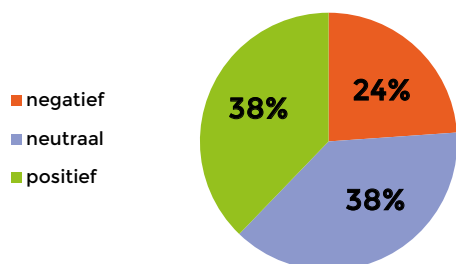

12.27 Vragen docenten wel eens naar jouw mening?

■ negatief
■ neutraal
■ positief

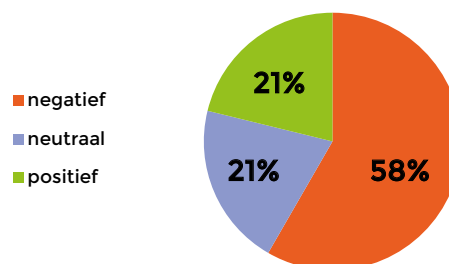

12.28 Heb je het gevoel dat school openstaat voor nieuwe voorstellen, activiteiten of ideeën op school?

12.29 Weet je wat de studentenraad doet op school?

Bijna zes op de tien studenten weet niet goed wat de studentenraad precies doet op school.

**STUDENT-
PARTICI-
PATIE**

Het grootste deel van de mbo'ers zegt dat de studentenraad nog nooit met ze gesproken heeft. Ongeveer een op de acht studenten heeft wel contact gehad met de studentenraad.

DIT ZEGT JOB

Meer dan de helft van de studenten (58%) weet niet wat de studentenraad doet op school, en nog meer studenten hebben nog nooit gesproken met de studentenraad. Dat vindt JOB een zorgelijk signaal. De studentenraad vertegenwoordigt namelijk alle studenten van de school. Het is daarom belangrijk dat zoveel mogelijk studenten weten dat er een studentenraad is en wat de studentenraad doet. Daarnaast is het van groot belang dat de studentenraad in contact staat met de studentpopulatie van hun school, om hen zo goed te kunnen vertegenwoordigen. Entreestudenten (41%) zeggen vaker te weten wat de studentenraad doet dan mbo-2- (25%), mbo-3- (18%) en mbo-4-studenten (21%). Dat bbl-studenten (28%) dit vaker weten dan bol-studenten (19%) is op-

vallend, omdat bbl-studenten over het algemeen minder op school zijn. Zoals al vaker in dit rapport benoemd vindt JOB het belangrijk dat er een participatiecultuur heerst op school waarin elke student het gevoel heeft dat er naar diens mening wordt geluisterd. We zijn blij om te zien dat 43 procent van de studenten aangeeft dat docenten naar hun mening vragen en dat 38 procent van de studenten het gevoel heeft dat school openstaat voor nieuwe voorstellen, activiteiten of ideeën. Toch zegt maar 29 procent van de studenten te kunnen meepraten over verbeteringen op school; dat kan en moet echt beter vindt JOB. We zullen via onze ledenactiviteiten en trainingen aan studentenraden blijven werken aan de versterking van de participatiecultuur en de formele medezeggenschap in het mbo.

MODULE 10

SOCIALE VEILIGHEID

Sociale veiligheid gaat over of er een veilige en positieve sfeer is op school en of school optreedt tegen discriminatie en pesten. Sommige vragen kunnen voor jou vervelend zijn. Je mag daarom altijd kiezen voor 'dat wil ik niet zeggen' of 'weet ik niet'. Met discriminatie bedoelen we dat je op school anders bent/wordt behandeld, bijvoorbeeld om wie je bent, waar je vandaan komt, hoe je eruitziet of door je geloof.

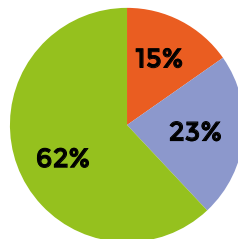
We vroegen aan studenten:

- Heb je het gevoel dat je bij iemand op school terecht kan als je je niet veilig voelt?
- Heb je dit schooljaar meegemaakt dat jij of iemand anders werd gepest op school?
- Ben je tevreden met wat je school doet tegen pesten?
- Heb je dit schooljaar meegemaakt dat jij of iemand anders gediscrimineerd werd op school?
- Ben je tevreden met wat je school doet om studenten op school gelijk te behandelen?

12.30 Heb je het gevoel dat je bij iemand op school terecht kan als je je niet veilig voelt?

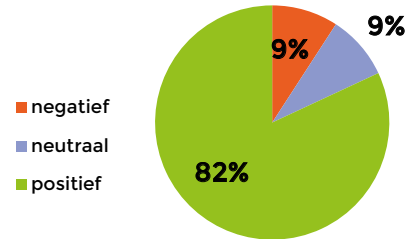
Ruim zes op de tien mbo'ers heeft het gevoel dat ze bij iemand op school terecht kunnen wanneer ze zich niet veilig voelen, maar vijftien procent heeft dat gevoel *niet*. Zeventien procent van de studenten koos voor 'weet ik niet': zij staan niet in de grafiek.

■ negatief
■ neutraal
■ positief

12.31 Heb je dit schooljaar meegemaakt dat jij of iemand anders werd gepest op school?

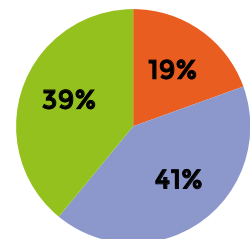
Op de vraag of zij wel eens hebben meegemaakt dat er werd gepest op school, wilde acht procent van de studenten liever geen antwoord geven. Die zijn niet meegenomen in de grafiek. Van de rest heeft ruim 80 procent gelukkig niet meegemaakt dat er werd gepest op school. Dat betekent dat zo'n achttien procent dit wel heeft meegemaakt, waarvan de helft zelfs zeker.

12.32 Ben je tevreden met wat je school doet tegen pesten?

Over of ze tevreden zijn met wat school doet tegen pesten, heeft 36 procent 'weet ik niet' geantwoord. Van de groep die wel antwoord kon geven is bijna twintig procent niet tevreden met wat hun school doet tegen pesten.

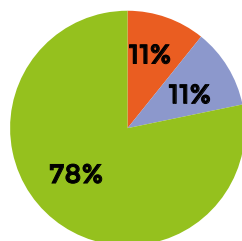
■ negatief
■ neutraal
■ positief

12.33 Heb je dit schooljaar meegemaakt dat jij of iemand anders gediscrimineerd werd op school?

Negen procent van de studenten wilde liever niet zeggen of zij discriminatie op school hebben meegemaakt. Van de rest heeft zo'n 22 procent dat meegemaakt, waarvan de helft zeker.

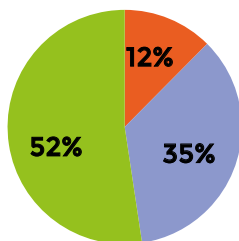
- negatief
- neutraal
- positief

12.34 Ben je tevreden met wat je school doet om studenten op school gelijk te behandelen?

Over wat school hier tegen doet, kon 22 procent geen antwoord geven. Van degenen die wel iets invulden is twaalf procent niet tevreden met wat school tegen discriminatie doet, ruim de helft gelukkig wel.

- negatief
- neutraal
- positief

DIT ZEGT JOB

SOCIALE VEILIGHEID

In hoofdstuk 6 waren we al blij om te zien dat de meeste studenten zich veilig voelen op school (79%). Maar zoals eerder genoemd vindt JOB het belangrijk dat alle studenten zich veilig voelen. Om je veilig te voelen op school is het onder andere belangrijk dat er niet wordt gepest of gediscrimineerd. Gelukkig geven de meeste studenten aan dat zij dit schooljaar niet hebben meegemaakt dat zichzelf of iemand anders werd gepest (82%) of gediscrimineerd (78%). Toch vinden we het zorgelijk dat ongeveer een vijfde van de studenten aangeeft dit wel te hebben meegemaakt. Entreestudenten (26%) geven vaker aan te maken te hebben gehad met pesten dan mbo-4-studenten (17%). Hetzelfde geldt voor het meemaken van discriminatie: 32 procent van de entreestudenten geeft aan dit te hebben meegemaakt tegenover twintig procent van de mbo-4-studenten. Het valt ons op dat maar 39 procent van de studenten positief is over wat school doet tegen pesten. Bij wat school doet om studenten gelijk te behandelen is dit gelukkig iets hoger (52%). JOB vindt het fijn om te zien dat 62 procent van de studenten het gevoel heeft bij iemand terecht te kunnen op school als zij zich niet veilig voelen. We hopen dat dit in de toekomst ook zo zal zijn voor de studenten die dit nu niet zo ervaren. Er kan door scholen nog verder worden geïnvesteerd in het vertrouwensnetwerk op school, bijvoorbeeld door duidelijk zichtbare vertrouwenspersonen of een goed vindbare routekaart voor studenten die hulp zoeken.

The background is a solid teal color. Scattered across the page are several paper clips in various colors: purple, yellow, orange, light blue, green, pink, and white. Each clip is oriented in a different direction, creating a dynamic and playful pattern.

BIJLAGEN

BIJLAGE A

EXTRA INFORMATIE

NAAR ALFABETISCHE VOLGORDE

- Adviesrapport 'Burgerschapsonderwijs in een veranderende samenleving':
<https://open.overheid.nl/documenten/ronl-f828f-168c8d6c4bc6bf641e7f8826addf706c341/pdf>
- Adviesrapport expertteam Nederlandse taaleisen in het mbo: *verwacht zomer 2024*
- Artikel JOB – Burgerschap: Wat verandert er allemaal? <https://www.jobmbo.nl/burgerschap-wat-verandert-er-allemaal/>
- Handleiding studievereniging JOB: how to studievereniging mbo: [jobmbo.nl/wp-content/uploads/2023/06/HOW-TO-STUDIEVERENIGING-1.pdf](https://www.jobmbo.nl/wp-content/uploads/2023/06/HOW-TO-STUDIEVERENIGING-1.pdf)
- Inspiratieboekje studentparticipatie JOBmbo: <https://www.jobmbo.nl/wp-content/uploads/2022/10/TIPS-Boekje-studentparticipatie-A5-DRUK.pdf>
- KiesMBO: <https://www.kiesmbo.nl/>
- Klachtenrapportage JOB 2022-2023: <https://www.jobmbo.nl/wp-content/uploads/2023/10/Klachtenrapportage-2023.pdf>
- Manifest Stilteruimtes: <https://www.jobmbo.nl/een-stilteruimte-op-een-onderwijsinstelling-voor-iedereen-eisen-laks-en-jobmbo/>
- Mbo toegankelijk: <https://www.mbotoegankelijk.nl/>
- Monitor Integrale Veiligheid mbo: <https://open.overheid.nl/documenten/dpc-132804f8127aeb6a7ed3edbe97341e8b6b7f7b2/pdf>
- Onderwijs- en examenregeling (OER): *op de website van de school*
- Panelonderzoek LOB 2023: <https://www.jobmbo.nl/wp-content/uploads/2023/06/JOBmbo-Panel-onderzoek-mbo-studenten-over-LOB-1.pdf>
- Position Paper Enhancing Equality and Recognition for Vocational Students: <https://www.jobmbo.nl/wp-content/uploads/2024/01/JOB-Position-Paper-Improving-the-Image-of-VET-in-the-EU.pdf>
- Rapport Jij Beslist Mee 4.0: <https://www.jobmbo.nl/wp-content/uploads/2020/02/Rapport-Jij-Beslist-Mee-4.0-WEB-gecomprimeerd.pdf>
- Servicedocument facilitering studentenraden: *verwacht zomer 2024*
- Service document schoolkosten mbo: https://www.mboraad.nl/sites/default/files/2023-07/brochure_schoolkosten_in_het_mbo_definitief_juni2022.pdf
- Stagepact mbo 2023-2027: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2023/02/14/stagepact-mbo>
- Studentenraadhandboek: <https://www.jobmbo.nl/studentenraad-berichten/online-studentenraad-handboek/>
- Studentenstatuut: *op de website van de school*
- Werkagenda mbo 'Samen Werken aan Talent': <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2023/02/14/werkagenda-mbo>
- Wet gelijke behandeling handicap of chronische ziekte (Wgbhcz): <https://wetten.overheid.nl/BWBR0014915/2020-01-01>
- Wet op Educatie en Beroepsonderwijs (WEB): <https://wetten.overheid.nl/BWBR0007625/2023-08-01>

BIJLAGE B

RESPONS EN ACHTERGRONDKENMERKEN
Leeftijd

17 en jonger	47%
18-19	28%
20-21	10%
22-25	6%
26 en ouder	8%

Opleidingsvorm

Entree	3%
Mbo-2	14%
Mbo-3	21%
Mbo-4	63%

Leerweg

BBL	23%
BOL	77%

Schooltype

Aoc	7%
Roc	87%
Vak	6%

Geslacht

Man	50%
Vrouw	50%

*Zoals in legitimatiebewijs
geregistreerd

Ondersteuningsbehoefte

Wel	28%
Niet	72%

Domein

Afbouw, hout en onderhoud	2%
Ambacht, laboratorium en gezondheidstechniek	2%
Bouw en infra	3%
Cross-over	1%
Economie en administratie	8%
Entree	3%
Handel en ondernemerschap	5%
Horeca en bakkerij	5%
Informatie en communicatietechnologie	4%
Media en vormgeving	5%
Mobiliteit en voertuigen	3%
Techniek en procesindustrie	8%
Toerisme en recreatie	1%
Transport, scheepvaart en logistiek	3%
Uiterlijke verzorging	3%
Veiligheid en sport	8%
Voedsel, natuur en leefomgeving	6%
Zorg en welzijn	29%

BIJLAGE C

INDELING IN CLUSTERS

Onderwijs en begeleiding (Cronbach's alpha = 0,85)

- Wat vind je van de manier waarop school je helpt om goed te presteren?
- Wat vind je van hoe jouw docenten lesgeven?
- Wat vind je van de begeleiding tijdens je opleiding?
- Wat vind je van hoe je school luistert naar jouw mening?
- Wat vind je van het nut van de lessen voor jouw toekomst?
- Na de opleiding moet je kiezen: verder leren of gaan werken. Hoe helpt je school je bij deze keuze?

Informatie (Cronbach's alpha = 0,78)

- Wat vind je van hoe school je op de hoogte houdt over hoe het met je gaat in je studie?
- Wat vind je van de informatie die school je geeft over je rechten en plichten?
- Wat vind je van hoe school omgaat met klachten?
- Vragen de docenten wat je van de lessen vindt?
- Wat vind je van de informatie die je kreeg over de hoogte van de schoolkosten?

Omgeving, sfeer en veiligheid (Cronbach's alpha = 0,71)

- Wat vind je van de sfeer binnen jouw opleiding?
- Ga je met plezier naar school?
- Voel je je veilig op school?
- Wat vind je van de werkplekken op school waar je rustig kunt studeren?
- Wat vind je van de kantine op school?

Lesmateriaal en toetsen (Cronbach's alpha = 0,77)

- Wat vind je van het lesmateriaal en de boeken?
- Je hebt boeken en lesmaterialen moeten kopen voor school. Gebruik je deze boeken en lesmaterialen?
- Wat vind je van hoe goed toetsen aansluiten bij wat je hebt geleerd?
- Wat vind je van de keuzedelen waaruit je kunt kiezen?
- Wat vind je van de inhoud van de keuzedelen?

Stage (bol) | school (Cronbach's alpha = 0,79)

- Wat vind je van hoe school jou heeft voorbereid op je stage/bpv?
- Wat vind je van hoe school je begeleidt/heeft begeleid tijdens je stage/bpv?
- Wat vind je van hoe opdrachten van school aansluiten bij het werk dat je doet op je stage-/bpv-plek?

Stage (bol) | leerbedrijf (correlatie: 0,66)

- Wat vind je van hoe het leerbedrijf je begeleidt/heeft begeleid tijdens je stage/bpv?
- Wat vind je van wat je leert op je stage/bpv?

Werkplek (bbl) | school (correlatie: 0,50)

- Wat vind je van de mogelijkheid om jouw werkervaring te bespreken op school?
- Wat vind je van hoe opdrachten van school aansluiten bij het werk dat je doet op je werkplek?

Werkplek (bbl) | leerbedrijf (correlatie: 0,69)

- Wat vind je van de manier waarop het leerbedrijf je begeleidt?
- Wat vind je van wat je leert op je werkplek?

Vragen die niet zijn opgenomen in een cluster

- Wat vind je van de lessen Nederlands?
- Wat vind je van de lessen rekenen?
- Wat vind je van de lessen Engels?
- Heb je stage/bpv gelopen of doe je dat op dit moment?
- Was/Is het moeilijk voor je om een stage-/bpv-plaats te vinden?
- Hoe moeilijk was het voor jou om een werkplek te vinden voor je opleiding?
- Heb je (behoefte aan) extra ondersteuning door één of meer bijzondere omstandigheden, beperkingen, ziektes of aandoeningen?
- Weten jouw docenten dat je een ondersteuningsbehoefte hebt?
- Wat vind je van de hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding op school voor jouw ondersteuningsbehoefte?
- Is er een studentenraad op jouw school?
- Zou je zelf willen meepraten over hoe het op jouw school beter kan?
- Welk rapportcijfer geef je jouw opleiding?
- Welk rapportcijfer geef je jouw school?

BIJLAGE D**VRAGENLIJST****STANDAARDVRAGENLIJST****Thema: Lessen**

- 1 Wat vind je van de lessen Nederlands?
heel slecht ○○○○○ heel goed   ik krijg geen lessen Nederlands
- 2 Wat vind je van de lessen rekenen?
heel slecht ○○○○○ heel goed   ik krijg geen lessen rekenen
- 3 Wat vind je van de lessen Engels?
heel slecht ○○○○○ heel goed   ik krijg geen lessen Engels

Thema: Onderwijs en begeleiding

- 4 Wat vind je van de manier waarop school je helpt om goed te presteren?
heel slecht ○○○○○ heel goed
- 5 Wat vind je van hoe jouw docenten lesgeven?
heel slecht ○○○○○ heel goed
- 6 Wat vind je van de begeleiding tijdens je opleiding?
heel slecht ○○○○○ heel goed
- 7 Wat vind je van hoe je school luistert naar jouw mening?
heel slecht ○○○○○ heel goed   niet van toepassing/weet ik niet
- 8 Wat vind je van het nut van de lessen voor jouw toekomst?
heel slecht ○○○○○ heel goed
- 9 Na de opleiding moet je kiezen: verder leren of gaan werken. Hoe helpt je school je bij deze keuze?
heel slecht ○○○○○ heel goed

Thema: Informatie

- 10 Wat vind je van hoe school je op de hoogte houdt over hoe het met je gaat in je studie?
heel slecht ○○○○○ heel goed
- 11 Wat vind je van de informatie die school je geeft over je rechten en plichten?
heel slecht ○○○○○ heel goed   ik heb hier geen informatie over gekregen
- 12 Wat vind je van hoe school omgaat met klachten?
heel slecht ○○○○○ heel goed   hier heb ik geen ervaring mee
- 13 Vragen de docenten wat je van de lessen vindt?
 nee, bij geen enkel vak   ja, bij alle vakken
- 14 Wat vind je van de informatie die je kreeg over de hoogte van de schoolkosten?
heel slecht ○○○○○ heel goed

Thema: Omgeving, sfeer en veiligheid

- 15 Wat vind je van de sfeer binnen jouw opleiding?
heel slecht ○○○○○ heel goed
- 16 Ga je met plezier naar school?
helemaal niet ○○○○○ ja, zeker
- 17 Voel je je veilig op school?
helemaal niet ○○○○○ ja, zeker
- 18 Wat vind je van de werkplekken op school waar je rustig kunt studeren?
heel slecht ○○○○○ heel goed   ○ er zijn geen werkplekken
- 19 Wat vind je van de kantine op school?
heel slecht ○○○○○ heel goed   ○ bij ons is er geen kantine

Thema: Lesmateriaal en toetsen

- 20 Wat vind je van het lesmateriaal en de boeken?
heel slecht ○○○○○ heel goed
- 21 Je hebt boeken en lesmaterialen moeten kopen voor school. Gebruik je deze boeken en lesmaterialen?
○ nee, helemaal niet   ○ ja, voor alle vakken   ○ ik heb geen boeken of lesmateriaal moeten kopen
- 22 Wat vind je van hoe goed toetsen aansluiten bij wat je hebt geleerd?
heel slecht ○○○○○ heel goed
- 23 Wat vind je van de keuzedelen waaruit je kunt kiezen?
heel slecht ○○○○○ heel goed   ○ ik kan (nog) geen keuzedelen kiezen
- 24 Wat vind je van de inhoud van de keuzedelen?
heel slecht ○○○○○ heel goed *(alleen als vraag 23 ≠ ik kan geen keuzedelen kiezen bbl-studenten bol-studenten)*

Thema: Stage (bol) [alleen bol]

- 25_bol Heb je stage/bpv gelopen of doe je dat op dit moment?
○ Ja, ik loop op dit moment stage/bpv
○ Ja, ik heb stage/bpv gelopen maar doe dat nu niet
○ Nee
- 26_bol Was {Is} het moeilijk voor je om een stage-/bpv-plaats te vinden?
○ Nee
○ Ja
○ Niet van toepassing
- 27_bol Wat vind je van hoe school jou heeft voorbereid op je stage/bpv?
heel slecht ○○○○○ heel goed *(alleen als vraag 25_bol ≠ c)*
- 28_bol Wat vind je van hoe school je heeft begeleid {begeleid} tijdens je stage/bpv?
heel slecht ○○○○○ heel goed *(alleen als vraag 25_bol ≠ c)*
- 29_bol Wat vind je van hoe opdrachten van school aansluiten bij het werk dat je doet op je stage-/bpvplek?
heel slecht ○○○○○ heel goed *(alleen als vraag 25_bol ≠ c)*

30_bol Wat vind je van hoe het leerbedrijf je heeft begeleid {begeleidt} tijdens je stage/bpv?

heel slecht ○○○○○ heel goed (alleen als vraag 25_bol ≠ c)

31_bol Wat vind je van wat je leert op je stage/werkplek?

heel slecht ○○○○○ heel goed (alleen als vraag 25_bol ≠ c)

Thema: Stage (bbl) [alleen bbl]

25_bbl Wat vind je van de mogelijkheid om jouw werkervaring te bespreken op school?

heel slecht ○○○○○ heel goed

26_bbl Wat vind je van hoe opdrachten van school aansluiten bij het werk dat je doet op je werkplek?

heel slecht ○○○○○ heel goed

27_bbl Hoe moeilijk was het voor jou om een werkplek te vinden voor je opleiding?

heel moeilijk ○○○○○ heel makkelijk

28_bbl Wat vind je van de manier waarop het leerbedrijf je begeleidt?

heel slecht ○○○○○ heel goed

29_bbl Wat vind je van wat je leert op je werkplek?

heel slecht ○○○○○ heel goed

Thema: Studeren met een ondersteuningsbehoefte

32a Heb je (behoefte aan) extra ondersteuning door één of meer van onderstaande bijzondere omstandigheden, beperkingen, ziektes of aandoeningen?"

Nee [naar vraag 33]

→ ADHD, ADD of concentratieproblemen	→ Visuele of auditieve functionele beperking
→ Autisme (Autisme Spectrum Stoornis (ASS), klassiek autisme, Asperger en PDD-NOS (waaronder subgroep McDD))	→ Motorische functionele beperking in bewegen of spreken
→ Dyslexie, dyscalculie of een taalontwikkelingsstoornis (TOS)	→ LongCovid
→ Chronische aandoening/ziekte [migraine, longziekte, huidaandoening, diabetes, chronisch vermoeidheidssyndroom, reuma, artrose, MS, astma, spierziekte, kanker, epilepsie, hart- en vaatziekte, darmstoornis	→ Herstel na een ongeluk of operatie
→ Psychische aandoening (depressie, psychose, manisch-depressieve stoornis, schizofrenie, bipolaire stoornis, angststoornis, borderline, eetstoornis)	→ Topsport
	→ Ondernemerschap
	→ Bijzondere familieomstandigheden (scheiding, ziekte of overlijden familielid)
	→ Persoonlijke omstandigheden (gendertransitie, zwangerschap, ouderschap, mantelzorg)
	→ Andere aandoening, ziekte of persoonlijke omstandigheid

Ja

Dit wil ik niet zeggen [naar vraag 33]

32b Weten jouw docenten dat je een ondersteuningsbehoefte hebt? *(alleen als vraag 32a = b)*

- Ja, mijn docenten weten dat ik een ondersteuningsbehoefte heb
 Nee, mijn docenten weten niet dat ik een ondersteuningsbehoefte heb
 Ik weet niet of mijn docenten weten dat ik een ondersteuningsbehoefte heb

32c Wat vind je van de hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding op school voor jouw ondersteuningsbehoefte?

heel slecht   heel goed + niet van toepassing/weet ik niet *(alleen als vraag 32a = b)*

Thema: Medezeggenschap

33. Is er een studentenraad op jouw school? Ja Nee Weet ik niet
 34. Zou je zelf willen meepraten over hoe het op jouw school beter kan?
 helemaal niet   ja, zeker

Thema: Algemene tevredenheid

35. Welk rapportcijfer geef je jouw opleiding?
 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
36. Welk rapportcijfer geef je jouw school?
 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

LOSSE MODULES

Elke student krijgt random één van de tien modules toegewezen. Elke module bestaat uit maximaal vijf vragen over een actueel onderwerp.

Module: Burgerschap

1. Hoe krijg/kreeg je burgerschapsonderwijs bij jou op school? Kies het antwoord dat het beste past bij het burgerschapsonderwijs dat jij hebt gekregen. Vul dit ook in als je hier al klaar mee bent.
- Als apart vak in mijn rooster
 Het wordt besproken bij andere vakken
 Samen met loopbaanbegeleiding (LOB)
 Ik heb nog geen burgerschap gehad
 Anders
 Ik weet het niet
2. [Indien 1≠ d of f] Wat vind je van jouw burgerschapsonderwijs?
 heel slecht   heel goed
3. Is voor jou duidelijk wat je moet leren bij burgerschap?
 helemaal niet   ja, zeker

Module: LOB

Scholen helpen je ontdekken waar je goed in bent en wat je leuk vindt, zodat je kunt kiezen welk beroep of welke studie bij je past. Dit kan bijvoorbeeld met opdrachten, stages en door bedrijven te bezoeken. Zo wordt steeds duidelijker welke vervolgopleiding of welke baan bij jou past. Dit heet loopbaanontwikkeling en begeleiding (LOB). Dit valt op sommige scholen onder studieloopbaanbegeleiding (SLB).

- 1 Wat vind je van de LOB vanuit school?
heel slecht ○○○○○ heel goed
- 2 Waar is bij LOB op jouw school de meeste aandacht voor?
  - Kwaliteitsreflectie: Wat kan ik?
  - Motievenreflectie: Wat vind ik belangrijk?
  - Werkexploratie: Waar ben ik op mijn plek?
  - Loopbaansturing: Hoe bereik ik mijn doel?
  - Netwerken: Wie kan mij helpen?
- 3 Wat vind je zelf het belangrijkste om te leren tijdens LOB?
  - Kwaliteitsreflectie: Wat kan ik?
  - Motievenreflectie: Wat vind ik belangrijk?
  - Werkexploratie: Waar ben ik op mijn plek?
  - Loopbaansturing: Hoe bereik ik mijn doel?
  - Netwerken: Wie kan mij helpen?

Module: Buitenlandervaring

- 1 Indien BOL Kun je via jouw opleiding stage lopen in het buitenland?
 Ja Nee Weet ik niet
- 2 [Indien BOL en Indien 1=Ja Heb jij via jouw opleiding stage gelopen in het buitenland?
 Ja Nee
- 3 Zou je stage willen lopen in het buitenland?
helemaal niet ○○○○○ ja, zeker
- 4 Zou je tijdens je opleiding (meer) ervaring op willen doen in het buitenland? Bijvoorbeeld een kort bezoek bij een bedrijf in het buitenland of een studiereis naar het buitenland.
helemaal niet ○○○○○ ja, zeker
- 5 Wat zou voor jou de belangrijkste reden zijn om niet naar het buitenland te gaan? [randomiseren]
  - Persoonlijke redenen (i: ik vind mezelf te jong, te ver weg van vrienden en familie, lukt niet door mijn leerproblemen, beperking of blijvende ziekte)
  - Praktische redenen (i: te duur, dan raak ik mijn (bij)baan in Nederland kwijt, dat kan niet op mijn opleiding, bang voor studievertraging, ik weet niet of het kan op mijn opleiding, bang dat bijvoorbeeld een woning regelen lastig is)
  - Ambitie (i: ik wil niet naar het buitenland, ik heb er geen interesse in)
  - Taal (i: ik spreek niet de juiste taal)

Module: Positie mbo-studenten

Een studievereniging is een vereniging voor mensen die dezelfde studie volgen. Je zou bijvoorbeeld een vereniging kunnen beginnen voor alle studenten van de opleiding Sport en Bewegen.

- 1 Wist jij dat je op school een studievereniging kunt beginnen?
 Ja   Nee
- 2 Als mbo-student voel ik me net zo veel student als een student op een hbo of universiteit.
 helemaal niet ja, zeker
- 3 Anderen zien mij als mbo'er net zo veel als student, als een student op een hbo of universiteit.
 helemaal niet ja, zeker
- 4 Ik ben er trots op dat ik op het mbo zit.
 helemaal niet ja, zeker

Module: Passend onderwijs [Indien ondersteuningsbehoefte]

Jij hebt aangegeven dat je één of meer bijzondere omstandigheden, beperkingen, ziektes of aandoeningen (ondersteuningsbehoefte) hebt. Scholen moeten zorgen voor passend onderwijs. Dit betekent dat zij hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding moeten bieden voor jouw ondersteuningsbehoefte wanneer dat nodig is.

- 1 Heb je op school afspraken gemaakt over de hulpmiddelen, aanpassingen (i bijvoorbeeld extra tijd bij toetsen of een liftpas) en extra begeleiding die je nodig hebt bij jouw ondersteuningsbehoefte?
 Ja   Nee   Weet ik niet
 Niet van toepassing (ik heb geen hulpmiddelen en aanpassingen nodig)
- 2 [Indien 1 = Nee] Waarom zijn hier geen afspraken over gemaakt? Kies het antwoord dat het beste bij jouw situatie past.
 Het is niet duidelijk met wie ik daarover kan praten
 Het is niet duidelijk hoe school mij kan ondersteunen
 School heeft mij geen informatie gegeven over hoe ze mij kunnen ondersteunen
 Ik ben pas later tijdens mijn opleiding erachter gekomen dat ik een ondersteuningsbehoefte heb en heb dat niet tegen school gezegd
 Anders
 Ik wil zelf geen ondersteuning
- 3 [Indien stage] Heb je op stage/je leerwerkplek afspraken gemaakt over de hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding die je nodig hebt bij jouw ondersteuningsbehoefte?
 Ja   Nee (dit wilde ik niet)   Nee (ik wist niet dat het kon)
 Weet ik niet   Niet van toepassing (ik heb geen hulpmiddelen en aanpassingen nodig)
- 4 Weet je op welke hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding je recht hebt op school bij jouw ondersteuningsbehoefte?
 helemaal niet ja, zeker

- 5 Weet je waar je op school terecht kan als je extra hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding nodig hebt bij jouw ondersteuningsbehoefte?

helemaal niet   ja, zeker

Module: Stages [Indien stage & bol]

Stage (bol): Een onkostenvergoeding is geld dat je van stage krijgt voor de kosten die je hebt moeten maken voor bijvoorbeeld het aanvragen van een VOG (Verklaring Omtrent Gedrag), het kopen van werkspullen of reiskosten voor stage. Het gaat dus niet om de stagevergoeding die je krijgt.

- 1 Krijg/kreeg je van je stage/bpv een onkostenvergoeding?

Ja Nee Weet ik niet

Sinds 2023 moet elke school een plek hebben waar je stagediscriminatie of stagemisbruik kan melden. Stagediscriminatie betekent dat je bij het vinden van een stage of op je stage anders wordt behandeld, bijvoorbeeld om wie je bent, waar je vandaan komt, hoe je eruitziet of door je geloof. Stagemisbruik betekent dat de taken die je krijgt niet passen bij je stage. Je krijgt bijvoorbeeld (te) moeilijke taken of juist alleen maar makkelijke taken waarmee je niet aan je leerdoelen werkt.

- 2 Weet je waar je op school een melding kan maken van stagediscriminatie en stagemisbruik? [Ja / Nee]

- 3 Heb je het gevoel dat je te maken hebt (gehad) met stagemisbruik?

Nee, mijn taken pasten bij mijn werk als stagiair
 Ja, ik kreeg te makkelijke taken
 Ja, ik kreeg te moeilijke taken
 Ja, mijn taken pasten niet bij mijn opleiding
 Weet ik niet

- 4 Voel(de) je je veilig op je stageplek?

helemaal niet   ja, zeker Dat wil ik niet zeggen

Module: Leerwerkplek [Indien bbl]

Leerwerkplek (bbl): Een onkostenvergoeding is geld dat je van jouw werkgever krijgt voor de kosten die je hebt moeten maken voor bijvoorbeeld het aanvragen van een VOG (Verklaring Omtrent Gedrag), het kopen van werkspullen, cursusgeld voor je opleiding of reiskosten voor werk. Het gaat dus niet om het loon dat je krijgt van jouw leerwerkplek.

- 1 Krijg/kreeg je van je leerwerkplek een onkostenvergoeding?

Ja Nee Weet ik niet

Sinds 2023 moet elke school een plek hebben waar je stagediscriminatie kan melden. Stagediscriminatie betekent dat je bij het vinden van een leerwerkplek of op je leerwerkplek anders wordt behandeld, bijvoorbeeld om wie je bent, waar je vandaan komt, hoe je eruitziet of door je geloof.

- 2 Weet je waar je op school een melding kan maken van stagediscriminatie?
 Ja Nee
- 3 Voel(de) je je veilig op je leerwerkplek?
 helemaal niet   ja, zeker Dat wil ik niet zeggen

Module: Studentenhuisvesting

- 1 Waar woon je op dit moment?
 Bij mijn ouder(s) of verzorger(s)
 Bij andere familieleden
 In een studentenwoning (bijvoorbeeld studentenkamer, studentenhuis, studentenflat)
 In een eigen huur- of koopwoning (mogelijk met partner)
 Anders
- 2 [Indien 1 = a] Wat is de belangrijkste reden dat je thuis woont?
 Ik wil (nog) niet uit huis
 Ik woon in de buurt van mijn opleiding
 Het is goedkoper
 Ik heb te weinig geld om uit huis te gaan
 Ik kan geen plek vinden om te wonen
 Ik mag niet uit huis van mijn ouder(s)/verzorger(s)
 Ik vind mezelf te jong om uit huis te gaan
 Anders
- 3 [Indien 2#a] Heb je het afgelopen jaar gezocht naar een nieuwe woning?
 Ja, ik heb een (nieuwe) studentenwoning gevonden
 Ja, ik heb een (nieuwe) eigen huur- of koopwoning gevonden (mogelijk met partner)
 Ja, ik heb gezocht naar een studentenwoning
 Ja, ik heb gezocht naar een eigen huur- of koopwoning (mogelijk met partner)
 Nee, ik heb geen woning gezocht
 Anders
- 4 [Indien 3 = c/d] Wat is de belangrijkste reden dat je nog geen woning hebt gevonden?
 De woningen die ik vond waren te duur
 De woningen die ik vond waren te klein
 Ik kon geen beschikbare woningen vinden (op de plek waar ik wil wonen)
 Ik heb niet genoeg mijn best gedaan om een woning te vinden
 Ik word niet uitgenodigd of gekozen door een studentenhuis
 Ik wil toch niet meer verhuizen
 Anders
- 5 [Indien 4 = c, e] Heb jij het gevoel (gehad) dat het voor jou als mbo-student moeilijker is om een studentenwoning te vinden dan voor studenten van een hbo-school of universiteit?
 helemaal niet   ja, zeker

Module: Geldzaken

Naast dat je als student kosten moet maken, zoals voor het les- of cursusgeld en voor schoolboeken, heb je ook recht op geld om je daar bij te helpen. Zo kun je bijvoorbeeld vanaf je 18e een basisbeurs en aanvullende beurs aanvragen, heb je in sommige gevallen tot je 18e recht op geld uit het mbo-studentenfonds en heb je recht op een studentenreisproduct op je OV-kaart.

- Denk je dat je weet waar jij, financieel gezien, allemaal recht op hebt als mbo-student?
helemaal niet   ja, zeker
- Kan je rondkomen van het geld dat je maandelijks in totaal ontvangt (alle inkomsten van bijvoorbeeld studiefinanciering, bijbaan en ouders bij elkaar)?
zeer makkelijk   zeer moeilijk

Sinds het schooljaar 2021-2022 is er een verplichte terugkoopregeling. De terugkoopregeling betekent dat de school het geld van de schoolboeken en licenties die jij niet hebt gebruikt moet terugbetalen aan jou.

- Wist je dat je school een terugkoopregeling heeft voor schoolboeken en licenties die je niet hebt gebruikt?
 Ja Nee
- [Indien 3=Ja] Heb je al eens gebruik gemaakt van de terugkoopregeling?
 Ja en ik kreeg mijn geld terug
 Ja, maar ik kreeg geen geld terug
 Nee, ik heb geen gebruik gemaakt van de terugkoopregeling
- Zijn de schoolkosten zoals je had verwacht? Denk hierbij aan boeken, licenties werkkleding en werkspullen.
kosten zijn veel hoger dan ik dacht   kosten zijn veel lager dan ik dacht

Module: Studentparticipatie

Studenten kunnen op verschillende manieren meepraten of meebeslissen op school. Denk hierbij aan het geven van feedback aan je docent, pizzasessies met studenten, of een vragenlijst. Studentparticipatie gaat over dat je je gehoord voelt op school en dat er voor jou een passende manier is om mee te praten.

- Kan je meepraten over hoe het op jouw school beter kan?
helemaal niet   ja, zeker
- Vragen docenten wel eens naar jouw mening?
helemaal niet   ja, zeker
- Heb je het gevoel dat school openstaat voor nieuwe voorstellen, activiteiten of ideeën op school?
helemaal niet   ja, zeker
- [Indien standaardvragenlijst 33 = a] Weet je wat de studentenraad doet op school?
helemaal niet   ja, zeker
- [Indien standaardvragenlijst 33 = a] Heeft de studentenraad wel eens met jou gesproken?
 Ja Nee Weet ik niet

Module: Sociale veiligheid

Hierna volgen een aantal vragen over de sociale veiligheid op jouw school. Sociale veiligheid gaat over of er een veilige en positieve sfeer is op school en of school optreedt tegen discriminatie en pesten. Sommige vragen kunnen voor jou vervelend zijn. Je mag daarom altijd kiezen voor 'dat wil ik niet zeggen'. Met discriminatie bedoelen we dat je op school anders bent/wordt behandeld, bijvoorbeeld om wie je bent, waar je vandaan komt, hoe je eruitziet of door je geloof.

- 1 Heb je dit schooljaar meegemaakt dat jij of iemand anders werd gepest op school?
 helemaal niet   ja, zeker Dat wil ik niet zeggen
- 2 Ben je tevreden met wat je school doet tegen pesten?
 helemaal niet   ja, zeker Weet ik niet
- 3 Heb je dit schooljaar meegemaakt dat jij of iemand anders gediscrimineerd werd op school?
 helemaal niet   ja, zeker Dat wil ik niet zeggen
- 4 Ben je tevreden met wat je school doet om studenten op school gelijk te behandelen?
 helemaal niet   ja, zeker Weet ik niet
- 5 Heb je het gevoel dat je bij iemand op school terecht kan als je je niet veilig voelt?
 helemaal niet   ja, zeker Weet ik niet

Heb je behoefte om met iemand te praten over deze onderwerpen? Neem gerust contact op met de vertrouwenspersoon bij jou op school, jouw eigen mentor, iemand uit je omgeving of MIND Korrelatie.

Vragen school

Scholen mogen maximaal tien eigen vragen toevoegen. Als de instelling waar de student aan studeert dat heeft gedaan krijgt de student deze vragen hier in de vragenlijst te zien.

Afsluiting

- 37 Wil je nog iets meegeven aan je opleiding of je school?
 Ja Nee
- 38 Vul hier in wat je je opleiding of school wil meegeven, dan geven wij dit door.
- 39 Duizenden mbo-studenten vullen de JOB-monitor in. Wil je dat JOB je een mail stuurt met de resultaten van het onderzoek? We zullen je mailadres niet voor andere dingen gebruiken.
 Ja, stuur me de resultaten op dit mailadres: Nee
- 40 JOB komt op voor jou als mbo-student! Zo hebben wij ervoor gezorgd dat school jouw ongebruikte schoolboeken moet terugkopen. Ook hebben wij geregeld dat mbo'ers studenten heten in plaats van deelnemers. Om nog meer voor elkaar te krijgen, willen we graag jouw stem horen! Mogen wij jou een paar keer per jaar om je mening vragen?
 Ja, JOB mag mij op dit mailadres om mijn mening vragen: Nee

Voor bol-studenten bevat de vragenlijst 40 vragen, voor bbl-studenten 38.

BIJLAGE E**RESPONS PER MODULEVRAAG**

Hieronder weergeven we per modulevraag het aantal studenten dat deze heeft ingevuld. Voor sommige vragen, zoals 'Wat vind je van jouw burgerschapsonderwijs', is het aantal een stuk hoger dan voor andere vragen. Dat komt omdat mbo-instellingen deze vragen vaak als instellingsvraag hebben toegevoegd aan het einde van de JOB-monitor, zodat al hun studenten deze vraag zouden krijgen in plaats van ongeveer tien procent.

Burgerschap

Hoe krijg/kreeg je burgerschapsonderwijs bij jou op school?	48.149
Wat vind je van jouw burgerschapsonderwijs?	121.627
Is voor jou duidelijk wat je moet leren bij burgerschap?	33.058

LOB

Wat vind je van de LOB vanuit school?	26.402
Waar is bij LOB op jouw school de meeste aandacht voor?	22.531
Wat vind je zelf het belangrijkste om te leren tijdens LOB?	22.515

Buitenlandervaring

Kun je via jouw opleiding stage lopen in het buitenland?	17.706
Heb jij via jouw school stage gelopen in het buitenland?	10.241
Zou je stage willen lopen in het buitenland?	18.309
Zou je tijdens je opleiding (meer) ervaring op willen doen in het buitenland?	32.619
Wat zou voor jou de belangrijkste reden zijn om niet naar het buitenland te gaan?	23.983

Positie mbo-studenten

Wist jij dat je op school een studievereniging kunt beginnen?	22.367
Als mbo-student voel ik me net zo veel student als een student op een hbo of universiteit.	22.372
Anderen zien mij als mbo'er net zo veel als student, als een student op een hbo of universiteit.	22.369
Ik ben er trots op dat ik op het mbo zit.	22.375

Passend onderwijs

Heb je op school afspraken gemaakt over de hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding die je nodig hebt bij jouw ondersteuningsbehoefte?	6.708
Waarom zijn hier geen afspraken over gemaakt?	1.533
Heb je op stage/je leerwerkplek afspraken gemaakt over de hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding die je nodig hebt bij jouw ondersteuningsbehoefte?	4.821
Weet je op welke hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding je recht hebt op school bij jouw ondersteuningsbehoefte?	5.488
Weet je waar je op school terecht kan als je extra hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding nodig hebt bij jouw ondersteuningsbehoefte?	5.484

Stages (BOL)

Krijg/kreeg je van je stage/bpv een onkostenvergoeding?	16.597
Weet je waar je op school een melding kan maken van stagediscriminatie en stagemisbruik?	21.033
Heb je het gevoel dat je te maken hebt (gehad) met stagemisbruik?	12.264
Voel(de) je je veilig op je stageplek?	66.536

Leerwerkplek (BBL)

Krijg/kreeg je van je leerwerkplek een onkostenvergoeding?	5.301
Weet je waar je op school een melding kan maken van stagediscriminatie?	8.955
Voel(de) je je veilig op je leerwerkplek?	25.920

Studentenhuisvesting

Waar woon je op dit moment?	22.349
Wat is de belangrijkste reden dat je thuis woont?	18.992
Heb je het afgelopen jaar gezocht naar een nieuwe woning?	16.523
Wat is de belangrijkste reden dat je nog geen woning hebt gevonden?	2.779
Heb jij het gevoel (gehad) dat het voor jou als mbo-student moeilijker is om een studentenwoning te vinden dan voor studenten van een hbo-school of universiteit?	870

Geldzaken

Denk je dat je weet waar jij, financieel gezien, allemaal recht op hebt als mbo-student?	22.488
Kan je rondkomen van het geld dat je maandelijks in totaal ontvangt (alle inkomsten van bijvoorbeeld studiefinanciering, bijbaan en ouders bij elkaar)?	22.478
Wist je dat je school een terugkoopregeling heeft voor schoolboeken en licenties die je niet hebt gebruikt?	22.451
Heb je al eens gebruikgemaakt van de terugkoopregeling?	3.123
Zijn de kosten van school zoals je had verwacht?	22.433

Studentparticipatie

Kan je meepraten over hoe het op jouw school beter kan?	22.967
Vragen docenten wel eens naar jouw mening?	22.959
Heb je het gevoel dat school openstaat voor nieuwe voorstellen, activiteiten of ideeën op school?	22.946
Weet je wat de studentenraad doet op school?	12.868
Heeft de studentenraad wel eens met jou gesproken?	12.864

Sociale veiligheid

Heb je dit schooljaar meegemaakt dat jij of iemand anders werd gepest op school?	21.382
Ben je tevreden met wat je school doet tegen pesten?	15.030
Heb je dit schooljaar meegemaakt dat jij of iemand anders gediscrimineerd werd op school?	22.280
Ben je tevreden met wat je school doet om studenten op school gelijk te behandelen?	18.396
Heb je het gevoel dat je bij iemand op school terecht kan als je je niet veilig voelt?	19.532

BIJLAGE F

GEBRUIKTE AFKORTINGEN

aoc	agrarisch onderwijscentrum
bbl	beroepsbegeleidende leerweg
bol	beroepsopleidende leerweg
bpv	beroepspraktijkvorming
CvB	College van Bestuur
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
JOB	Jongeren Organisatie Beroepsonderwijs
mbo	middelbaar beroepsonderwijs
OCW	(ministerie van) Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
OER	Onderwijs- en Examenregeling
POK	praktijkovereenkomst
roc	regionaal opleidingscentrum
SBB	Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven
WEB	Wet Educatie en Beroepsonderwijs
Wgbhcz	Wet gelijke behandeling handicap of chronische ziekte

COLOFON

**De JOB-monitor is het
tevredenheidsonderzoek
van de Jongeren
Organisatie Beroeps-
onderwijs onder
studenten in het mbo**

Algemene**Projectcoördinatie**

Rosa van de Velde
Roeland Diepenbroek

Redactie

Tessa Termorshuizen
Eline Luyten
Rosa van de Velde
JOB-team

Onderzoek

ResearchNed, Nijmegen

Danny Brukx
Tessa Termorshuizen
Josien Lodewick
Eline Luyten
Ton Eimers
Anja van den Broek

Ontwerp

Vormpost

Druk

Postfly, Amsterdam

De JOB-monitor 2024 kon worden uitgevoerd dankzij een financiële bijdrage van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

© 2024 ResearchNed Nijmegen in opdracht van Jongeren Organisatie Beroepsonderwijs. Alle rechten voorbehouden. Het is niet geoorloofd gegevens uit dit rapport te gebruiken in publicaties zonder nauwkeurige bronvermelding. ResearchNed werkt conform de kwaliteitsnormen NEN-EN-ISO 9001:2015 voor kwaliteitsmanagement systemen en NEN-ISO 20252:2019 voor markt-, opinie- en maatschappelijk onderzoek. Momenteel wordt er gewerkt aan verlenging van de certificering NEN-ISO 27001:2017 voor informatiebeveiliging.

Het onderzoeksrapport kan worden gedownload via www.jobmbo.nl/monitor

Gedrukte exemplaren kunnen worden (na)besteld bij JOB via info@jobmbo.nl.

**JONGERENORGANISATIE
BEROEPSONDERWIJS**

Drieharingstraat 6
3511 BJ Utrecht
Nederland

030 79 00 915
info@jobmbo.nl
www.jobmbo.nl

JOB
MBO